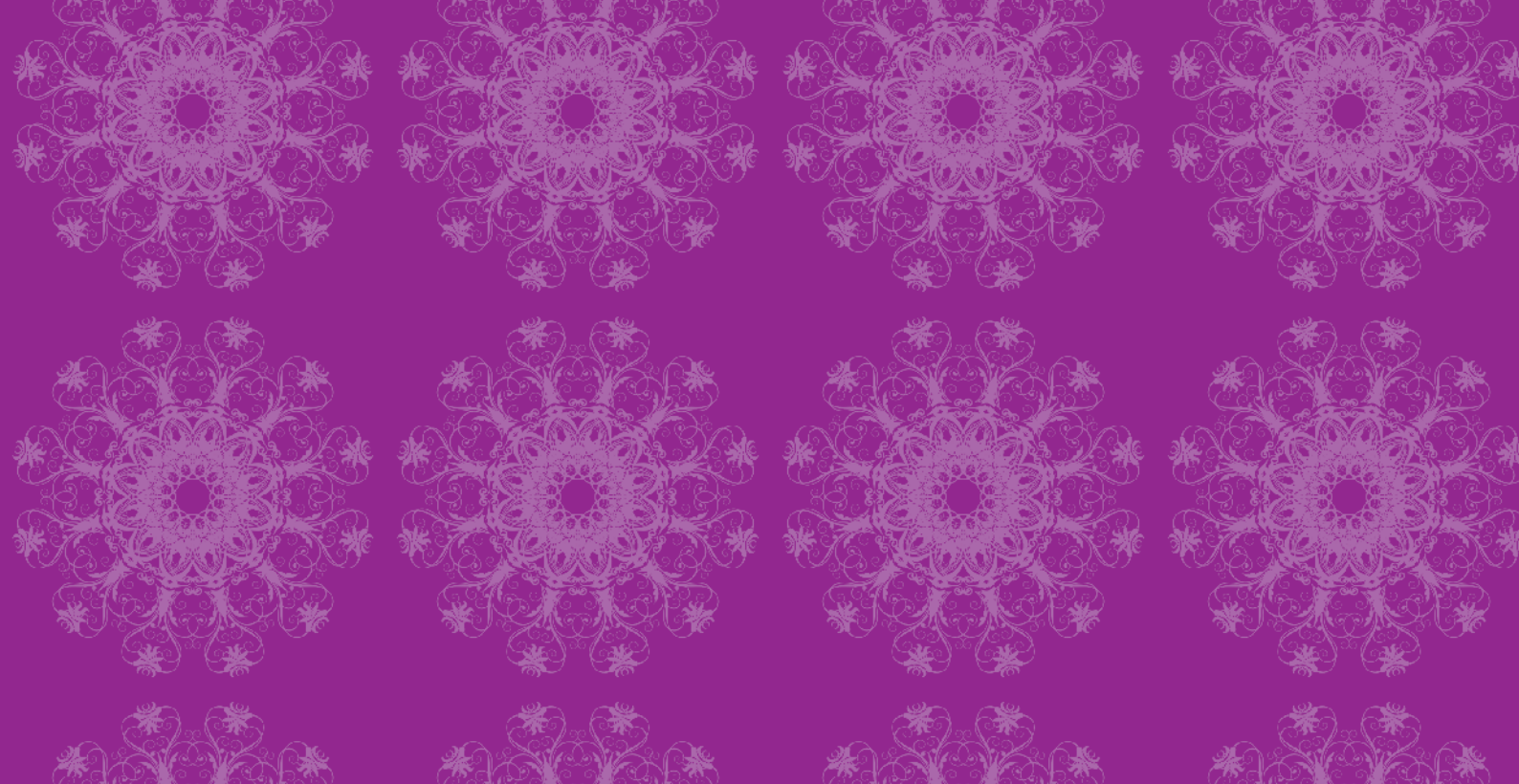
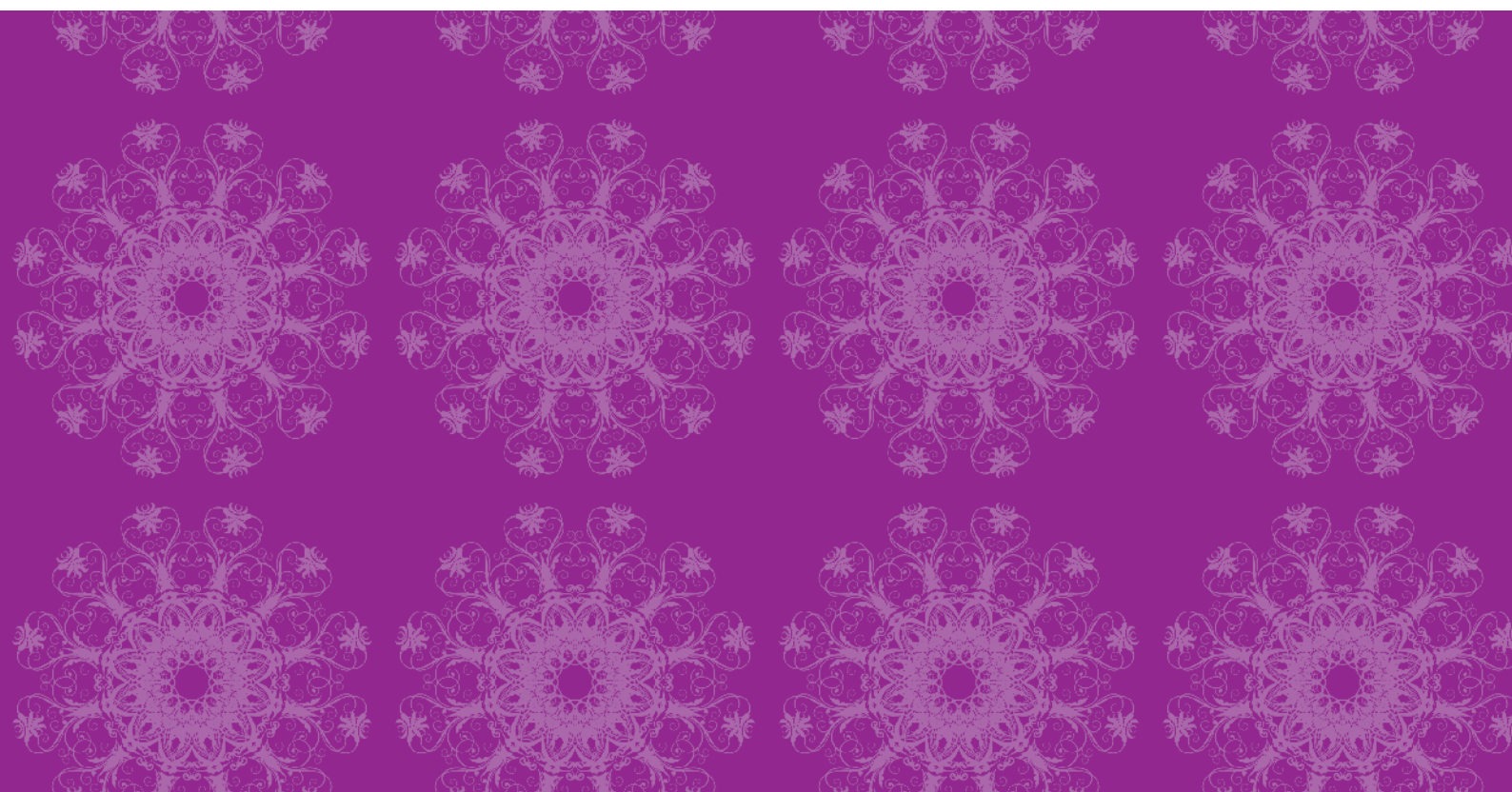

PROTOCOL PER L'ABORDATGE INTEGRAL DE LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE

ARGENTONA 2014

COMISSIÓ TÈCNICA ARGENTONA

Presidenta la *Sra. Susanna López Rico*, Regidora de Benestar Social i Sanitat.

Secretària amb funcions de coordinació la *Sra. Nina González García*, Treballadora Social i Tècnica d'igualtat de l'ajuntament d'Argentona.

Vocals:

Sra. Maria Encina Fernández Castro, Jutge del Jutjat de violència de gènere del partit judicial de Mataró.

Sra. Maria Pastor Santana Advocada del Col·legi d'advocats de Mataró.

Sra. Elena Fernández Martínez Treballadora Social l'ABS Argentona del CSdM.

Sra. Glòria Salas Franco, Treballadora Social l'Hospital de Mataró del CSdM.

Sr. Albert Boltas Vila- TIP 2287. Coordinador Policia Comunitària del Mossos d'Esquadra

Sra. Angèlica Cuervo Redondo, Treballadora Social (SIE Mataró-Maresme).

Sra. Carmen Alarcón, Escoles Bressols Municipals d'Argentona.

Sres. Mireia Rumià Arboix, Mònica Jiménez Estellés, Àngels López Sans, Isabel Sánchez Muñoz, Núria Cerezuela Martínez, Mercè Barbany Triadó escoles de primària i secundària del Municipi d'Argentona.

Sra. Laura Arregui Valdivieso, Creu Roja Argentona.

Sra. Carme Calafell, Càrites d'Argentona

Alicia López González TIP1538 i el *Sr. Francesc Xavier Franco Nieto TIP1298*, Agent i Caporal Policia Local Argentona.

Sra. Anna Petit i la *Sra. Anna Sánchez* Tècniques departament d'Educació de l'Ajuntament d'Argentona.

Sra. Susanna Abril Capilla Educadora Regidoria de Joventut d'Argentona

Sra. Mònica Bertran, tècnica de Joventut, de l'Ajuntament d'Argentona.

Sra. Eva Cerveto, tècnica, Pla de Barri de l'ajuntament d'Argentona

La vigència del nomenament del representat polític serà fins al final del mandat polític municipal i el de les persones designades en raó del seu càrrec ho seran mentre l'ocupin.

0	PRESENTACIÓ	5
1	INTRODUCCIÓ	7
1.1.	PROCÉS D'ELABORACIÓ I FINALITAT DEL PROTOCOL	8
1.2.	LA XARXA LOCAL DAVANT LA VIOLENCIA MASCLISTA I LA COMISSIÓ TÈCNICA	9
2	MARC CONCEPTUAL DE LA VIOLENCIA VERS LES DONES	11
2.1.	DEFINICIÓ I TIPUS DE VIOLENCIA	12
2.2.	COMPRENSIÓ DEL FENOMEN. MODELS TEÒRICS	14
3	MARC LEGAL EN RELACIÓ A LA VIOLENCIA MASCLISTA	17
3.1.	ÀMBIT INTERNACIONAL I EUROPEU	18
3.2.	ÀMBIT ESTATAL	19
3.3.	ÀMBIT AUTONÒMIC	21
3.4.	ÀMBIT LOCAL	22
4	MODEL D'INTERVENCIÓ	23
4.1.	PRINCIPIS ORIENTADORS DE LES INTERVENCIIONS DELS PODERS PÚBLICS	24
4.2.	TREBALL EN XARXA I ABORDATGE INTEGRAL	25
4.3.	CIRCUÏT LOCAL D'INTERVENCIÓ	29
5	ÀMBITS D'ACTUACIÓ	31
5.1.	PLA DE POLÍTIQUES D'IGUALTAT -PLA D'IGUALTAT 2011-2015-	32
5.2.	ÀMBIT ESCOLAR	34
5.3.	ÀMBIT DE LLEURE. CENTRE INFANTIL, CASAL DE JOVES	36
5.4.	ÀMBIT ENTITATS CIUTADANES (CÀRITES I CREU ROJA)	38
5.5.	ÀMBIT LABORAL. SERVEI PROMOCIÓ ECONÒMICA (SEMPRE)	39
5.6.	ÀMBIT DE SERVEIS SOCIALS	40
5.7.	ÀMBIT SANITARI	46
5.8.	ÀMBIT HOSPITALARI	52
5.9.	ÀMBIT COSSOS DE SEURETAT	55
5.10.	ÀMBIT JUDICIAL	61
6	ANNEXOS	66
6.1.	FORMES DE VIOLENCIA I TIPOLOGIA DE MALTRACTAMENTS	67
6.2.	MITES ENTORN A	70
6.3.	LA CONSTRUCCIÓ SOCIAL	74
6.4.	EINES PER A LA DETECCIÓ	75
6.5.	INSTRUMENT DE VALORACIÓ DE RISC (RISC-BCN)	86
6.6.	FITXA DE VALORACIÓ DEL RISC RVD-BCN	90
6.7.	FITXA DE DERIVACIÓ A SERVEIS SOCIALS	92
6.8.	RECOMANACIONS ALS MITJANS DE COMUNICACIÓ	95
7	RECURSOS I SERVEIS D'INFORMACIÓ I ATENCIÓ	97
8	GLOSARI	100
9	BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA	102

A decorative floral pattern in a light purple color, featuring intricate swirls and floral motifs, is located in the top-left corner of the page.

0

PRESENTACIÓ

PRESENTACIÓ

Som conscients que avui en dia, la nostra societat encara ha de continuar treballant perquè hi hagi un canvi que qüestionï i revisi els valors i els models de relació per entendre la violència contra les dones com quelcom arrelat en la nostra societat i per això encara normalitzen molts comportaments i actituds.

Els poders públics han treballat per fer front a aquest problema social elaborant lleis, mesures de protecció, programes de prevenció i sensibilització i atorgant drets i prestacions a les víctimes.

A nivell local, l'Ajuntament d'Argentona ha apostat ja des de l'any 2000 per la Lluita contra la violència masclista com una de les línies estratègiques del Pla d'Igualtat Municipal, essent l'atenció, l'assistència social, psicològica i jurídica a les dones víctimes de la violència masclista una de les línies d'intervenció necessàries per a la seva atenció, tractament i recuperació, però no com l'única acció possible.

És des d'aquest enfocament que l'Ajuntament d'Argentona, apostem per treballar en Xarxa i incidir en la sensibilització, la conscienciació, la prevenció i la detecció de conductes i comportaments masclistes amb la implicació de tots els agents implicats mitjançant accions i actuacions transversals, per arribar tots els àmbits de la vida.

Ara bé, també és important reconèixer la transcendència que tenen les nostres creences, els rols envers la parella i la família, els factors socioculturals presents en la construcció del gènere, els diferents models de socialització femenina o masculina que mantenen encara relacions de submissió i de força. Considerem necessari continuar aquesta tasca per donar a conèixer el fenomen de la violència envers les dones i prevenir les conductes socialment

apreses i estereotipades. Per això, un dels eixos bàsics ha estat i estarà la formació dels professionals (als equips de serveis socials bàsics, la Policia Local, als mitjans de comunicació, al personal docent, al personal sanitari, als professionals dels recursos de joventut, les entitats, etc.)

És en aquest sentit, que el document que teniu a les mans, està elaborat perquè tots i totes els professionals puguin disposar d'una eina de treball pràctica que garanteixi la coordinació i l'eficàcia de les intervencions, envers la violència masclista, establint la concreció i el procediment de les actuacions, així com de les responsabilitats dels sectors implicats en el tractament d'aquesta forma de violència, amb l'objectiu de garantir la detecció, la prevenció i l'atenció eficaç i personalitzada.

La necessitat d'incorporar les transformacions aportades pels canvis legislatius i les noves metodologies de treball ens aporten nous instruments i indicadors que cal adaptar a les directrius del Protocol marc per a una intervenció coordinada contra la violència masclista, de la Generalitat de Catalunya que delimita la forma de vinculació als circuits locals, els àmbits de la sanitat i dels cossos policials.

Seràn funcions de la Comissió Tècnica el seguiment i adequació del Protocol durant la seva implementació així com diagnosticar, planificar, actuar i avaluar dins el marc competencial dels serveis que l'integren.

Aquesta tasca transversal és la que ens permetrà poder incidir en la prevenció i detecció precoç de la violència masclista en el nostre territori.

Moltes gràcies a tots i totes vosaltres, professionals de tots els àmbits, que poseu els vostres sabers al servei de la lluita contra aquesta xacra social i ho feu amb eficiència.

1 INTRODUCCIÓ

Aquest Protocol és el resultat del treball dut a terme des de la Comissió Tècnica de violència de gènere d'Argentona. Aquesta Comissió neix durant l'any 2013 per treballar des dels diferents àmbits la problemàtica de la violència des d'una perspectiva multidimensional i circular. Des d'aquesta visió es contempla la realitat familiar, la realitat social i el context cultural com un tot en contínua interacció, deixant palès què *“la violència és el resultat d'una multicausalitat* de factors com ara les creences, els valors, les actituds i els models culturals transmesos; els drets i les responsabilitats i rols familiars i socials; la forma de resolució de conflictes, les vivències, etc.”

Durant aquest temps de treball, podem destacar les accions següents:

- Sessions de formació per als membres de la Comissió.
- Recollida i prospecció dels factors i indicadors de risc pels diferents serveis.
- Recollida d'instruments i qüestionaris validats científicament
- Sessions específiques per poder elaborar les diferents actuacions en funció dels serveis participants i conèixer els processos als quals arriben.
- Discussió i redacció de la fitxa i circuit de serveis.

En el procés d'elaboració del Protocol hem incorporat professionals de tots els serveis públics i entitats d'atenció a les persones que poden fer intervencions en processos de violència masclista. Amb tots aquests serveis i entitats s'ha configurat un grup de treball nombrós i heterogeni que ha aportat riquesa, diversitat per abordar el fenomen des d'una perspectiva que contempli tota la seva complexitat.

Aquest és un document que parteix de l'experiència de les persones participants en la Comissió Tècnica, que neix amb l'objectiu de facilitar elements per millorar la sensibilització, la prevenció i la praxi professional dels serveis que atenen infants i adolescents i els homes i les dones per a problemàtiques específiques relacionades amb la violència masclista.

Per tot això, volem agrair la implicació i la participació dels i de les professionals que conformen la Comissió, sense la qual aquest Protocol no hauria pogut veure la llum. Sens dubte, el treball fet durant aquest temps ha estat enriquidor i estimulant per a totes i tots.

1.1. PROCÉS D'ELABORACIÓ I FINALITAT DEL PROTOCOL

L'objectiu és aprofundir en la coordinació existent entre els diferents organismes, serveis, entitats, i departaments implicats en la detecció, prevenció i atenció del fenomen per establir mesures i mecanismes de suport, coordinació per un abordatge integral des de l'especificitat de cada servei. Així com impulsar el treball en xarxa de tots els agents que intervenen davant aquesta problemàtica. Garantint així, l'atenció coordinada dels serveis sanitaris, socials, educatius, cossos de seguretat, laborals, dels serveis jurídics i de protecció, per tal de donar resposta a les necessitats específiques de les dones i llurs fills i filles que pateixen una situació de violència masclista.

1.2. LA XARXA LOCAL DAVANT LA VIOLENCIA MASCLISTA I LA COMISSIÓ TÈCNICA

El treball en xarxa és un requisit fonamental que implica arribar a un pacte i compromís per abordar la problemàtica de la violència masclista. Perquè sigui veritablement efectiu, cal alguna cosa més que el que habitualment entenem per coordinació i va més enllà del fet de disposar d'uns bons procediments de derivació, tot i que aquests també són necessaris.

Tenint en compte la magnitud de la problemàtica i les implicacions personals que aquesta comporta, la xarxa esdevé l'espai i el mitjà idoni on expressar aquestes dificultats i buscar alternatives compartides. El treball en xarxa implica pels i les professionals l'acceptació d'un **nou saber compartit**.

En el municipi d'Argentona amb l'objectiu de **garantir el consens polític i el compromís formal** de col·laboració, coordinació i d'intercanvi interdisciplinari i interinstitucional entre els diferents àmbits del territori, es constituirà una **Comissió Tècnica**, per assegurar el reconeixement, la comunicació i la interdependència entre els responsables tècnics de diferents centres, serveis, departaments municipals, i extramunicipals.

A més a fi de garantir l'adequada implementació del protocol, es crearà la **Comissió Tècnica**, que serà l'òrgan tècnic responsable de planificar accions de prevenció, de millora i seguiment del protocol; les accions d'atenció, sensibilització, formació, investigació, així com l'elaboració de noves propostes en funció de les necessitats detectades i dels objectius marcats.

La **Comissió Tècnica** com a òrgan tècnic ha de garantir una intervenció coordinada per assegurar la prevenció, detecció, l'atenció i la recuperació de les dones i llurs fills i filles i les persones al seu càrrec.

La Comissió està integrada per tècnics i professionals, nomenats per l'Alcaldia, de diferents serveis / departaments:

- **Serveis Municipals:** Servei de Benestar Social i Sanitat, Educació, Policia Local, joventut, Promoció Econòmica i Comunicació.
- **Centres i Serveis:** Servei d'Atenció Primària de Salut del CSdM, Escoles i Institut d'Argentona, Escoles Bressol, Entitats socials de la Vila (Càrites i Creu Roja)
- **Extramunicipals:** Mossos d'Esquadra, Hospital del CSdM, col·legi d'advocats i jutjat de Mataró.

La comissió estarà presidida pel Regidor o la Regidora de Benestar Social i Sanitat i actuarà com a secretari/a, per Delegació del Secretari/a de la Corporació, un funcionari o treballador municipal. Actuaran com a vocals els professionals i tècnics dels respectius serveis en representació del jutjat de violència de gènere del partit judicial de Mataró, del Col·legi d'advocats de Mataró, de l'ABS Argentona del CSdM, de l'Hospital de Mataró del CSdM, de la GAV - ABP Mataró dels Mossos d'Esquadra, de les Escoles Bressols, de primària i secundària del Municipi d'Argentona, de les entitats Creu Roja i Càrites d'Argentona de la Policia Local, i dels departaments d'Educació, joventut, Centre obert, del servei de Promoció Econòmica i del Pla de Barri.

La Comissió garantirà el seguiment de programes i les actuacions del Protocol des dels diferents Departaments / Serveis així com la coordinació amb altres Plans municipals com d'altres més generals a nivell autonòmic, estatal o comunitari.

Tots els membres seran nomenats per l'alcalde.

La Comissió és reunirà, com a mínim un cop a l'any, si bé –en funció del Pla d'actuació a definir anualment, es podem constituir grups de treball integrats pels mateixos vocals o pels altres persones en representació dels serveis que integren la comissió o d'altres serveis relacionats amb l'abordatge de la violència masclista que no estiguin integrats en la comissió–. Cada grup establirà el seu Pla de treball i la periodicitat de les sessions.

1.2.1. FUNCIONS DE LA COMISSIÓ

- **Ser el nucli impulsor i organitzatiu de la xarxa** mantenint la voluntat de cooperació interdepartamental i interinstitucional.
- **Vetllar pel compliment dels objectius del protocol**, avaluar-ne l'aplicació i promoure la utilització dels formularis de derivació consensuats per optimitzar la tramesa d'informació entre els professionals. Introduir les millores i les actualitzacions que es derivin de l'avaluació.
- **Difondre i aplicar el protocol**, tant entre els i les professionals dels serveis implicats, com entre altres agents clau de la comunitat i a tota la ciutadania.
- **Consensuar i aplicar les estratègies i els instruments** que contribueixin a fer més efectiu el tractament integral de la violència masclista.
- **Adquirir la formació específica i promoure la capacitat** dels professionals per garantir l'òptima aplicació del protocol.

Tenint en compte els principis bàsics a l'hora de realitzar intervencions preventives, els **criteris d'intervenció** que regiran les actuacions del Protocol Municipal són:

- Partir d'investigacions prèvies
- Fomentar factors de protecció / Reduir factors de risc
- Adaptar-se a la realitat del context d'Argentona.
- Prioritzar intervencions a grups d'alt risc
- Implantació multisectorial / interdisciplinar
- Metodologia interactiva
- Programació / avaluació a llarg termini

Així, el model d'intervenció ha de permetre la detecció de necessitats, el treball amb i per la comunitat, i determinar l'efectivitat de les accions impulsades. La Comissió convidarà a la participació, en el moment que es consideri necessari, els representants d'altres serveis, entitats, etc. del territori amb l'objectiu de dissenyar, desenvolupar i avaluar les accions impulsades.

1.2.2. RESPONSABILITATS I COMPETÈNCIES DELS ORGANISMES PÚBLICS¹ I DELS PROFESSIONALS

En matèria de detecció, la Llei estableix (Art 10 i 11) recull l'obligació per part de les administracions públiques de Catalunya de desenvolupar les accions necessàries per detectar i identificar situacions de risc o existència de violència masclista. A més recull l'obligació d'intervenció per part dels i de les professionals i de comunicació a les forces de seguretat i al Ministeri Fiscal; especialment, els professionals de la salut, els serveis socials i l'educació, han d'intervenir obligatòriament quan tinguin coneixement d'una situació de risc o d'una evidència fonamentada de violència masclista, d'acord amb els protocols específics i en coordinació amb els serveis de la Xarxa d'Atenció i Recuperació Integral sens perjudici del deure de comunicació dels fets als cossos i forces de seguretat o al Ministeri Fiscal.

Així mateix, un factor clau per a l'eficàcia del treball en xarxa és el fet de **compartir la informació** entre els serveis implicats, la qual cosa, a més d'afavorir la intervenció professional, contribueix a evitar la victimització secundària de les dones i llurs fills i filles.

No obstant això, cal tenir present la Llei de Protecció de dades (1999) i els drets fonamentals reconeguts en la Constitució (1978), essent necessari flexibilitzar aquests drets per protegir l'interès de la víctima o els menors, mitjançant un Acord Interinstitucional que proporcioni cobertura per a l'intercanvi d'informació.

El circuit local d'actuació representa el model consensuat que facilita els itineraris i les intervencions que han de seguir els i les professionals en relació a la xarxa de serveis i per tal de garantir una intervenció coordinada i una atenció a les dones i llurs fills i filles adequada a les seves situacions personals.

La cessió de dades dins del marc de l'article 78 de la Llei 5/2008, de 24 d'abril², preveu l'habilitació legal necessària per a la cessió de dades sense requerir el consentiment de la persona titular només si es justifica que és per a la "gestió adequada" dels serveis de la Xarxa; és a dir, sempre que el cedent i el cessionari estiguin habilitats per tractar aquella informació personal i necessitin tractar-la ateses les funcions que duen a terme. A més, el mateix article especifica que les dades que se cedeixen hauran de ser només les "necessàries" en cada cas. Tot i això, caldrà assegurar-se que s'hagin esgotat totes les possibilitats perquè sigui la mateixa dona la que cedeixi les dades.

Les cessions de dades dins de la Xarxa d'atenció s'han de fer tenint en compte la seva finalitat i seguint les recomanacions que estableix el Protocol Marc:

1. **Informar** (transmetre uns coneixements, una determinada situació als òrgans competents, etc.) necessaris per garantir la integritat de les dones i les seves filles i fills.
2. **Derivar** (establir el contacte entre un servei i un altre, amb traspàs d'informació o no) per garantir l'assistència o vinculació al recurs.
3. **Coordinar** (crear un determinat saber o coneixement compartit sobre el cas/la situació). Per fer una valoració global del risc.

1. En aquest document, fem referència a aquelles responsabilitats i competències que afecten l'àmbit local.

2. Segons les recomanacions del Protocol Marc per a una intervenció coordinada contra la violència masclista (2009).

2

MARC CONCEPTUAL DE LA VIOLÈNCIA VERS LES DONES

2.1. DEFINICIÓ I TIPUS DE VIOLÈNCIA

Històricament, la violència de gènere ha estat tan arrelada en la nostra societat, que, a hores d'ara, ens costa identificar-la. Quan finalment ens adonem passa a denominar-se *problema social*, entès com aquell que el pateix de manera sistemàtica un tipus de col·lectiu.

Fins que el fenomen emergeix com a problemàtica pública, els actes de violència contra les dones són considerats "crims passionals" o mesures correctores per evitar que les dones s'allunyin del paper que tenen socialment assignat. El fet que aquesta violència s'exercís a l'espai privat, a l'espai domèstic, va comportar que es parlés de **violència domèstica**. De vegades, en el terme domèstic s'han englobat totes les formes de violència que es poden produir entre els membres d'una família, cosa que ha fet que s'utilitzés indistintament el terme de **violència familiar**.

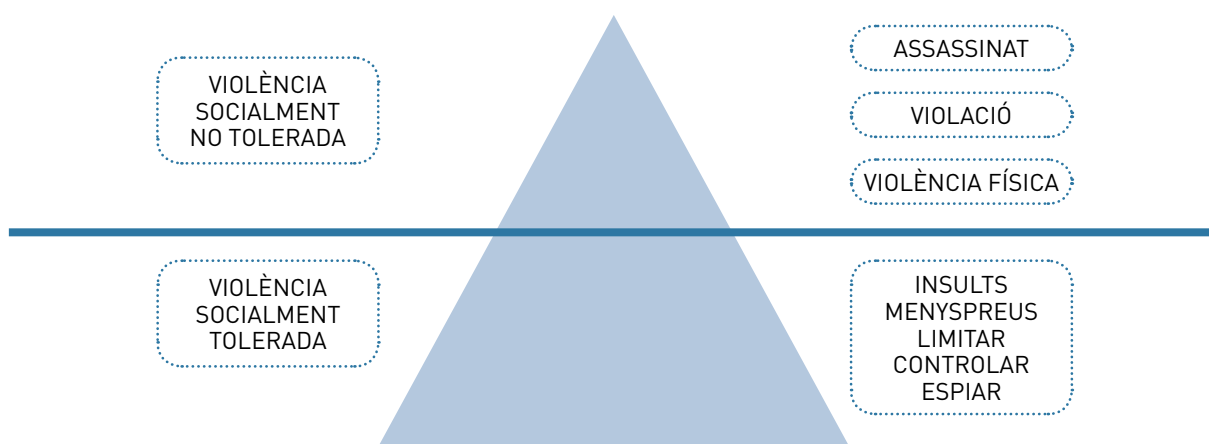
L'any 1995, en el marc de la IV Conferència Mundial de les Dones de Nacions Unides, es consensua una definició: *la violència contra les dones és qualsevol acte de violència basat en el gènere que té com a resultat, o és probable que tingui com a resultat, uns danys o patiments físics, sexuals o psicològics per a les dones, incloent-hi les amenaces d'aquests actes, la coacció o la privació de la seva llibertat, tant si es produeix en la vida pública com en la privada*. Aquest plantejament incorpora la dimensió de gènere i es parla, doncs, de **violència de gènere o violència masclista** per posar l'accent en el caràcter estructural d'aquest fenomen i en la construcció social i cultural dels trets atribuïts als homes i a les dones, que atorga a les diferències sexuals uns continguts basats en la desigualtat de poder entre homes i dones (Sau, 2000). Aquest és l'enfocament del qual parteix la Llei 5/2008, de 24 d'abril, sobre el dret de les dones a eradicar la

violència masclista que considera que aquesta violència és una greu vulneració dels drets humans i un impediment perquè les dones puguin assolir la plena ciutadania, l'autonomia i la llibertat.

*La Llei recupera l'expressió **violència masclista** entenent que el masclisme és el concepte que, d'una manera més general, defineix les conductes de domini, control i abús de poder dels homes sobre les dones i que, alhora, ha imposat un model de masculinitat que encara és valorat per una part de la societat com a superior.*

La violència contra les dones és l'expressió més greu i devastadora d'aquesta cultura, que no només destrueix vides, sinó que impedeix el desenvolupament dels drets, la igualtat d'oportunitats i les llibertats de les dones. Amplia la concepció del fenomen incorporant les diverses formes i àmbits en què s'exerceix, tant en l'àmbit de la parella i de la família, com en el context laboral, social o comunitari.

La violència masclista és, doncs, **estructural i multicausal**. La violència no es deu a trets singulars i patològics d'una sèrie d'individus, sinó que té trets estructurals d'una manera cultural de definir les identitats i les relacions entre els homes i les dones. La violència masclista es produeix en una societat que manté un sistema de relacions de gènere que perpetua la superioritat dels homes sobre les dones i assigna diferents atributs, rols i espais en funció del sexe. La violència no és un fi en si mateix sinó un instrument de dominació i control social i, en aquest cas, s'utilitza com a mecanisme de manteniment del poder i de reproducció de la submissió. D'aquesta manera, el factor principal de risc per a la violència masclista i de gènere és, precisament, el fet de ser dona. I és que els homes maltractadors han après que la violència és la millor manera d'aconseguir control i domini.

La violència masclista es pot exercir d'alguna de les formes següents:

- **Violència física:** comprèn qualsevol acte o omisió de força contra el cos d'una dona, amb el resultat o el risc de produir-li una lesió física o un dany.
- **Violència psicològica:** comprèn tota conducta o omisió intencional que produeixi en una dona una desvaloració o un patiment, per mitjà d'amenaques, d'humiliació, de vexacions, d'exigència d'obediència o submissió, de coerció verbal, d'insults, d'aïllament o qualsevol altra limitació del seu àmbit de llibertat.
- **Violència sexual i abusos sexuals:** comprèn qualsevol acte de naturalesa sexual no consentit per les dones, inclosa l'exhibició, l'observació i la imposició, per mitjà de violència, d'intimidació, de prevalença o de manipulació emocional, de relacions sexuals, amb independència que la persona agressora pugui tenir amb la dona o la menor una relació conjugal, de parella, afectiva o de parentiu.
- **Violència econòmica:** consisteix en la privació intencionada i no justificada de recursos per al benestar físic o psicològic d'una dona i, si escau, de llurs filles o fills, i la limitació en la disposició dels recursos propis o compartits en l'àmbit familiar o de parella.

La violència masclista es pot exercir d'una manera puntual o d'una manera reiterada.

ÀMBITS DE LA VIOLÈNCIA MASCLISTA (TÍTOL I, ART. 5)

- **Violència en l'àmbit de la parella:** consisteix en la violència física, psicològica, sexual o econòmica exercida contra una dona i perpetrada per l'home que n'és o n'ha estat el cònjuge o per la persona que hi té o hi ha tingut relacions similars d'afectivitat.
- **Violència en l'àmbit familiar:** consisteix en la violència física, sexual, psicològica o econòmica exercida contra les dones i les menors d'edat en el si de la família i perpetrada per membres de la mateixa família, en el marc de les relacions afectives i dels lligams de l'entorn familiar.
- **Violència en l'àmbit laboral:** consisteix en la violència física, sexual o psicològica que es pot produir en el centre de treball i durant la jornada laboral, o fora del centre de treball i de l'horari laboral si té relació amb la feina, i que pot adoptar dues tipologies:

- **Assetjament per raó de sexe:** el constitueix un comportament no desitjat relacionat amb el sexe d'una persona en ocasió de l'accés al treball remunerat, la promoció en el lloc de treball, l'ocupació o la formació, que tingui com a propòsit o produeixi l'efecte d'atemptar contra la dignitat de les dones i de crear-los un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant o ofensiu.
- **Assetjament sexual:** el constitueix qualsevol comportament verbal, no verbal o físic no desitjat d'índole sexual que tingui com a objectiu o produeixi l'efecte d'atemptar contra la dignitat d'una dona o de crear-li un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant, ofensiu o molest.
- **Violència en l'àmbit social o comunitari,** comprèn les manifestacions següents:
 - **Agressions sexuals:** consisteixen en l'ús de la violència física i sexual exercida contra les dones i les menors d'edat que està determinada per l'ús premeditat del sexe com a arma per a demostrar poder i abusar-ne.
 - **Assetjament sexual.**
 - **Tràfic i explotació sexual de dones i nenes.**
 - **Mutilació genital femenina o risc de patir-la:** inclou qualsevol procediment que impliqui o pugui implicar una eliminació total o parcial dels genitals femenins o hi produeixi lesions, encara que hi hagi consentiment exprés o tàcit de la dona.
 - **Matrimonis forçats.**
 - **Violència derivada de conflictes armats:** inclou totes les formes de violència contra les dones que es produeixen en aquestes situacions, com ara l'assassinat, la violació, l'esclavatge sexual, l'embaràs forçat, l'avortament forçat, l'esterilització forçada, la infecció intencionada de malalties, la tortura o els abusos sexuals.
 - **Violència contra els drets sexuals i reproductius de les dones,** com ara els avortaments selectius i les esterilitzacions forçades.

Qualsevol altra forma anàloga que lesioni o sigui susceptible de lesionar la dignitat, la integritat o la llibertat de les dones.

Aquest protocol es centra en la violència de parella i en la familiar.

2.2. COMPRENSIÓ DEL FENOMEN. MODELS TEÒRICS

Per poder entendre i explicar la violència de gènere podem reflexionar al voltant de diferents models teòrics. Alguns atorguen gairebé tot el protagonisme a la relació agressor-víctima, on l'espai social és poc més que l'escenari on ressona i repercuteix la violència interindividual. Des d'aquesta mirada, centrada només, en les característiques individuals i en la relació de parella, es pot confondre els factors de risc amb les causes de la violència; on l'alcoholisme, les addiccions o la pobresa són factors que actuen com a mites o creences i que assumeixen la funció de minimitzar el fenomen i d'invisibilitzar-lo però no en són la causa.

Cal, doncs, defugir aquestes formes simplificadores d'explicar el fenomen a partir de la recerca d'un factor causal, i obrir la mirada al ventall de determinants entrelaçats que trobem a la base d'aquestes situacions i són l'arrel profunda del problema. En l'explicació del fenomen, cal tenir present la dimensió pública o estructural del problema; la incidència de la macroestructura sociocultural sobre les que es construeixen les relacions interpersonals, l'espai social en el que repercuteix la violència interindividual, defugint així de formes simplificadores d'explicar el fenomen.

Per això, considerem més oportú adoptar una perspectiva multidimensional i circular, com la que proposa un dels models més acceptats a l'hora de parlar de maltractament i el que utilitzarem en el Protocol per abordar aquesta problemàtica, el mo-

del ecològic³ que defuig de formes simplificadores d'explicar el fenomen a partir de la recerca d'un factor causal, adopta una perspectiva multidimensional i circular, segons el qual la realitat familiar, la realitat social i el context cultural s'organitzen com un tot, com un sistema compost per diferents subsistemes que s'articulen entre sí de manera dinàmica. La gràfica que segueix mostra com s'integren aquests subsistemes *Aquest model deixa palès que "la violència que s'exerceix en el si de la parella no té una única causa, sinó que esdevé d'una multicausalitat de factors de forma interrelacionada"*, s'observen tres nivells d'anàlisi segons Bronfenbrenner:

2.2.1. EL MACROSISTEMA (inclou les formes d'organització social com la cultura, els sistemes de creences i els estils i pràctiques de vida que hi prevalen).

- **L'exosistema** (inclou institucions de les comunitats com l'escola, l'església, els mitjans de comunicació, els àmbits laborals, les institucions recreatives, els organismes judicials, etc). És en aquest nivell quan les dones que pateixen violència recorren a institucions i professionals per rebre ajut i reben respostes inadequades o impregnades d'estereotips i mites culturals legitimadors de la violència, pateixen el que es coneix com violència secundària.

- **El microsistema** (el context més immediat i inclou la xarxa de relacions)
Aquests no són compartiments estancs, es poden interrelacionar factors individuals, psicològics, culturals, socials,... que influeixen tant en qui agredeix com en qui és agredida.

MACROSISTEMA

Creences i valors culturals en referència als homes, les dones, els nens i les nenes, la família...
Concepció en referència al poder i l'obediència
Actituds cap a l'ús de la força per a la resolució de conflictes
Concepció de rols familiars, drets i responsabilitats

EXOSISTEMA

Legitimació institucional de la violència
Models violents transmesos pels mitjans de comunicació
Victimització secundària
Manca de suport institucional per a les víctimes
Impunitat dels perpetradors

MICROSISTEMA

Història personal (Violència en la família d'origen)
Aprentatge de resolució violenta de conflictes
Autoritarismes en les relacions familiars

FACTORS DE RISC

Estrès econòmic, Atur, Aïllament social, Addiccions

3. U. Bronfenbrenner (1994), J. Corsi (1995), G. Ferreira (1995 i 1999)

Des d'aquesta perspectiva, es poden pensar accions a diferents nivells:

- **Desvetllar els mites i estereotips culturals** que serveixen de base a la violència i afavorir la igualtat de dones i homes.
- **Conscienciar la comunitat** sobre la violència masclista entesa com un problema social i implicar-la en la recerca de solucions.
- **Promoure models alternatius de funcionament familiar**, més democràtics i menys autoritaris.
- **Implicar els mitjans de comunicació** per un canvi en els models relacionals que transmeten i en el tractament que fan del fenomen.

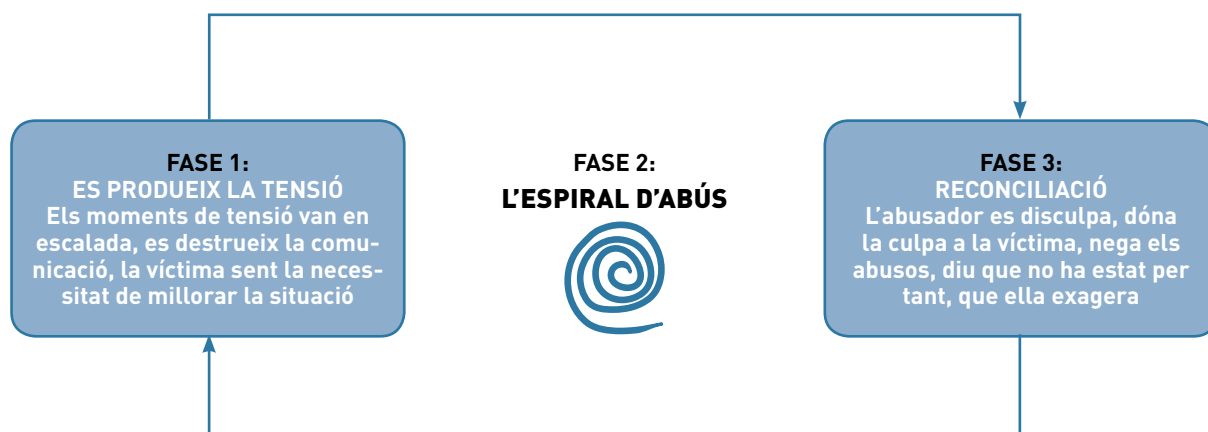
2.2.2. EL CICLE DE LA VIOLÈNCIA

Així mateix, per comprendre com aquesta violència s'instal·la **en la relació de parella**, i entendre els comportaments de les persones implicades, cal tenir molt present la idea de **procés**. El model que millor reflecteix les fases d'aquest procés violent és el del **Cicle de la violència**⁴.

Entre les situacions que poden facilitar l'inici dels abusos podem contemplar els factors estressants que a l'agressor li comporten dificultats per a gestionar i tenir responsabilitats sobre les pròpies emocions, sentiments de por a la pèrdua o domini de la relació, creació de situacions a on pot sentir qüestionada la seva autoestima, pèrdua de control, de la seva posició jeràrquica en la família o ser el centre d'atenció de la dona (naixement d'un fill, embaràs, pèrdua de feina...).

En la dona, l'agressió és l'element clau en l'aparició del deteriorament psicològic, que la condueix a la submissió i a una incapacitat per a reaccionar i respondre davant la situació.

Fases:

4. Teoria del Cicle de la Violència formulada per Leonor Walker, a "The Battered Women", 1979.

- **FASE D'ACUMULACIÓ DE TENSIÓ:** escalada gradual de tensió en què la irritabilitat de l'home, per causes externes a la relació, per situacions individuals d'estrès, de frustració respecte a la seva relació, o d'experiències viscudes en les famílies d'origen, respecte a les formes de resoldre els conflictes es manifestada amb crítiques, crits o insults, va en augment sense motiu comprensible i aparent per a la dona que intenta controlar aquesta situació fent tot el possible perquè no descarregui tensió violenta contra ella, creient que així pot evitar la violència. La relació home-dona és tensa i distant, predomina el silenci, l'agressivitat encoberta, encara que cada vegada es torna més freqüent i intensa, agressivitat verbal i episodis de violència física aïllats i de poca intensitat.
 - **FASE D'EXPLOSIÓ VIOLENTA:** descàrrega incontrolada de les tensions acumulades (atacs físics, atacs, sexuals, amenaces, etc.) que fan que es produeixi un incident agut d'agressió cap a la dona, els fills i les filles, persones grans amb qui es convisqui, els animals domèstics, o pot llançar objectes, o trencar part del mobiliari. Es donen episodis aguts de violència, acompanyats d'agressions verbals en forma d'atacs i d'excuses, descàrrega de la tensió i agressivitat acumulades en la primera fase.
 - **FASE DE "LLUNA DE MEL":** desapareixen la violència i la tensió. L'agressor utilitza la manipulació afectiva i emocional perquè la dona no l'abandoni, argumenta un penediment amb promeses de canvi, regals, etc., que pot semblar sincer. La dona confia en les seves promeses hi ha un intent de reconciliació (manipulació), justificació de l'agressió: problemes laborals, beguda, mal moment...
- Dins d'aquest procés es produeixen tres emocions bàsiques que mantenen el cicle en moviment i dificulten el trencament d'una relació violenta⁵:
- **AMOR** per la seva parella; la relació passa per bons moments i no tot és dolent
 - **ESPERANÇA** que tot canviarà, atès que a l'inici de la relació no va ser així de violent
 - **POR** que la matin, a ella, o a la seva família
- Després de la "fase de lluna de mel" torna a començar un nou cicle de violència, però cada cop les fases són més curtes i la violència és cada cop més intensa. Atès que cada cop que es tanca un cicle la dona ha perdut més autoestima i control de la seva vida, és important garantir l'ajuda immediatament abans que perdi tota esperança de tenir forces per poder fer front a la situació i superar la violència.

5. Proposta del Centre Dolors Piera d'Igualtat d'Oportunitats i Promoció de les Dones de la Universitat de Lleida.

3

MARC LEGAL EN RELACIÓ A LA VIOLÈNCIA MASCLISTA

3.1. ÀMBIT INTERNACIONAL I EUROPEU

La inclusió del concepte de violència contra les dones en l'àmbit de les Nacions Unides i de la Unió Europea i, per tant, en la legislació internacional, ha transformat la forma d'entendre el problema tant en el terreny internacional com en l'estatal, ja que obliga els Estats firmants a adequar els seus ordenaments interns. Aquest fet ha propiciat que la violència contra les dones continuï sent un dels temes més tractats en els fòrums internacionals sobre drets humans i drets de les dones.

La protecció dels drets de les dones a l'ordenament jurídic internacional es va iniciar amb la **Declaració Universal dels Drets Humans a les Nacions Unides, el 10 de desembre de 1948**, que estableix, per primera vegada a la història, la igualtat entre els sexes com a dret fonamental.

L'Assemblea General de les Nacions Unides va proclamar l'any 1975 com l'Any Internacional de les Dones. A partir d'aquest moment, es van incloure els temes relatius a les dones en els programes de l'ONU. Les Nacions Unides van començar l'aprovació de diversos instruments internacionals per garantir els drets de les dones.

L'any 1979, l'Assemblea General de l'ONU va aprovar la **Convenció per a l'eliminació de totes les formes de discriminació contra la dona (CEDAW)**, la qual estableix no només una declaració Internacional de drets per les dones, sinó també un programa d'acció per els Estats que en formen part per tal de garantir aquests drets, *vinculant per a tots els països signants* i que Espanya va ratificar el 1984. **En la recomanació general 19, de 1992**, estableix: "Les actituds tradicionals segons les quals es considera la dona com a subordinada o se li atribueixen funcions estereotipades perpetuen la difusió de pràctiques que impliquen violència o coacció, com són la violència i els maltractaments a la família, els matrimonis forçosos, l'assassinat per presentar dots insuficients, els atacs amb àcid i la circumcisió femenina".

El Tractat de Maastricht de 1992 dona un paper important a la Unió Europea respecte a la igualtat entre sexes i incorpora per primera vegada un article que eludeix expressament la protecció dels drets humans amb un alt valor polític i jurídic.

L'Assemblea General de les Nacions Unides del 20 de desembre de 1993 va definir la violència contra les dones i va proclamar la Declaració sobre l'eliminació de la violència contra la dona, en la qual es recomana als Estats membres que adop-

tin mesures per eradicar aquest tipus de violència. En aquesta assemblea, també es va encarregar a la Comissió de la Condició Jurídica i Social la preparació d'un Protocol facultatiu a la convenció per crear un mecanisme per a la presentació i tramitació de denúncies.

La IV Conferència Mundial de les Nacions Unides sobre la dona celebrada a Beijing l'any 1995 declara que "la violència contra les dones és el resultat de les històriques relacions de poder desigual entre homes i dones" destacant que la violència contra les dones suposa un gran obstacle per a la igualtat, el desenvolupament i la pau, que impedeix que les dones gaudeixin dels seus drets humans i les seves llibertats fonamentals.

El 1997, l'ONU va elaborar un Pla d'acció contra la violència de gènere posant en marxa campanyes de sensibilització i conscienciació a favor d'una actitud de "tolerància zero", va aprovar resolucions per fomentar mesures preventives per millorar la protecció a les víctimes i va crear l'Observatori Europeu de Violència contra les Dones.

El Tractat d'Amsterdam realitza una primera reforma i introdueix novetats importants en relació al principi d'igualtat entre homes i dones, incorporant una nova perspectiva en el concepte d'igualtat anant més enllà d'allò formal. El nou article va més enllà de la desigualtat salarial i introdueix en el dret primari la visió de la transversalitat o el *gender mainstreaming* que permet actuar en qualsevol àmbit.

3.2. ÀMBIT ESTATAL

Les referències a la promoció de la igualtat de drets entre homes i dones no apareixen fins l'aprovació de la **Constitució Espanyola de 1978** que inicia el camí ratificant els tractats internacionals on es recullen els principis d'igualtat i no discriminació per raó de sexe com a principi jurídic universal.

Als anys 1970 apareixen els moviments de la societat civil i els moviments feministes que fan públic el tema de la violència de gènere.

En l'àmbit del dret penal, el **Codi Penal de 1983**, i els anteriors codis consideraven una atenuant la relació conjugal en els maltractaments d'un home cap una dona. En el **CP de 1989** (derogat) apareix per primer cop el delictes de violència domèstica habitual. A partir d'aleshores i fins avui, la redacció dels delictes ha experimentat diverses reformes. El **CP de 1995** recull en el seu article 153 el delictes de violència. Tot i que va suposar un gran avenç, també va comportar dificultats a l'hora de ser interpretat i aplicat. En aquest sentit, la **LO 11/1999, de 30 d'abril** i la **LO 14/1999 de 9 de juny**, que modifiquen el CP del 95, van suposar un important pas endavant. La primera estableix la prohibició d'aproximar-se a la víctima o al lloc de comissió del delictes o residència de la víctima. La segona admet la violència psicològica i els supòsits en que hagi finalitzat el vincle matrimonial o situació d'anàloga de convivència. L'any 2003 es regulen La Llei orgànica 15/2003, de reforma del Codi penal.

L'any 1997, la mort d'Anna Orantes per violència masclista va provocar una gran ressonància en els mitjans de comunicació que va provocar la reacció social, legal i assistencial.

El 1999, s'aprova la **Llei 39/1999**, per promoure la conciliació de la vida familiar i laboral de les persones treballadores.

A partir d'aquestes importants reformes, comencen a desencadenar-se una sèrie d'accions polítiques i propostes legislatives que permetran conèixer una nova pràctica jurídica en matèria de violència. Al 2002 el Consell de Ministres aprova per unanimitat de tots els grups parlamentaris la **Carta de Drets dels ciutadans davant la Justícia**, on parla del dret dels ciutadans a ser defensats de forma immediata i efectiva pels Jutjats i Tribunals, fent especial menció als casos de violència física o psicològica en l'àmbit familiar. El mateix any, el Consell General del Poder Judicial crea l'**Observatori de la Violència Domèstica i de Gènere**.

Es celebra una **conferència sectorial extraordinària sobre la violència contra les dones** i s'elabora un **Pla d'acció** en l'àmbit interministerial i interautonòmic fent possible l'inici de les polítiques públiques a tot l'estat, guiant les línies d'actuació.

El 2003 es produeix una important reforma amb la **Llei 27/2003 reguladora de l'Ordre de Protecció** que atorga a la víctima l'estatut integral de protecció. Aquesta protecció habilita al jutge a determinar una sèrie de mesures de naturalesa civil i penal que la víctima o qualsevol persona que tingui amb la víctima alguna de les relacions de parentiu descrites a l'art. 173 CP i el Ministeri Fiscal, podrà sol·licitar.

Els organismes o entitats assistències (públics o privats) estan obligats a posar en coneixement del Jutge o del Ministeri Fiscal els fets que puguin donar lloc a una Ordre de Protecció, quan tinguin coneixement o indicis que la víctima es troba en situació de risc.

La Llei orgànica 11/2003, de 29 de setembre, de seguretat ciutadana, violència domèstica i integració social dels estrangers pel qual es crea un registre central per a la protecció de les víctimes de la violència domèstica que complementen la Llei 27/2003.

Llei orgànica 1/2004 de mesures de protecció integral contra la violència de gènere i suposa una fita sense precedents en el nostre ordenament jurídic. Implica el reconeixement legal de la violència de gènere com un problema social de gran rellevància i fa palès el compromís dels poders públics a intervenir d'una manera coordinada. Va ser la primera llei integral europea amb una resposta global a les violències contra les dones en les relacions de parella. Parteix de la base que la violència de gènere s'ha de tractar transversalment, ja que afecta tots els sectors de la societat i necessita solucions que incideixin en la multiplicitat de les seves causes i efectes. Per aquest motiu, la resposta institucional vol ser global per tal d'establir mesures de sensibilització, prevenció i detecció en l'àmbit educatiu, de la publicitat i dels mitjans de comunicació, i en l'àmbit sanitari. Estableix el dret a la informació, a l'assistència social integral, a l'assistència jurídica, els drets laborals i les prestacions de la Seguretat Social, els drets de les funcionàries i els drets econòmics, així com la tutela institucional, penal i judicial, dins de la qual destaca la creació dels nous jutjats de violència.

Defineix la violència de gènere com aquella que "es dirigeix sobre les dones pel fet de ser-ne, per ser

considerades, pels seus agressors, mancades dels drets mínims de llibertat, respecte i capacitat de decisió". Aquesta Llei és d'aplicació a les dones víctimes de violència exercida pels qui són o han estat els seus cònjuges o pels qui estan o hagin estat lligats a elles per relacions d'afectivitat, encara que no hi hagi convivència. Les situacions de violència que donen lloc al reconeixement dels drets econòmics, laborals i prestacions de la Seguretat Social s'acreditaran amb l'ordre de protecció en favor de la víctima i, excepcionalment, amb un informe del Ministeri Fiscal.

Es creen els **Jutjats especialitats en violència de gènere** amb competències civils i penals, les diligències i resolucions es practiquen durant les hores d'audiència del dia hàbil i en un termini màxim de 72 hores. El Jutge pot determinar mesures civils i penals de caràcter provisional –presó provisional, prohibició d'aproximar-se a llocs determinats, ús i tinença d'armes, atribució de l'ús de l'habitatge familiar, custòdia i visites i comunicació amb els menors, etc.–

Les mesures tenen una vigència limitada a 30 dies que han de ser ratificades, modificades o deixades sense efecte pel jutge civil. En el cas que en el termini de 30 dies la víctima no insti el procediment civil, queden sense efecte.

L'article 37 de la LO 1/2004 modifica la redacció de l'art 153 de CP, i tipifica el delictes de maltractaments, tant físics com psicològics, inclosa la violència ocasional, distingint-se així de l'art 173 que contempla l'element d'habitualitat.

L'art. 468 CP, hi ha el Delicte d'incompliment que estableix els supòsits d'incompliment d'ordres d'allunyament, ordres de protecció o mesures de seguretat o cautelars o de la mateixa naturalesa imposades en processos criminals relacionats amb violència domèstica.

Amb la Llei integral es crea la ***Delegació especial del Govern contra la violència sobre la dona***, encarregada de formular les polítiques públiques en relació a la violència de gènere, i també l'***Observatori estatal de violència sobre la dona*** (OEVM), al qual correspon l'assessorament, l'avaluació, la col·laboració institucional, l'elaboració d'informes, estudis i propostes d'actuació en matèria de violència de gènere.

La LO 3/2007 per a la **Igualtat efectiva entre dones i homes** ha creat un marc normatiu dirigit a combatre totes les manifestacions de discriminació directa o indirecta i promoure la igualtat real i efectiva entre dones i homes mitjançant accions de prevenció i amb polítiques que facin efectiu el principi d'igualtat en tots els àmbits de la vida en societat.

3.3. ÀMBIT AUTONÒMIC

L'any 1985 la Generalitat de Catalunya crea l'*Institut Català de les Dones*, creant i desenvolupant diversos plans per a la igualtat d'oportunitats per a les dones i de prevenció de la violència masclista.

L'any 2003 la Resolució JUI/3338/2003 del Departament de Justícia i Interior, a l'Acord de Govern de la Generalitat de Catalunya que disposa que les *Oficines d'Atenció a les Víctimes del Delicte* del Departament de Justícia constitueixin els punts de coordinació de les ordres de protecció de les víctimes de violència de gènere.

3.3.1. LLEI 5/2008, DEL 24 D'ABRIL, DEL DRET DE LES DONES A ERADICAR LA VIOLÈNCIA MASCLISTA

La Llei catalana *vol fer visibles totes les formes en què s'exerceix la violència masclista i tots els àmbits en els quals es pot produir, i tractar-la d'una manera integral. Dóna molta importància a la prevenció i estableix noves mesures adreçades a la sensibilització i a la detecció precoç d'aquestes situacions, per impulsar els canvis necessaris en la societat*. Es tracta d'una llei de drets que, alhora, defineix i ordena la Xarxa d'Atenció i Recuperació Integral i també les competències dels diferents organismes públics, algunes d'especial interès per al món local i per a la cooperació i coordinació indispensables per al tractament integral que es proposa

3.3.2. DRETS DE LES DONES⁷

Totes les dones que es troben en situacions de violència masclista, i també llurs fills i filles de les quals depenen, que visquin o treballin a Catalunya i amb independència del veïnatge civil, la nacionalitat o la situació administrativa i personal, tenen garantits els drets que aquesta llei els reconeix, sens perjudici del que estableix la legislació en matèria d'estrangeria i de l'exigència de determinats requisits per a les diferents prestacions i serveis. Les referències a les dones incloses en aquesta llei s'entén *que inclouen també les nenes i les adolescents*, llevat que s'indiqui altrament. Aquests drets es concreten en:

- **Dret a la protecció integral**, real i efectiva tant per mitjans tecnològics com per serveis policials o per qualsevol altre mitjà.
- **Dret a l'atenció i a l'assistència jurídiques**, que comprèn el dret a rebre tota la informació jurí-

dica relacionada amb la situació de violència en els supòsits de violència en l'àmbit de la parella i l'àmbit familiar, tenint compte únicament els recursos i els ingressos econòmics personals de la dona. L'atenció jurídica es reconeix també als menors perjudicats per la mort de la mare o per altres circumstàncies que impedeixen a la mare exercir les potestats que li són pròpies.

- **Dret a l'atenció i a l'assistència sanitàries**, a través de la Xarxa Hospitalària d'Utilització Pública i mitjançant un protocol específic per a totes les manifestacions de la violència masclista.
- **Drets econòmics:**
 - **Accés a l'habitatge**, sempre que s'estigui en situació de precarietat econòmica a causa de les violències o quan l'accés a l'habitatge sigui necessari per recuperar-se. Trobar-se en situació de violència masclista, acreditada mitjançant sentència, ordre de protecció o informe de la Inspecció de Treball i Seguretat Social és una circumstància que serà tinguda en compte per a l'accés als habitatges de promoció pública i per a la concessió d'una plaça en una residència pública per a gent gran. A més, les dones amb discapacitat tenen preferència en les ajudes públiques destinades a l'adaptació funcional de la llar.
 - **Renda mínima d'inserció**, d'acord amb els requisits que estableix la Llei 10/1997. Només es tenen en compte els ingressos i les rendes individuals de la dona.
 - **Prestacions d'urgència social**, que estableix la Llei 13/2006, per atendre situacions puntuals, urgents i bàsiques de subsistència com l'alimentació, la roba per vestir-se i l'allotjament.
 - **Prestacions econòmiques extraordinàries**, per pal·liar situacions de necessitat personal avaluables i verificables, sempre amb informe previ dels organismes competents sobre la seva necessitat.
 - **Indemnitzacions** de pagament únic per a les dones que pateixin seqüeles, lesions corporals o danys en la salut física o psíquica de caràcter greu. També es reconeixen aquests ajuts a favor dels fills i filles de víctimes mortals menors de vint-i-sis anys i que en depenguin econòmicament en el moment de la mort de la mare.
 - **Ajuts escolars**. L'administració educativa garantirà, en tot cas, l'escolarització immediata dels fills i filles en els supòsits de canvi de residència derivat d'actes violents.
 - **Fons de garantia de pensions i prestacions**, per a les dones que tenen reconegut judicialment el dret a percebre pensions alimentàries i compensatòries, si hi ha constatació judicial d'incompliment, tenen dret a rebre la presta-

7. Art. 2 de la Llei 5/2008, del dret de les dones per a l'eradicació de la violència masclista.

ció econòmica corresponent si aquest incompliment comporta una situació de precarietat econòmica.

- **Dones amb discapacitat i dones amb VIH.** Les dones en situacions de violència masclista amb un grau de discapacitat igual o superior al 33% i les dones amb VIH tenen dret a una millora econòmica o temporal dels drets econòmics esmentats.
- **Dret a l'ocupació i la formació ocupacional,** amb caràcter prioritari, per a les dones que pateixen o han patit violència masclista amb l'objectiu d'afavorir la seva formació, inserció o re-inserció laboral.

3.3.3. LLEI 14/2010, DEL 27 DE MAIG, DEL DRET I LES OPORTUNITATS EN LA INFÀNCIA I L'ADOLESCÈNCIA

Estableix que el principi de l'interès superior de l'infant o adolescent ha de ser prioritari en tots els àmbits: social, cultural, polític i econòmic. Obliga l'Administració a proporcionar atenció als infants i adolescents que conviuen amb situacions de violència masclista. Obliga a tots els i les professionals a intervenir, especialment els professionals de la salut, els serveis socials i l'educació, quan tinguin coneixement d'una situació de risc o de desemparament en què es troba un infant o adolescent. **La violència masclista constitueix en si mateixa una situació de risc i és causa de desemparament quan ocasiona un perjudici greu en el desenvolupament de l'infant o adolescent.** I això amb independència que l'infant o adolescent sigui testimoni o també destinatari/ària directe de la violència. La llei igualment obliga l'Administració a proporcionar una atenció específica als infants i adolescents que conviuen amb situacions de violència masclista en l'àmbit familiar.

Ambdós marcs normatius –de violència envers les dones i de protecció de la infància– son complementaris quan es tracta de la violència contra nens i nenes i adolescents amb una protecció reforçada de caire normatiu.

3.4. ÀMBIT LOCAL

El paper de les administració local es recull de forma específica a la Llei 7/1985, reguladora de les bases de règim local que dona competències als municipis, concretament l'article 25.1 on diu que *“el Municipi per a la gestió dels seus interessos i en l'àmbit de les seves competències pot promoure tota classe d'activitats i prestar quants serveis públics contribueixin a satisfer les necessitats i aspiracions de la ciutadania”*.

Tanmateix **La Carta Europea d'Autonomia Local**, reconeix la posició dels governs locals com a organismes pròxims a la realitat social i, en base al principi de subsidiarietat, estableix que l'exercici de les responsabilitats públiques, de manera general, ha d'incumbir preferentment a les autoritat més properes a la ciutadania. Així, estableix que els governs locals tenen dret i capacitat efectiva per ordenar i gestionar tots aquells assumptes públics que incumbeixen directament a la seva comunitat, amb l'objectiu de dispensar serveis de qualitat i beneficiar la ciutadania.

3.4.1. COMPETÈNCIES DELS MUNICIPIS⁷

Pel que fa als municipis, la Llei estableix les competències següents:

- a) Programar, prestar i gestionar els serveis d'informació i atenció a les dones i efectuar la derivació als diferents serveis en els termes que especifica aquesta llei.
- b) Prestar o gestionar altres serveis de la Xarxa d'Atenció i Recuperació Integral, d'acord amb el que s'estableixi per mitjà d'un conveni amb l'Administració de la Generalitat.
- c) Col·laborar en la gestió de les prestacions econòmiques i les subvencions que aquesta llei estableix.
- d) Complir totes les altres funcions que estableix aquesta llei que, quant a les competències respectives, els correspongui assumir amb relació a les dones que pateixen o han patit violència masclista.
- e) Complir les altres competències atribuïdes per disposició legal.

7. Art. 83 de la Llei 5/2008, del dret de les dones per a l'eradicació de la violència masclista.

4

MODEL D'INTERVENCIÓ

4.1. PRINCIPIS ORIENTADORS DE LES INTERVENCIIONS DELS PODERS PÚBLICS

Destaquem alguns dels criteris d'actuació assenyalats per la Llei catalana (art. 7):

- La consideració del **caràcter estructural i la naturalesa multidimensional** de la violència masclista, en especial pel que fa a la implicació de tots els sistemes de detecció, prevenció, atenció i tractament.
- La **transversalitat de les mesures**, de manera que cada institució, servei o entitat implicada ha de definir accions específiques des del seu àmbit d'intervenció d'acord amb models d'intervenció globals.
- El compromís de totes les persones professionals que atenen les dones en situacions de violència de disposar de la **deguda capacitat i formació especialitzada**.
- La consideració de les **particularitats contextuals, culturals, religioses, personals i socioeconòmiques** de les dones i llurs fills i filles en situació de violència masclista, així com les seves necessitats específiques.
- **Evitar la victimització secundària** de les dones i llurs fills i filles, establint mesures que impedeixin la reproducció o la perpetuació dels estereotips que sustenten la violència masclista.
- La **limitació de qualsevol procés de mediació familiar** si hi ha implicada una dona que ha patit o pateix qualsevol forma de violència masclista en l'àmbit de la parella o el familiar.
- La necessitat de la **celeritat de les intervencions**, per tal de possibilitar una adequada atenció i evitar l'increment de la victimització.
- Els **infants i adolescents fills i filles** de les dones que viuen situacions de violència masclista també en són víctimes ocasionant danys tant si aquest/a ha rebut també directament violència com si n'ha estat testimoni presencial o indirecte a través del que ha sentit o observat i els efectes de la violència en la seva mare.
- **Contemplar les línies del "Protocol marc d'actuacions en casos d'abusos sexuals i altres**

maltractaments a infants i adolescents" on el testimoni de situacions de violència masclista en l'àmbit familiar constitueix una forma de maltractament; impulsat pel Síndic de Greuges de Catalunya i aprovat per la Generalitat de Catalunya.

D'altra banda, la dona que ha patit una situació de violència masclista és també una dona supervivent amb habilitats i capacitats preservades que li permeten actuar com a subjecte i dirigir la seva pròpia vida que requereix d'un procés previ de reconeixement de la seva situació i de presa de decisions, més o menys lent i difícil, que ha de recorre per sí mateixa. Els/les professionals poden acompanyar, proporcionar protecció i suport, però no decidir per ella.

Cal que el/la professional no perpetui el rol de víctima i l'ajudi a reconèixer i entendre les conseqüències de la violència, identificant i estimulant les capacitats, habilitats, aptituds i actituds per adquirir autonomia i control de la seva vida per contribuir a l'**apoderament de la dona**, donant-li el poder de decisió i el control sobre allò que li afecta.

Aquest posicionament professional implica **respectar el ritme i el temps** que cada dona necessita en el seu procés de sortida i recuperació de la situació de violència. Un procés que acostuma a tenir alts i baixos, passos enrere i passos endavant i que, sovint, és més lent del que desitja el/la professional.

Des d'aquest enfocament, la intervenció professional s'ha de caracteritzar per:

- Escoltar i contenir la situació.
- **Acompanyar** la dona en el procés de presa de decisions.
- Activar, sempre que calgui, els **recursos per a la protecció** i per a l'autonomia de la dona en cada moment del seu procés.
- **Protegir**, en compliment de la llei:
 - Quan les decisions o el comportament de la dona vulneren els drets d'altres persones, per exemple, dels fills/es.
 - Actuant d'ofici quan hi ha prou indicis que la dona pot estar en perill i "sense forces" per buscar alternatives o aprofitar les que se li ofereixen⁸.

8. La obligació d'intervenció i comunicació de totes les persones professionals a què fa referència l'article 11 de la Llei 5/2008.

És important que el/la professional eviti sobreactuar, activant recursos i fent derivacions que no es corresponen al moment i la decisió de la dona. Aquesta reacció del o de la professional sol ser una resposta a la pròpia angoixa. En aquest sentit, és important tenir present que les situacions de violència de gènere solen mobilitzar sentiments i vivències del/de la professional que dificulten la seva intervenció, i a més, la complexitat del problema evidencia que no pot ser abordat en solitari.

Per això, és cabdal que els/les professionals implicats/des en la intervenció, a més de disposar d'espais de supervisió externa, treballin en equip i puguin contrastar amb altres professionals (del propi servei o d'altres serveis) les actuacions que realitzen, així com extreure criteris comuns d'intervenció, garantint una anàlisi interdisciplinària.

4.2. TREBALL EN XARXA I ABORDATGE INTEGRAL

La Llei 5/2008, del dret de les dones a eradicar la violència masclista, i també la Llei estatal, incideixen en la necessitat d'intervenir de forma integral. Per això, cal desenvolupar mesures respecte a la prevenció i la sensibilització social, de detecció de la violència masclista, així com d'atenció, assistència, protecció i recuperació de les dones.

4.2.1. PREVENCIÓ

Accions encaminades a evitar o reduir la incidència de la problemàtica de la violència masclista, mitjançant la reducció dels factors de risc. Implica actuar quan encara no s'han originat les situacions d'abús impedit-ne així la normalització, i les encaminades a sensibilitzar la ciutadania en el sentit que cap forma de violència no és justificable ni tolerable. Aquestes actuacions tenen com objectiu modificar els mites, els models, els prejudicis i les conductes en relació a les dones i la violència masclista, i han de recollir els elements següents:

- Presentar el fenomen com a multidimensional.
- Emmarcar el problema en la distribució desigual de poder entre dones i homes.
- Visibilitzar els models agressius vinculats a la masculinitat tradicional i les conductes passives o subordinades tradicionalment vinculades a la feminitat.
- Diferenciar l'origen i les causes de la violència masclista dels problemes afegits que puguin afectar els agressors (toxicomanies, alteracions mentals...) i de determinats nivells culturals, estatus socioeconòmic i procedència cultural.
- Presentar les dones que han patit violència com a persones que poden activar els recursos propis i superar aquestes situacions.
- Enfortir els factors de protecció existents en els adolescents i joves per actuar positivament i no caure en relacions abusives potenciant les relacions saludables.

4.2.1.2 RECOMANACIONS METODOLÒGIQUES PER A LA PREVENCIÓ

- Evitar centrar-se en discursos teòrics, cal buscar exemples on les persones es puguin sentir identificades.
- Cal utilitzar dinàmiques que mitjançant la participació promoguin a la reflexió de les seves creences i comportaments. També és pot incloure al jovent en el disseny, preparació,... (còmics, grafit, etc.)

- Utilitzar recursos innovadors (xarxes socials, audiovisuals, guies, còmics, etc)
- Adaptar els materials en funció del col·lectiu de joves, utilitzant exemples i actuacions perquè tothom se senti identificat i representi la heterogeneïtat social i cultural de la Vila d'Argenton.
- Planificar accions que tinguin constància en el temps i evitar accions puntuals i aïllades.

4.2.2. DETECCIÓ

Posada en funcionament de diferents instruments teòrics i tècnics que permetin identificar i fer visible la problemàtica de la violència masclista, tant si apareix de forma precoç com de forma estable, i que permetin també conèixer les situacions en les quals s'ha d'intervenir, per tal d'evitar-ne el desenvolupament i la cronicitat. En aquest nivell, és bàsic visibilitzar totes les possibles vies d'accés al circuit i disposar d'elements per diferenciar els casos urgents i els no urgents.

En aquests nivells de prevenció i detecció, l'àmbit **educatiu** pren una rellevància especial, considerant la **coeducació** com un instrument clau per construir una societat sense subordinacions culturals i socials entre dones i homes. Aquesta acció coeducadora ha de tenir caràcter permanent i transversal en l'acció de govern del departament o àrea competent en matèria educativa. Cal incorporar els principis de la coeducació en els llibres de text i altres materials curriculars, i és cabdal que les persones professionals de l'educació tinguin formació específica en matèria de violència masclista. També els **mitjans de comunicació** han d'incorporar criteris orientadors per tal que el tractament i els continguts no incitin, justifiquin o banalitzin la violència masclista, ni reproduïxin missatges sexistes o misògins⁹.

Si es detecta o es sospita d'una situació de violència hem de tenir en compte les indicacions següents:

- Incorporar la perspectiva de gènere de forma transversal, atenent aspectes com la concepció del cos i la sexualitat, l'autoestima, la relació amb els iguals, els estudis, la família, el treball, etc.
- Tenir en compte els factors personals propis que podem dificultar la detecció (la por de no saber què cal fer davant d'una situació de violència, la manca de formació, la creença que aquestes situacions no són habituals, els estereotips, els prejudicis, les experiències personals que hi puguin influir, etc.)
- Els entorns on es produeixen situacions de violència masclista o on conviuen una noia víctima i el seu agressor –sovint víctima i agressor comparteixen amistosats, escoles, centres esportius, llocs de lleure, Casals, proximitat dels habitatges familiars, etc., cosa que pot donar lloc a conflictes posteriors, agreujant la situació entre ambdós i els seus entorns familiars i socials. Cal garantir que l'adolescent no sigui objecte de pressions ni de judicis del seu comportament. La violència masclista en aquest àmbit ha de ser tractada com un assumpte de drets fonamentals i no com un simple problema de conducta.
- Prestar particular atenció als actes de **violència mitjançant TIC** on es poden cometre diversos actes de control, amenaces, humiliació, etc. En cap cas no es pot culpabilitzar les noies per l'ús abusiu que facin altres persones de les imatges i informacions que elles comparteixen a les xarxes socials o mitjançant TIC, encara que s'ha de promoure l'ús de tecnologies més segures.

PREGUNTES GENERALS PER A LA RECERCA ACTIVA DE CASOS DE VIOLÈNCIA

Segons el coneixement que es tingui i el clima de confiança que existeixi pot ser necessari contextualitzar prèviament les preguntes i fer una introducció del tipus de les següents:

- Ja saps que ara es parla molt de la violència, és un problema molt comú i pot ser molt greu.
- Moltes persones experimenten algun tipus de violència a la seva vida.

Posteriorment, es pot seguir per aspectes generals a través de preguntes més directes:

- Com van les coses a casa?
- A què creus que és degut el teu malestar?
- Et preocupa alguna cosa?
- Estàs vivint alguna situació problemàtica que et faci sentir així?
- Les relacions de parella són de vegades violentes. Què passa quan teniu una baralla a casa? Com són aquestes baralles?
- Has viscut o vius violència psicològica, física o sexual per part de la teva parella? De quin tipus?
- Ha succeït últimament alguna cosa a la teva vida que et faci estar preocupada/preocupat o trist? Que potser tens algun problema amb la parella? Amb els infants?
- Sembla com si estiguessis en alerta. De què tens por?
- Tens alguna dificultat per veure els amics o la família? Què t'impedeix fer-ho?

9. Veure *Recomanacions sobre el tractament de la violència masclista als mitjans de comunicació*, novembre 2009.

Actitud i/o estat durant l'entrevista:

- Trets depressius i de desànim amb baixa autoestima i culpabilitat inexplicables
- Actitud de terror o evasió, dificultat d'explicar-se i incomoditat
- Vergonya, comunicació difícil i evitació de la mirada
- Estat d'ansietat o angonya, indignació fora de context, agressivitat amb el personal professional que l'atén
- Aïllament, falta de relacions amb altres persones
- Manca de cura personal
- Justificació de lesions o treure'n la importància
- Si la parella és present: busca aprovació i denota terror en les respostes

Actitud de la parella:

- Demana estar present a la entrevista
- Control sobre tot el que diu: contesta interromp per precisar o matissar el seu relat
- Necessitat de demostrar excés de preocupació o cura
- Pot presentar-se nerviós i fins i tot hostil o agressiu

Indicadors concrets d'alerta:

- Distribució desigual de poder en la parella. Per exemple, l'home creu que es obligació de la dona fer les tasques domèstiques i de cura, o quan la dona ha de justificar en que es gasta els diners (violència econòmica)
- Indicadors d'alerta si vénen junts: la dona no parla o no s'expressa obertament (sempre el mira quan parla), s'allunya o seu més enrere, quan la dona parla l'home fa gestos de desaprovació, però no diu res en veu alta, la dona no vol fer entrevistes conjuntes amb l'home o hi ha comportaments violents vers la parella durant l'entrevista.
- Si hi ha una sentència judicial sobre la custòdia dels fills i l'home no accepta la separació, deixa de pagar pensió aliments, controla les persones que entren al domicili, etc.
- La presència de consum de tòxics o malalties mentals, podem ser un indicador amb el col·lectiu de persones vulnerables de sospita de violència.
- En l'observació de l'home a l'entrevista veiem que es mostra violent o amb actituds misògines o masclistes.
- Quan s'observa molta violència psicològica i de control a través dels fills, sobretot en processos de separació o divorci. Situacions en què l'home no tolera certes qüestions i lluita a través del procés judicial, que afecten tant la dona com els menors, com ara l'impagament de pensions.
- El nen o nena se sent nerviós o nerviosa en presència del pare a les entrevistes conjuntes.
- El fet mateix de la no-implicació del pare en aspectes de cura i la consegüent no-participació en els serveis d'atenció també pot ser un indicador d'alerta.

4.2.3. ATENCIÓ

Accions destinades a una persona perquè pugui superar les situacions i les conseqüències generades per l'abús en els àmbits personal, familiar i social, tot garantint-ne la seguretat i facilitant-li la informació necessària sobre els recursos i/o els procediments perquè pugui resoldre la situació. Vetllant perquè, els equips de professionals facilitin una atenció de qualitat i evitin la victimització secundària (maltractament addicional produït pels dèficits quantitatius i/o qualitatius de les intervencions efectuades pels equips responsables).

10. Guia de recomanacions per a la detecció de violència masclista en Homes. Circuit Barcelona contra la violència vers les dones.

Un cop detectada una situació de violència masclista, de vulnerabilitat o risc de patir-la; cal facilitar una bona atenció, i acompanyar i orientar la persona sobre les opcions i els recursos més adients.

Les actuacions que cal seguir seran diferents en funció de si es tracta d'una **situació que no representa un risc vital** o d'una **situació de perill extrem**. Realitzar un seguiment i acompanyament, mantenint en tot moment una comunicació i una coordinació amb els equips de professionals per recollir els indicadors observats i detectats.

És important tenir cura de les nostres expressions, i evitar frases del tipus “ ets una dona maltractada”, “la teva parella, és un maltractador” o “Per què has aguantat tant?”

Mostrar i expressar suport seguir i respectar en qualsevol moment el seu procés i el temps que necessiti.

Evitar el “dirigisme” encara que l'acompanyem en el seu procés. Transmetre que ningú mereix patir violència i que som aquí per ajudar-la. Procurar un espai de confidencialitat on se senti còmoda i segura per facilitar l'expressió d'emocions.

RECOMANACIONS I ESTRATÈGIES PER L'ENTREVISTA DAVANT LA SOSPITA DE VIOLÈNCIA¹¹

En aquest protocol, recomanem mantenir una **actitud d'atenció activa** davant la possibilitat que les dones i llurs fills i filles pateixin una situació de violència, l'hagin patida o es trobin en risc de patir-la.

En el moment en què des de qualsevol servei hi hagi sospita d'una situació de violència, el pas següent serà tractar de confirmar o descartar aquesta situació.

Per això, els professionals que detectin o atenguin la situació hauran de recollir el major nombre d'indicadors possibles o dur a terme una entrevista per confirmar o descartar aquesta situació.

- Fer l'entrevista i assegurant la confidencialitat.
- Observar-ne les actituds i l'estat emocional (a través del llenguatge verbal i no verbal)
- Facilitar-li l'expressió de sentiments
- Mantenir-hi una actitud empàtica, que faciliti la comunicació, amb una escolta activa
- Seguir una seqüència lògica: de preguntes més generals i indirectes a altres de més concretes i directes
- Expressar clarament que mai no està justificada la violència en les relacions humanes
- Fer sentir que no és culpable de la violència soferta
- Creure-la sense posar en dubte la seva interpretació dels fets, sense emetre judicis, intentant fer-li perdre la por per haver revelat l'abús.
- Ajudar-la a pensar i a ordenar les idees
- No donar-li falses esperances
- No criticar-ne l'actitud o l'absència de resposta amb frases com ara: Per què seguia amb ell? Si volguéssiu posar-hi fi, se n'aniria,...
- No infravalorar la sensació de perill expressada
- No recomanar-li teràpia de parella ni mediació familiar
- No adoptar-hi una actitud paternalista

4.2.4. RECUPERACIÓ I REPARACIÓ

Etapla del cicle personal i social pel qual passen les dones que han viscut situacions de violència en què es produeix el restabliment de tots els àmbits danyats per la situació viscuda. La reparació fa referència al conjunt de mesures jurídiques, econòmiques, laborals, socials, sanitàries, educatives i altres, preses pels diversos organismes i agents implicats en la intervenció, que contribueixen al restabliment dels àmbits danyats per la situació viscuda.

El model d'intervenció proposa la formació i capacitat dels i les professionals per realitzar les accions dels eixos d'actuació que els hi correspongui d'acord a les característiques de cada centre, servei, entitats, departaments de l'ajuntament d'Argenton.

L'objectiu és aprofundir en la coordinació i el treball en Xarxa establint mesures i mecanismes de suport, coordinació per al seu abordatge des de l'especificitat de cada servei amb tots els agents que intervenen davant aquesta problemàtica.

11. Preguntes basades en el Protocol per l'abordatge de la violència masclista en l'àmbit de salut de Catalunya – Document Marc (2009)

XARXA D'ATENCIÓ I RECUPERACIÓ INTEGRAL

Per tal de desenvolupar aquest model d'intervenció integral i donar respostes àgils, properes, coordinades i adequades a les necessitats i els processos de les dones, la Llei catalana (art. 54) defineix la Xarxa d'Atenció i Recuperació Integral, integrada per:

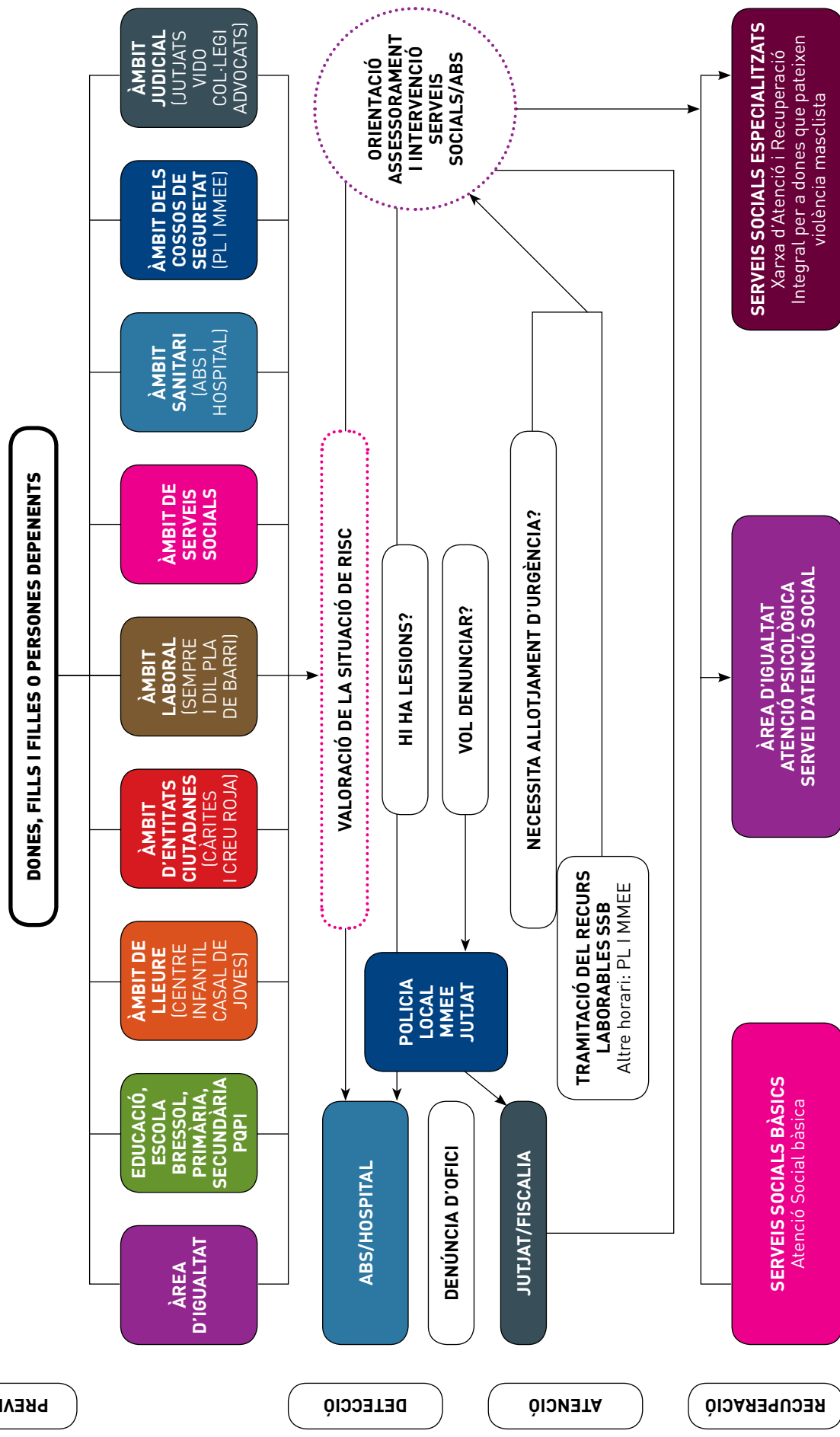
- a) Servei d'Atenció Telefònica Especialitzada.
- b) Servei d'informació i atenció a les dones
- c) Serveis d'atenció i acolliment d'urgències.
- d) Serveis d'acolliment i recuperació.
- e) Serveis d'acolliment substitutori de la llar.
- f) Serveis d'intervenció especialitzada.
- g) Serveis tècnics de punt de trobada.
- h) Serveis d'atenció a la víctima del delictes.
- i) Serveis d'atenció policial.
- j) Altres serveis que es considerin necessaris.

Tot i que la major part d'aquests serveis no són de competència municipal, a excepció dels serveis d'informació i atenció a les dones i els serveis d'atenció policial local, és important conèixer la seva existència i finalitat per tal de poder informar i oferir a la dona els recursos que s'adeqüin a les seves necessitats. En annex es pot consultar la definició d'aquests serveis.

4.3. CIRCUÏT LOCAL D'INTERVENCIÓ

En el municipi d'Argentona els serveis que intervenen directa o indirectament en l'atenció i recuperació, o en els nivells de prevenció i detecció, i que formen part dels **circuits d'actuació** que representen el model consensuat que facilita els itineraris i les intervencions que han de seguir els i les professionals en relació a la xarxa de serveis estan integrats en la **Comissió Tècnica** com a òrgan que ha de garantir una intervenció coordinada per garantir la prevenció, detecció, l'atenció i la recuperació de les dones i llurs fills i filles i les persones al seu càrrec.

Tallers de prevenció sobre relacions abusives, Tallers d'informació i sensibilització, tallers de sexualitat i afectivitat. Formació professionals.

5

ÀMBITS D'ACTUACIÓ

5.1. PLA DE POLÍTIQUES D'IGUALTAT –PLA D'IGUALTAT 2011-2015–

El Pla vetlla per definir i desenvolupar els circuits i protocols d'intervenció, el tractament de la informació, la sensibilització, la prevenció, la detecció i la qualitat de l'atenció a l'entorn de la violència Masclista com a fenomen estructural; donant a conèixer les diferents formes de manifestació i els àmbits on es produeix.

Les principals intervencions que es desenvolupen en Polítiques d'Igualtat de Gènere són:

5.1.1. PREVENCIÓ I SENSIBILITZACIÓ

Dotar de qualitat les intervencions dels professionals que han de treballar en la detecció, prevenció i l'atenció i assistència social, psicològica i jurídica que conformen la Xarxa de treball.

- Tallers adreçats a infants i joves per prevenir relacions abusives i promoure relacions igualitàries.
- Promoció de la coeducació sensibilitzant la comunitat educativa perquè doti als infants i joves d'habilitats relacionals saludables evitant les conductes i comportaments masclistes.
- Potenciar les activitats de sensibilització amb la implicació de les entitats i serveis de la Vila.
- Difondre i donar a conèixer a la població en general els serveis i recursos disponibles per donar resposta a les situacions de violència masclista.
- Facilitar als mitjans de comunicació estratègies per evitar fer un ús sensacionalista i reduccionista de la violència masclista i promoure la utilització d'un llenguatge no sexista ni discriminatori.
- Realització de campanyes de sensibilització i difusió sobre la violència vers les dones.
- Promoure la implicació de tots els serveis de tots els àmbits en la prevenció i la detecció de la violència masclista.

5.1.2. DETECCIÓ

- Oferiment del màxim d'informació possible a tota la població sobre els recursos existents en el municipi per atendre a les dones que es troben o s'han trobat en una situació de violència.
- Establiment d'algunes estratègies de detecció precoç de les situacions més vulnerables o d'alt risc de violència.

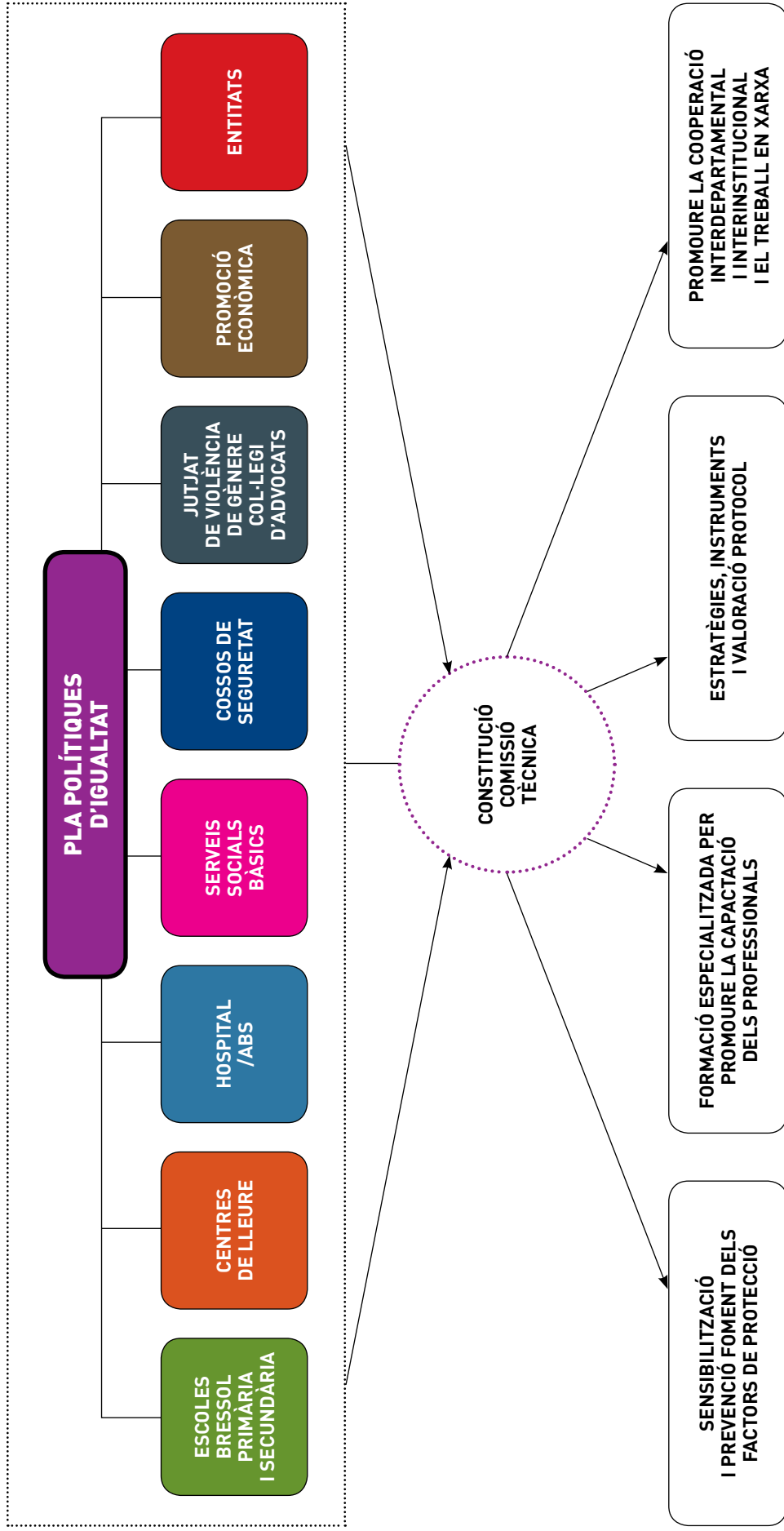
- Vetllar per l'aplicació dels protocols de detecció i d'atenció davant les situacions de violència masclista, l'adquisició de pautes d'entrevista, eines, indicadors de detecció i avaluació del risc.

5.1.3. ATENCIÓ I RECUPERACIÓ

- Optimitzar i reforçar els SSB per a l'atenció i recuperació de les dones i llurs fills i filles.
- Vetllar perquè la coordinació sigui àgil en quan a la tramitació de recursos econòmics, laborals, de protecció,....
- Vetllar per la implementació d'un model integral d'atenció proper, àgil i eficient evitant la victimització secundària.
- Oferir el Projecte d'atenció i assessorament jurídic on consultar els seus dubtes i obtenir tota la informació necessària per comprendre tot allò relacionat amb la consecució d'un possible procés judicial en execució.

5.1.4. COORDINACIÓ INTERDEPARTAMENTAL I INTERINSTITUCIONAL

- Vetllar per garantir el manteniment dels mecanismes de coordinació amb tots els serveis i departaments que intervenen en la prevenció, detecció i atenció de les situacions de violència masclista.
- Establir els indicadors d'avaluació en funció de les necessitats, del procés d'implementació, de l'eficiència per a una bona valoració de l'impacte del Protocol en el territori.

5.2. ÀMBIT ESCOLAR

5.2.1. EL SERVEI D'EDUCACIÓ DE L'AJUNTAMENT

El servei vetlla i contribueix per a una oferta educativa diversificada i de qualitat per donar resposta a les necessitats de la vila en totes les etapes de la vida, tant en l'àmbit de l'educació reglada com de l'educació no formal i de temps de lleure, a la vegada que promou l'accés de tota la ciutadania a l'educació en igualtat d'oportunitats comptant amb la participació i la implicació de la comunitat educativa. Promovent les accions proposades pel Pla d'igualtat i en el Protocol de violència en els centres educatius i participant en activitats de formació i capacitat en violència masclista.

5.2.2. ELS CENTRES ESCOLARS

Els centres d'Educació Infantil i Primària, tenen com a objectiu la formació integral dels infants com a persones, assolint l'autonomia pròpia de la seva edat, disposant dels coneixements i dels recursos per continuar aprenent i manifestant un comportament d'acord amb valors ètics i socials.

Les actuacions s'estructuren en les dimensions següents:

PREVENCIÓ DES DELS CENTRES EDUCATIU

Les estratègies preventives de caire genèric estan encaminades a la sensibilització i a la formació del conjunt de professionals sobre les situacions de maltractament en infants i joves menors d'edat, violència masclista i coeducació:

- Utilitzar el NOF –Normes d'organització i funcionament- de centre com a eina per a la prevenció i reduïda de determinades aptituds i comportaments.

- Utilització de material i bibliografia i Webgrafia per treballar en coeducació –Elles i ells, colze a colze– Noies i nois, tants a tants.
- Educar en el nous rols de masculinitat i feminitat, fomentar espais de diàleg, responsabilitats compartides.
- Formació sobre violència masclista i maltractament infantojuvenil per a professionals d'ensenyament.
- Tallers de foment de relacions saludables, hàbits de salut, educació afectiva i sexual, activitats de foment de la capacitat de cura.
- Fomentar l'escola de pares i mares.
- Participar en el treball en xarxa i comunitari.

D'altra banda, les activitats preventives poden desenvolupar-se, focalitzades en les diferents franges d'edat tal i com recomana la guia de coeducació per als centres educatius¹²: pautes de reflexió i recursos per a l'elaboració d'un projecte de centre.

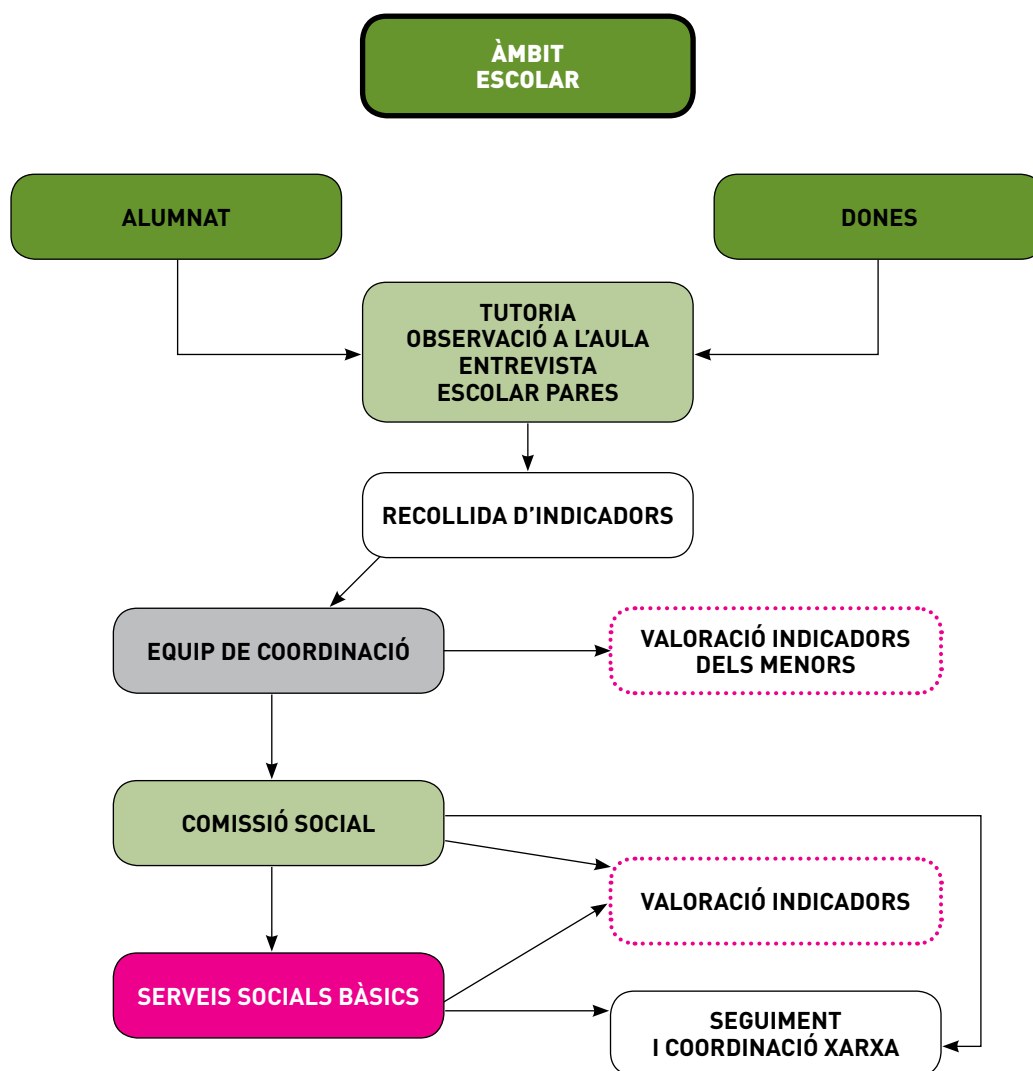
DETECCIÓ

La detecció de situacions de maltractament envers infants i joves pot tenir lloc en qualsevol espai escolar.

Es recomana observar i recollir dades que permetin identificar aquest tipus de situacions, com ara:

- La conducta de l'infant o l'adolescent.
- El comportament del pare i de la mare. En cas que el professional tingui la sospita que hi ha maltractament, i per tal de poder detectar possibles situacions de violència masclista, cal atendre la mare i el pare a l'entrevista per separat per conèixer la història social. En aquest sentit, la detecció de situacions de violència masclista en l'àmbit familiar implica sistemàticament una situació de maltractament envers l'infant.

12. Roset Fàbrega, M., et. Al (2008) Col·lecció 'Eines' de Institut Català de les Dones, número 10;

5.3. ÀMBIT DE LLEURE. CENTRE INFANTIL, CASAL DE JOVES

El centre infantil “l'esquirol” pertany a la Regidoria de Benestar Social de l'Ajuntament d'Argentona i realitza una tasca educativa en el temps lliure dels infants. Està dirigit a nens i nenes de 4 a 12 anys. El que pretén és, educar als infants en la relació amb l'altre, a compartir i a jugar amb els seus companys/es basant-se en el respecte mutu, intentant transmetre uns valors de convivència, cooperació i civisme.

El Casal de joves d'Argentona i l'espai jove del veïnat del Cros és un servei de joventut que ofereix un espai de trobada a joves de 12 anys fins a 30 anys. Es realitza una programació orientada a l'adquisició d'hàbits personals i socials dels joves a través del treball en valors com la participació, sensibilització, el respecte i la convivència així com la prevenció de conductes de risc.

5.3.1. CONCEPTES BÀSICS

La població jove té més dificultat per identificar les situacions de violència i abús, fet que els situa en una posició de més vulnerabilitat, perquè no acostumen a tenir conseqüències tan visibles, tot i que la freqüència és de dues a tres vegades més gran que en les parelles adultes. Sovint consideren que la violència masclista és quelcom que succeeix en les parelles adultes i tendeixen a associar-la exclusivament amb l'exercici de la violència física, de manera que la resta de violències i abusos passen desapercebuts. D'aquesta manera, un nombre considerable consideren que la conducta “controlar tot el que fa”, “dir-li que no val res” i “controlar les seves relacions” no són formes de maltractament.

Les situacions de violència masclista en parelles joves acostumen a expressar-se a través de la violència psicològica i rarament s'exerceix violència física, el més freqüent són les actituds de menyspreu, les amenaces, les humiliacions, la gelosia exagerada i les conductes de control o assetjament, i les noves formes d'intimidació i control mitjançant les TIC¹³ (cyberbullying/ciberassetjament).

La manca d'experiència per poder valorar i identificar possibles situacions d'abús conjuntament amb les expectatives idealitzades al voltant de l'amor dificulten la identificació i el rebuig d'aquest tipus de conductes, que poden ser fins i tot justificades i normalitzades. Per exemple, creure que “l'amor ho pot tot” i que “amb el temps tot millorarà” pot fer que la noia pensï que amb el seu esforç la situació d'abús canviarà.

La manca de models alternatius a la masculinitat tradicional i les expectatives respecte als rols i les relacions dificulten l'establiment de relacions igualitàries i perpetuen els models tradicionals apresos basats en la superioritat dels homes i la protecció familiar; que juntament amb les creences al voltant de l'amor romàntic i les expectatives de parella, poden arribar a justificar, l'exercici de la violència per mantenir allò que és considerat com a propi i natural¹⁴.

Així doncs, **les intervencions de prevenció i detecció amb joves dirigides a transformar i modificar aquestes creences a favor d'unes relacions d'igualtat i respecte mutu esdevenen essencials per prevenir la violència masclista**. Atès que la violència masclista suposa una amenaça o dany a la salut física, psíquica o sexual de les adolescents, la legislació nacional i autonòmica reconeixen progressivament l'autonomia de les persones menors d'edat i en particular la de les adolescents en matèria de responsabilitat civil, penal i en relació amb l'àmbit sanitari on es reconeix l'autonomia en la presa de decisions. Es des d'aquest estatut jurídic de l'adolescent que podem comprendre el marc en què s'ha d'atendre la violència masclista cap a noies menors d'edat¹⁵.

Els/les professionals dels serveis han de tenir present l'autonomia de les adolescents i, per tant, demanar el seu consentiment per transmetre la informació als progenitors de l'adolescent més gran de 14 anys, llevat que es valori l'existència d'una situació de risc greu.

13. **PantallasAmigas** és una iniciativa que té com a missió la promoció de l'ús segur i saludable de les noves TIC i el foment de la ciutadania digital responsable en la infància i l'adolescència.

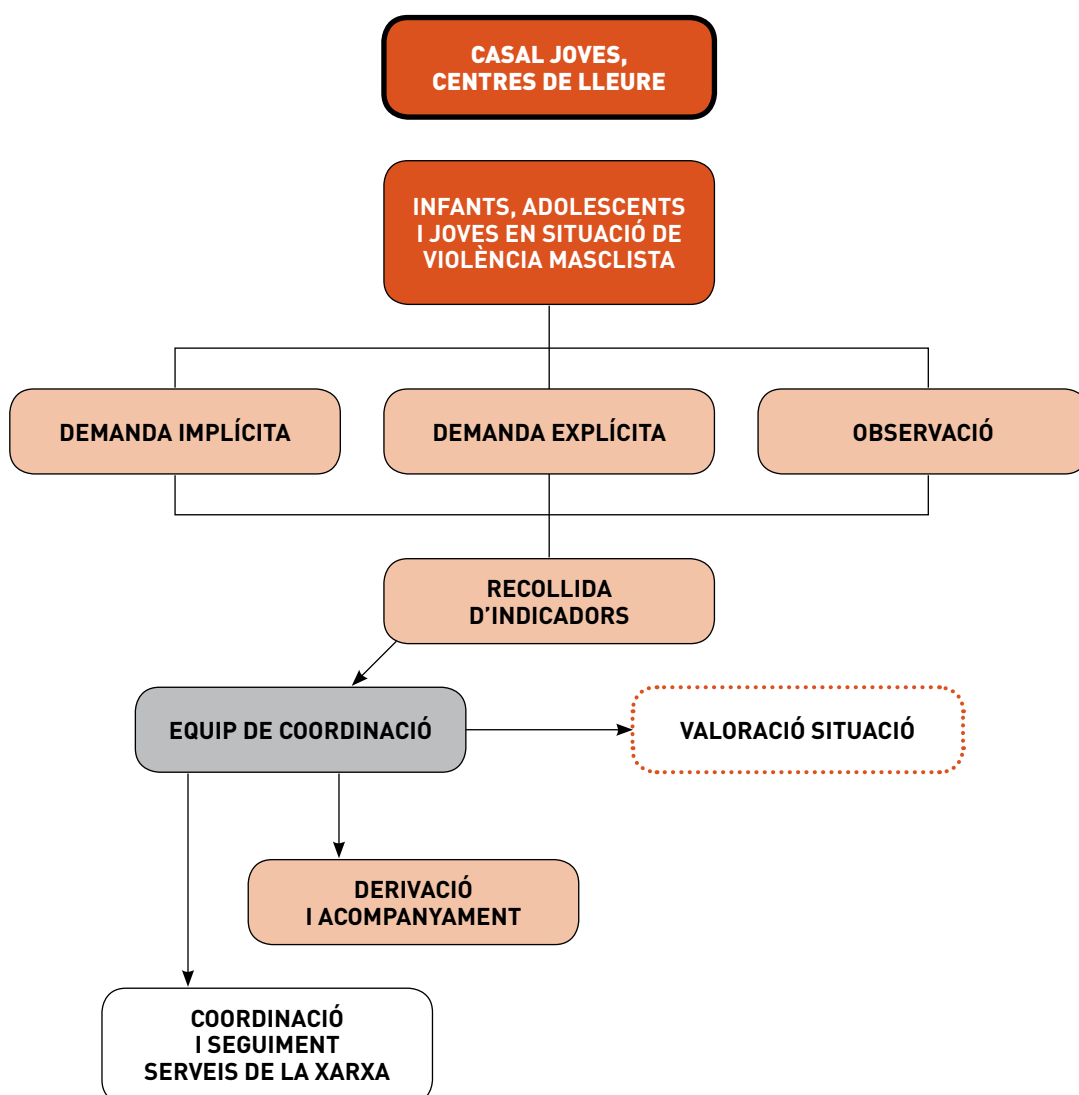
14. Alberich González, Neus; Migueiz Castosa, Sílvia. *Joves i inclusió social: conceptes bàsics, interculturalitat i gènere*.

15. Drets de les dones adolescents davant la violència masclista en les relacions de parella o situacions anàlogues Informe jurídic Dones Juristes - octubre de 2013

5.3.2. PAUTES PER UNA INTERVENCIÓ DES DELS CASALS DE JOVES

37

Procés	Objectius	Aspectes a valorar
Acollida	- Fer una reflexió conjunta de la situació. - Prevenir nous episodis de violència. - Fer acompanyament i suport	- Estat emocional i situació actual - Grau de perillositat agressor - Valoració Risc - Xarxa familiar i social - Recursos personals - Afectació a nivell personal i social
Seguiment	- Implicacions en altres àrees i qualitat de vida - Identificar i recollir indicadors - Acompanyament en l'afrontament i en la presa de decisions. - Plantejar i afavorir la presa de decisions per iniciar canvis en la situació - Abordar tractament en relació a la violència - Assegurar l'assistència al recurs.	- Història del maltractaments - Tipus de maltractament - Habilitats i recursos d'afrontament - Suport familiar i social - Afectació a nivell personal i social

5.4. ÀMBIT ENTITATS CIUTADANES (CÀRITES I CREU ROJA)

Existeixen a Argentona entitats socials (Creu Roja i Càrites) que suposen un espai cabdal de sensibilització i de detecció i que dintre del seu àmbit, incorporen accions per treballar el fenomen de la violència masclista de forma integral i coordinada amb els diferents agents que intervenen en el protocol.

Accions per àmbit d'actuació:

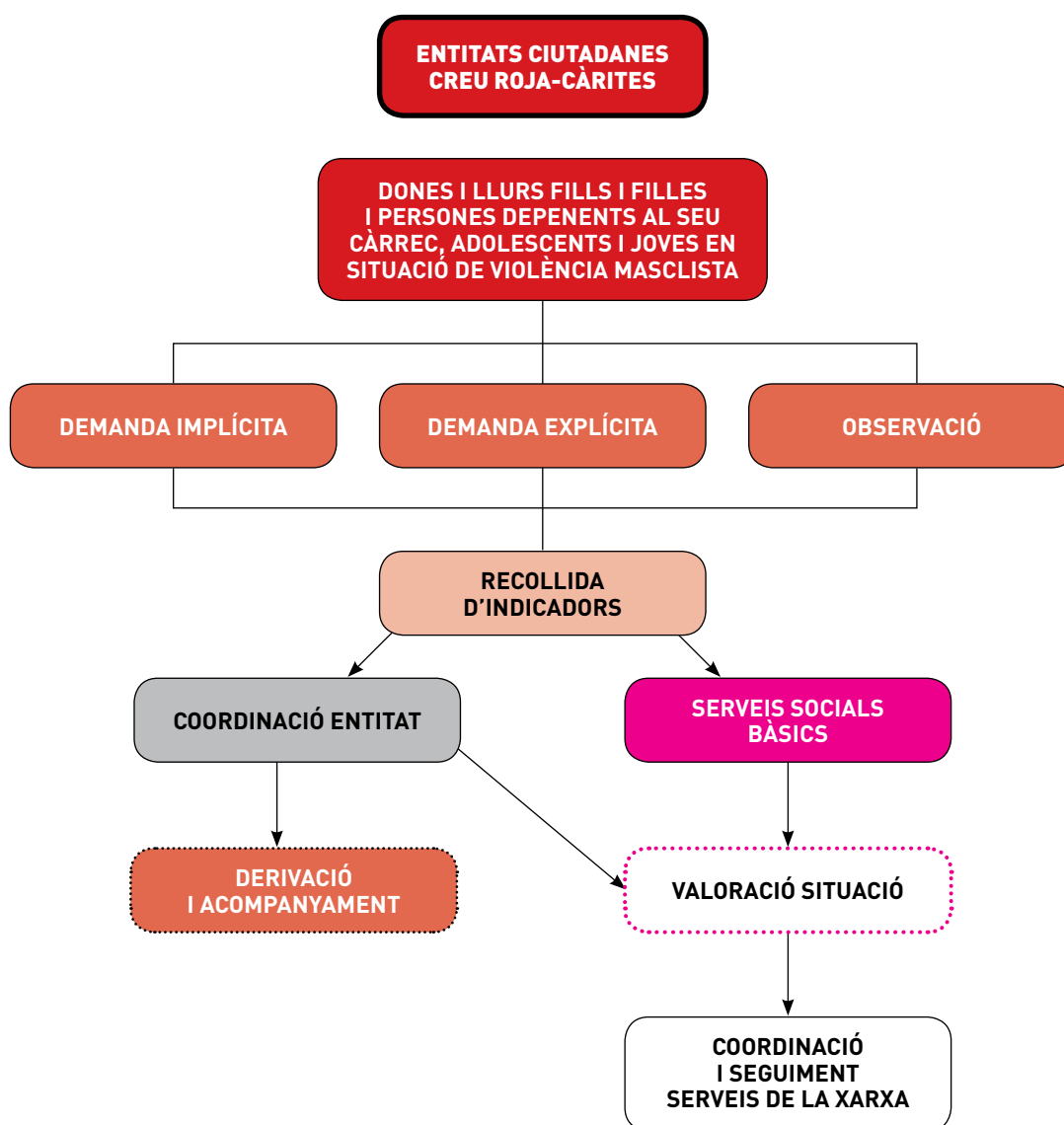
5.4.1. PREVENCIÓ I SENSIBILITZACIÓ

- Formació i capacitatció de les persones voluntàries referents en violència masclista incorporant metodologies de prevenció i sensibilització.

- Participació i col·laboració en les accions de prevenció i sensibilització.

5.4.2. DETECCIÓ

- Treball conjunt amb els/les professionals de la xarxa per tractar de confirmar o descartar situacions de violència masclista i en l'àmbit familiar.
- Aplicar els protocols de detecció i d'atenció davant de situacions de maltractaments.
- Oferiment, mitjançant l'atenció directa d'informació sobre els recursos existents.
- Aplicació de pautes d'entrevista

5.5. ÀMBIT LABORAL. SERVEI PROMOCIÓ ECONÒMICA (SEMPRE)

El Servei Local d'Ocupació de l'Ajuntament d'Argenton (SEMPRE) realitza una tasca per assessorar i orientar en el procés de recerca de feina, apostant per una millora de les competències d'inserció laboral de totes aquelles persones que s'adrecin al servei amb la intenció d'aconseguir un lloc de treball, de la mateixa manera, ofereixen a les empreses la gestió d'ofertes de treball que es puguin generar, d'una manera ràpida i personalitzada, proporcionant persones candidates que s'adaptin a un perfil sol·licitat.

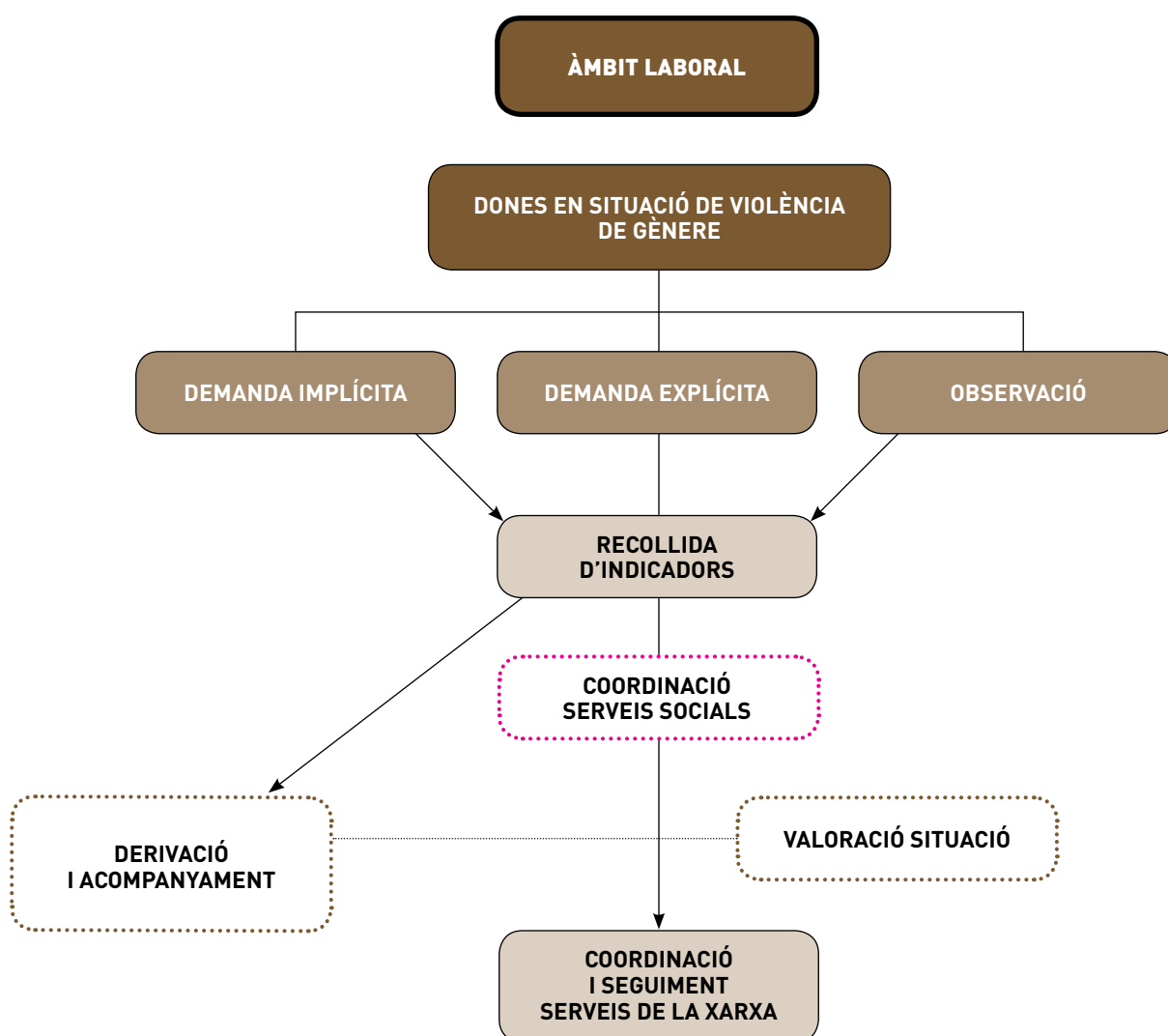
Les accions específiques en l'àmbit de la violència envers les dones són:

PREVENCIÓ I SENSIBILITZACIÓ

- Incorporació d'elements formatius i sensibilitzadors sobre la igualtat d'oportunitats i la no discriminació en la formació d'habilitats sociolaborals del Programa de Formació Ocupacional, de manera transversal i en tots els Plans i altres programes que es realitzin en el servei de Promoció econòmica.

ATENCIÓ I RECUPERACIÓ

- Derivació i Coordinació amb Serveis Socials. Si és necessari, oferir acompanyament per a la derivació facilitant la concertació d'hores, acompanyament al servei,...
- Reserva de places en accions formatives per a dones amb risc d'exclusió, entre les quals hi ha dones víctimes de violència de gènere.

5.6. ÀMBIT DE SERVEIS SOCIALS

La llei 12/2007 defineix els serveis socials com “*el conjunt d'intervencions públiques que tenen com a objectiu garantir les necessitats bàsiques dels ciutadans, posant atenció al manteniment de llur autonomia personal i promovent el desenvolupament de les capacitats personals, en un marc de respecte per la dignitat de les persones*”.

L'Ajuntament d'Argentona, per complir les seves competències mitjançant els serveis socials bàsics (SSB) assigna a cada persona o unitat de convivència un professional o una professional de referència (treballador/a social, educador/a social, els quals desenvolupen funcions de diagnòstic i intervenció, i també de gestió de la cartera de prestacions socials municipals i d'accés a prestacions de la Xarxa de Serveis Socials d'Atenció Pública.

Accions per àmbit d'actuació

5.6.1. PREVENCIÓ I SENSIBILITZACIÓ

- Rebre formació i capacitació dels professionals en violència masclista incorporant metodologies de prevenció i sensibilització.
- En un segon moment, els professionals dels SSB poden fer sensibilització a altres professionals de la xarxa mitjançant les intervencions professionals, en les Comissions socials o en el treball en xarxa.

5.6.2. DETECCIÓ

- Treball conjunt amb els/les professionals de la xarxa, per tractar de confirmar o descartar situacions de violència en la parella i en l'àmbit familiar.
- Aplicació dels protocols de detecció i d'atenció davant de situacions de maltractaments.
- Oferiment, mitjançant l'atenció directa d'informació sobre els recursos existents.
- Aplicació de pautes d'entrevista a fi i efecte de millorar l'habilitat de detecció en l'entrevista rutinària.

5.6.3. ATENCIÓ I RECUPERACIÓ

VIES D'ACCÉS :

- **ACCÉS DIRECTE:** La dona arriba al servei a títol individual i verbalitza estar patint una situació de violència masclista.

- **ACCÉS INDIRECTE:** La dona és atesa pels SSB, en relació a una demanda no vinculada amb la violència i, en la fase de diagnòstic social es dedueix o es sospita que n'està patint.
- **PER DERIVACIÓ D'UN ALTRE SERVEI:** Un servei del Circuit deriva la situació al SSB, mitjançant l'acompanyament i s'acorda amb SSB la derivació i citació de la dona per atendre-la en relació a la situació de violència.

Les situacions d'urgència per violència masclista s'atenen el mateix dia.

5.6.3. PROCEDIMENT D'INTERVENCIÓ

Acollida i avaluació:

Parts acollida	Objectius	Aspectes a valorar
Primera acollida	- Acollida el mateix dia - Expressió emocions - Comprensió de la situació - Identificar característiques de la situació. - Valoració del grau de risc	- Estat emocional i situació actual - Grau de perillositat agressor - Valoració Risc - Xarxa familiar i social - Recursos personals
Posteriors entrevistes	- Identificació característiques actuals i passades del maltractament. - Indagar existència de denúncies anteriors i el curs i resultat de les mateixes. - Identificar estratègies per fer front i eficàcia. - Identificar recursos personals i socials - Indagar afectació dels menors i dependents. - Facilitar informació de recursos de protecció legal i drets socials. - Implicacions en altres àrees i qualitat de vida - Abordar tractament en relació amb la violència	- Història del maltractaments - Tipus de maltractament - Habilitats i recursos d'afrontament - Suport familiar i social - Mesures de protecció i prestacions. - Qualitat de vida (habitatge, econòmic, laboral, salut, vida social, successos vitals i dificultats, canvis de domicili, etc. - Afectació personal i social

5.6.4. PLA D'INTERVENCIÓ INDIVIDUAL I/O FAMILIAR

- Elaborar un pla de treball individual i programar les visites amb la resta de professionals que siguin necessaris per treballar la situació i **ajudar-la a reconèixer l'impacte que té aquesta situació en ella, en els menors**, oferir recomanacions per minimitzar el risc d'agressions, etc.
- Treballar perquè pugui **prendre consciència** de la violència que pot estar patint.
- Oferir informació sobre les **conseqüències del maltractament** (recomanacions per a l'entrevista, utilitzant els indicadors de violència, el cicle de la violència, els mecanismes i les conseqüències).
- Desculpabilitzar la dona de la situació que està vivint.
- Ajudar-la a identificar el problema **visibilitzant aquelles situacions que té normalitzades** i que impliquen violència física, emocional, verbal, ambiental, econòmica, etc.) Identificar els factors de risc i els de protecció (suport familiars, xarxa de suport, aspectes personals, etc.).
- Utilitzar estratègies d'intervenció per **reduir els factors de risc** (treballant les habilitats personals, socials, els recursos,...).
- Facilitar l'**acompanyament a altres serveis**, per facilitar la vinculació de la dona i d'altres familiars afectats, si n'hi ha, especialment, fills i filles.
- Derivar i/o acompanyar a la dona cap als cosos de seguretat (Policia local o Mossos d'Esquadra) cas que vulgui tramitar una denúncia, prèvia explicació del procés que implica la interposició de la denúncia.
- Detectar o atendre possibles necessitats relacionades amb la seva situació, gestionar els recursos necessaris o derivar-la als serveis adients. **Tramitació d'ajuts i recursos necessaris** per la cobertura de necessitats bàsiques i la millora de la seva situació social.
- **Alertar-la dels riscos** segons la valoració realitzada mitjançant el Protocol RVD-BCN intentant motivar-la per treballar la situació en que es troba.
- Si té fills o filles, se li explicarà **l'impacte que té la violència en els fills** i se li informará que sovint necessiten ajuda per recuperar-se de la violència viscuda. Se li plantejaran mesures de protecció.
- Facilitar orientacions i recomanacions per evitar risc d'agressions i ajudar-la a preparar un Pla de sortida en el cas que decideix marxar en cas de risc.

5.6.5. ESTRATÈGIES PER ABORDAR LA VIOLÈNCIA EN HOMES¹⁶

- Si hi ha sospita de violència evitar citar els dos membres de la parella o exparella junts, ja que pot ser contraproductiu (agreujament violència, augment del risc, etcètera).
- Evitar que el/la professional que atén la dona també atengui l'home.
- Realitzar intervencions de detecció i prevenció treballant la biografia (història familiar, pare violent, situacions de violència al seu entorn proper, violència estructural, etc.). Utilitzant estratègies de conscienciació i la recerca d'alternatives de relació no violentes.
- Realitzar entrevistes motivacionals amb l'home quan la dona informa que no es vol separar de la seva parella i, informa que l'home té la voluntat de canviar.
- Deixar clar a la dona que el treball que pugui fer l'home és independent i separat i no significa que la relació pugui millorar. D'aquesta manera, evitem que les dones es responsabilitzin excessivament del canvi de l'home i que pugui tenir falses fantasies de canvi (valoració de petits canvis com si fossin grans).

5.6.6. VALORACIÓ DEL RISC

El procediment general de valoració del risc comporta una primera etapa de recollida d'informació. Una segona etapa de recollida dels factors de risc i factors de protecció. Una tercera de valoració de indicadors crítics i una quarta de comunicació i devolució del resultat de la valoració-diagnòstic.

El risc es valora en funció de la llista dels 16 factors de risc del RVD-BCN agrupats en cinc categories:

1. Història de conducta violenta del presumpte maltractador
2. Amenaces i/o abusos greus contra la dona
3. Circumstàncies agreujants
4. Factors de vulnerabilitat de la dona
5. Percepció de la situació de risc per part de la dona

La suma de respostes afirmatives ens indica els nivell de risc segons els intervals definits a l'RVD-BCN:

1. Risc baix (d'1 a 7 punts)
2. Risc mitjà (8 o 9 punts)
3. Alt risc (de 10 a 16 punts)

16. Recomanacions específiques de l'àmbit de serveis socials de la Guia de recomanacions per a la detecció de violència masclista en homes. Circuit Barcelona contra la violència vers les dones.

5.6.7. REGISTRE INFORMÀTIC DE LA INFORMACIÓ

Es registrarà la informació a l'aplicatiu amb el diagnòstic "Violència de gènere" i completar amb altres com ara: Estrès derivat de la situació familiar, Conductes agressives en l'àmbit familiar, persona adulta en situació de negligència o abandonó (es registrarà si la dona, o una altra persona adulta, víctima de violència presenta una situació especial d'incapacitat o vulnerabilitat que la fa dependre

de la persona agressora). Menor víctima de maltractament físic o psicològic (es registrarà si hi ha menors que presencien la situació de violència). A més, hi poden confluïr qualsevol dels altres diagnòstics previstos en relació a altres situacions de necessitat social, per manca d'autonomia i/o de caràcter material o instrumental.

5.6.8. TIPUS D'INTERVENCIÓ SEGONS LA SITUACIÓ DETECTADA

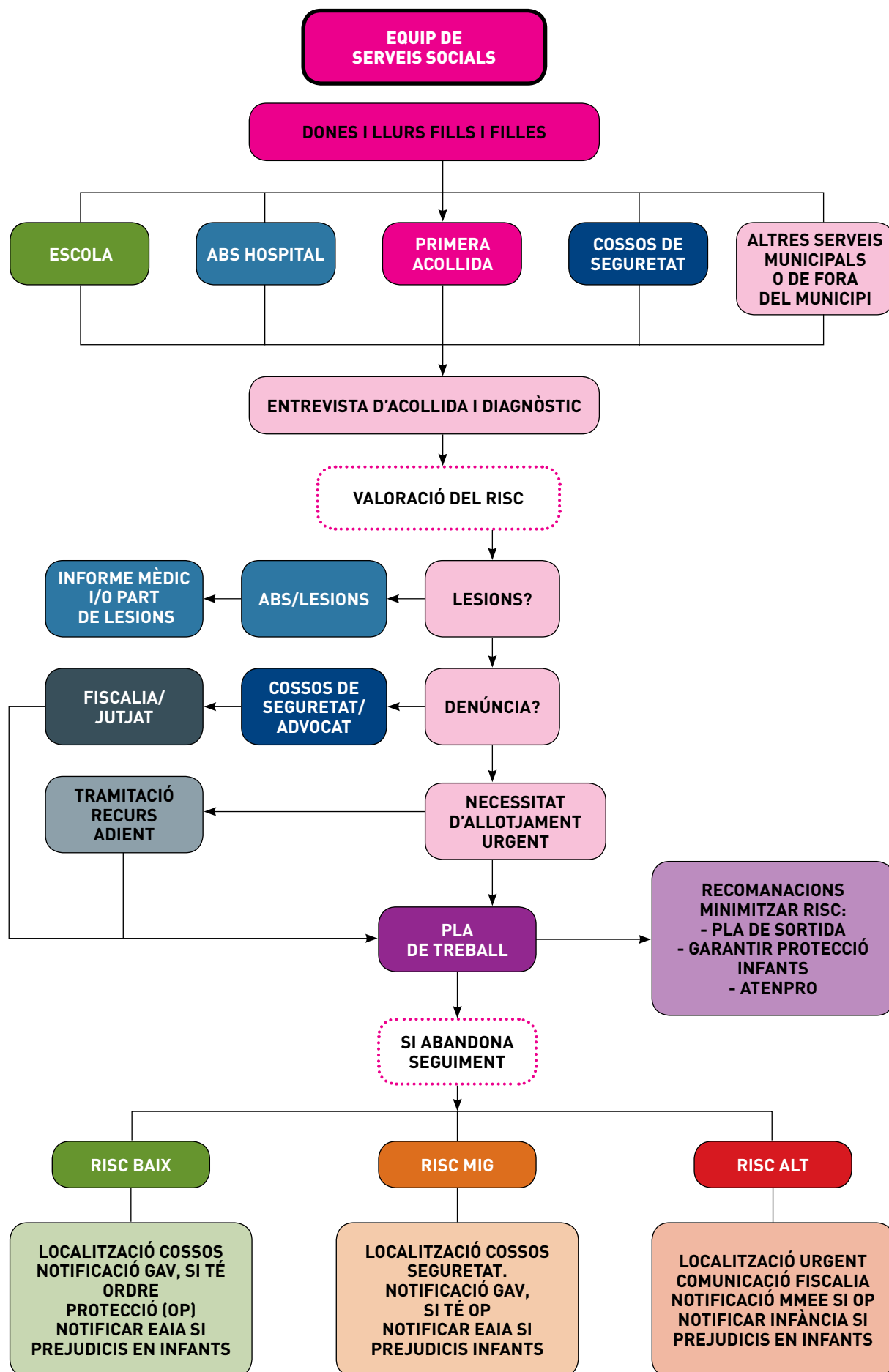
BAIX RISC TOTA SITUACIÓ DE VIOLÈNCIA MASCLISTA REQUEREIX DE TRACTAMENT PSICO-SOCIAL		
DEMANA AJUDA	NO VOL AJUDA	NO ÉS CONSCIENT
Criteris generals: - Explicar la valoració realitzada i les mesures de protecció necessàries: - Dret a posar denúncia, ATENPRO¹⁷, protecció fills i filles, etc.) - Facilitant la informació dels recursos de què disposa i promoure l'autonomia i la seguretat de la dona. - La dona ha d'informar Mossos si hi ha incompliment Ordre Protecció. - Recollir i abordar la situació amb fills/ filles - Si hi ha convivència o relació amb agressor, a més: Recomanacions minimitzar risc Pla de sortida Garantir protecció infants si hi ha perjudici greu en el seu desenvolupament per violència masclista Abandona seguiment: - Intent localització dona (PL, GAV) - Notificació GAV si té ordre protecció. - Notificació dispositiu protecció infància si hi ha perjudici greu en el desenvolupament infants /adolescents per violència masclista	- Treballar els motius pels quals no vol demanar ajuda (pors, culpabilitat, etc.) - Abordar i valorar l'impacte en els fills/filles. - ATENPRO si ho accepta. - Oferir recomanacions per minimitzar risc - Treballar un Pla de sortida. - Garantir protecció infants si perjudici greu en el seu desenvolupament per violència masclista	- Treballar perquè prengui consciència de la situació de violència. - Abordar i valorar impacte violència amb els fills/filles - Si continua negant violència o necessita més temps: Informar dret a posar denúncia Recomanacions minimitzar risc Pla de sortida Garantir protecció infants si perjudici greu en el seu desenvolupament per violència masclista - ATENPRO si compleix requisits.

17. Per a accedir al Servei Telefònic d'Atenció i protecció a les víctimes de Violència Masclista (ATENPRO) és suficient el certificat de reconeixement de l'ABS o SSB

MIG RISC CAL DONAR ATENCIÓ PREFERENT PROPORCIONANT SEGUIMENT MÉS INTENSIU		
DEMANA AJUDA	NO VOL AJUDA	NO ÉS CONSCIENT
Criteris generals: - Avisar del risc de violència futura, i fer un seguiment combinant recursos propis amb les mesures autònomes de què pugui disposar la dona. - Explicar les mesures de protecció necessàries : Dret a posar denúncia, ATENTRO¹⁸, protecció fills i filles, etc. - La dona ha d'informar Mossos si hi ha incompliment Ordre Protecció. - Recollir i abordar la situació amb fills/filles. Si el risc és en franja alta estar alerta d'indicadors que puguin incrementar el risc. - Si hi ha convivència o relació amb agressor, a més: Recomanacions minimitzar risc Pla de sortida Garantir protecció infants si hi ha perjudici greu en el seu desenvolupament per violència masclista Abandona seguiment: - Intent localització dona (PL, GAV) - Notificació GAV si té ordre protecció. - Notificació dispositiu protecció infància si hi ha perjudici greu en el desenvolupament infants / adolescents per violència masclista	- Explicar i avisar del risc valorat - Treballar els motius pels quals no vol demanar ajuda (pors, culpabilitat, etc.). - Informar dret a denúncia. - Abordar i valorar l'impacte en els fills/filles. - ATENPRO si ho accepta. - Si hi ha convivència agressor: Ofertir recomanacions per minimitzar risc. Treballar un Pla de sortida. - Garantir protecció infants si perjudici greu en el seu desenvolupament per violència masclista	- Explicar i avisar del risc valorat. Treballar perquè prengui consciència de la situació de violència. - Abordar i valorar impacte violència amb els fills/filles - Informar dret a posar denúncia - Si hi ha convivència o relació amb agressor, a més: Recomanacions minimitzar risc Pla de sortida Garantir protecció infants si perjudici greu en el seu desenvolupament per violència masclista. - ATENPRO si compleix requisits.

18. Per a accedir al Servei Telefònic d'Atenció i protecció a les víctimes de Violència Masclista (ATENPRO) és suficient el certificat de reconeixement de l'ABS o SSB.

ALT RISC TOTA SITUACIÓ D'ALT RISC HA DE SER ATESA AMB CARÀCTER D'URGÈNCIA			
DEMANA AJUDA	NO VOL AJUDA	NO POT DEMANAR AJUDA	NO ÉS CONSCIENT
Criteris generals: - Allunyar-se agressor (mitjans propis o acolliment urgències). - Dret a posar denúncia. ATENPRO. - La dona ha d'informar Mossos dels incompliments ordre protecció - Abordar i valorar situació amb fills/filles Minimitza el risc: - Explicar i indicar Risc valorat per RVD-BCN i la situació d'alarma en què es troba. Col·laborar amb ella per vetllar per la seva seguretat. - Si no pren mesures protecció: Comunicat Fiscalia Abordar i valorar impacte violència amb els fills/filles - Si hi ha convivència amb agressor, a més: Recomanacions minimitzar risc Pla de sortida Garantir protecció infants si perjudici greu en desenvolupament per violència masclista. Abandona seguiment: - Localització urgent. - Comunicat Fiscalia si no localització o es confirma abandonament. - Notificació Mossos Esquadra si la dona té ordre protecció. - Notificació protecció infància si hi ha perjudici greu en el menors per violència masclista.	- Explicar i avisar del risc valorat - Treballar els motius pels quals no vol demanar ajuda (pors, culpabilitat, etc.). - Informar dret a denúncia. - Abordar i valorar l'impacte en els fills/filles. - Oferir ATENPRO. - Comunicar a Jutjat si no vol ajuda (emissió Informe social) Si hi ha convivència agressor: Oferir recomanacions per minimitzar risc. Treballar un Pla de sortida. - Garantir protecció infants si perjudici greu en el seu desenvolupament per violència masclista	- Està aterrida sense forces. - Comunicat a fiscalia. - Garantir protecció infants si perjudici greu en el desenvolupament per violència masclista.	- Explicar i avisar del risc valorat - Abordar i valorar l'impacte en els fills/filles. - Informar dret a denúncia. - Oferir ATENPRO. - Comunicar a Fiscalia si es reafirma en no voler ajuda. - Si hi ha convivència agressor: Oferir recomanacions per minimitzar risc. Treballar un Pla de sortida. - Garantir protecció infants si perjudici greu en el seu desenvolupament per violència masclista

5.7. ÀMBIT SANITARI

5.7.1. CAP DE SALUT D'ARGENTONA

L'Àrea Bàsica de Salut d'Argentona és una de les portes d'entrada al sistema bàsic de salut, on mitjançant el conjunt de professionals s'ofereix assistència sociosanitària als ciutadans i ciutadanes d'Argentona.

Les característiques de proximitat, el contacte directe, la continuïtat de les intervencions i, el fet de comptar amb equips multidisciplinaris, fan de les consultes de primària un context idoni per detectar situacions de violència en l'àmbit de la parella i familiar, així com prevenir i atendre aquest fenomen que afecta a la salut de les dones i llurs fills i filles a nivell biopsicosocial.

Accions per àmbits d'actuació.

PREVENCIÓ I SENSIBILITZACIÓ

- Participació en el programa de formació per a professionals.
- Participar en les accions de sensibilització i identificació per impedir la normalització de les conductes masclistes, especialment en els grups més vulnerables i en adolescents i joves per evitar la seva cronicitat.

DETECCIÓ

- El programa Salut i Escola ofereix un espai de consulta oberta als joves dins els centres educatius de secundària que permet detectar indicadors i la inclusió d'activitats de promoció de la salut i de prevenció.
- Aplicació de protocols de detecció i d'atenció per a una bona atenció en l'entrevista.
- Utilització dels indicadors d'ajuda a la detecció (signes i símptomes físics, psíquics...)
- En el cas que els indicadors de sospita siguin positius, cal valorar el risc recollint els factors de risc, els factors de protecció, indicadors crítics per fer la valoració-diagnòstic.

ATENCIÓ

Pel que fa a l'**atenció**, cal tenir en compte que la manifestació de patir una situació de violència masclista per part de les dones és dona en el marc de confiança establert amb els professionals de la salut.

- Treballar en la consulta i en seguiment, oferint atenció integral i interdisciplinària, dels problemes físics, psíquics i socials amb el conjunt de professional de la Xarxa d'atenció.

- Des culpabilitzar la dona de la situació que està vivint. Ajudar-la a identificar el problema visibilitzant aquelles situacions que té normalitzades i que impliquen violència física, emocional, verbal, ambiental, econòmica, etc.
- Identificar els factors de risc i els de protecció (suport familiars, xarxa de suport, aspectes personals, etc).
- Facilitar l'acompanyament a altres serveis, per facilitar la vinculació de la dona i d'altres familiars afectats, si n'hi ha, especialment, fills i filles.
- Derivar i/o acompanyar a la dona cap als cosos de seguretat (Policia local o Mossos d'Esquadra) cas que vulgui tramitar una denúncia, prèvia explicació del procés que implica la interposició de la denúncia.
- Detectar o atendre possibles necessitats relacionades amb la seva situació, gestionar els recursos necessaris o derivar-la als serveis adients per la cobertura de necessitats bàsiques i la millora de la seva situació social.
- Alertar dels riscos segons la valoració realitzada mitjançant el Protocol RVD-BCN intentant motivar-la per treballar la situació en que es troba.
- Valorar la situació dels fills i filles i altres persones dependents i utilitzar els mecanismes de coordinació.
- Si té fills o filles, se li explicarà l'impacte que té la violència en els fills i se li informará que sovint necessiten ajuda per recuperar-se de la violència viscuda. Se li plantejaran mesures de protecció.
- Facilitar orientacions i recomanacions per evitar risc d'agressions i ajudar-la a preparar un Pla de sortida en el cas que decideix marxar en cas de risc.
- Valorar objectivament les lesions i emetre el part de lesions i l'informe mèdic corresponent.

El paper del conjunt de professionals de la salut no es limita a l'atenció i el seguiment de les dones sinó que, a més, s'estén als seus fills i les seves filles, si en té, o a altres persones dependents a càrrec seu.

L'actuació amb l'agressor s'ha de dur a terme després de la valoració de risc en què es pugui trobar la dona i és molt important preservar la seva confidencialitat. A més de l'atenció al presumpte agressor i la seva derivació a dispositius especialitzats no ha de posar en perill la seguretat de la dona i les persones dependents.

BAIX RISC

Tota situació de violència masclista requereix d'una intervenció de tractament psicosocial.

Dona que presenta indicadors de sospita però que manifesta no patir violència.

REGISTRAR EN LA HISTÒRIA CLÍNICA - Data de la manifestació. - Pla de seguiment acordat - Aquest registre pot servir com a prova en un procés judicial. - Incloure, si cal, l'informe social incloent els indicadors, el diagnòstic i la valoració social segons el nivell de risc valorat mitjançant el RVD-BCN. EMETRE PART DE LESIONS (obligació legal davant l'existència de lesions o d'altres símptomes davant de la constatació de violència, cal fer el comunicat o informe mèdic. Lliurant còpia a la dona i d'informant-la de les implicacions que té. A més, s'ha d'establir estratègies perquè aquesta notificació no posi en perill la vida de la dona ni la dels seus fills i les seves filles	DAVANT LA SOSPITA, cal fer una reflexió conjunta amb la dona de la situació en la qual es troba, relacionant els indicadors detectats amb la possible existència de violència. Si la dona confirma aquesta situació, s'ha de valorar la seguretat en funció del risc i dels indicadors i procedir al pla d'intervenció individual i/o familiar. SI NO ES CONSCIENT Treball a consulta (seguiment) - Atenció integral o interdisciplinària. Cal considerar la Interconsulta dels professionals implicats (amb el consentiment de la dona) i elaborar un pla de tractament comú i consensuat i el seguiment posterior que abordi el tractament dels problemes físics, psíquics i emocionals i atenció a la problemàtica social de la dona i/o família que s'hagin trobat. Oferir visites de seguiment per als problemes de salut trobats, a fi de no perdre el contacte. - Derivar al professional de Treball Social per acompanyar en el reconeixement de la situació de violència i en la presa de decisions reforçant les situacions que afavoreixin l'autonomia, treballant les pors, els sentiments de culpabilitat, etc. Facilitant la informació dels recursos i prestacions amb que pot comptar. Promovent les mesures de seguretat (recomanacions per minimitzar el risc, Pla de sortida, ATENPRO, etc). Oferir, si és possible, la participació en intervencions de recuperació a nivell psicològic individuals i grupal. Derivar i acompanyar (si s'estima necessari i previ consentiment) als recursos de la xarxa que s'estimin necessaris segons el pla de treball interdisciplinari adequat a la situació valorant la idoneïtat de cada recurs gestionant la cita i coordinant la intervenció. Actuació amb les persones dependents que conviu amb la dona: Si té fills i filles menors s'ha d'informar de la situació a pediatria i aplicar el protocol d'actuació adreçat a aquesta població (valoració del risc, intervenció, derivació, etc...) per garantir la seva protecció. Valorar la repercussió de la violència en altres persones dependents que conviu amb la dona, i intervenir-hi o derivar-les si s'estima necessari. SI ABANDONA SEGUIMENT: Intent de localització (PL, GAV), Notificació GAV si té ordre protecció, Notificació dispositiu protecció infància si hi ha perjudici greu en el desenvolupament infants / adolescents per violència masclista .
--	---

MIG RISC

Cal donar una atenció preferent a la situació proporcionant un seguiment més intensiu .

Dona que afirma partir violència però que no es troba en perill extrem.

REGISTRAR EN LA HISTÒRIA CLÍNICA

- Data de la manifestació.
- Pla de seguiment.
(Aquest registre pot servir com a prova en un procés judicial).
- Incloure, si cal, l'informe social incloent els indicadors, el diagnòstic i la valoració social segons el nivell de risc valorat mitjançant el RVD-BCN.

EMETRE PART DE LESIONS

Hi ha l'obligació legal de posar en coneixement de l'autoritat judicial. L'existència de lesions o d'altres símptomes davant de la constatació de violència, obligació que es compleix mitjançant la notificació al jutjat del comunicat o informe mèdic. S'ha de lliurar una còpia del document a la dona i se l'ha d'informar de les implicacions que té. A més, s'ha d'establir estratègies perquè aquesta notificació no posi en perill la vida de la dona ni la dels seus fills i les seves filles.

Fer una reflexió conjunta de la situació en la qual es troba:

- Transmetre missatges de suport: des culpabilitzar-la, reforçar el fet d'haver sortit del silenci, garantir-li la confidencialitat, respectar-li l'autonomia, explicar-li que hi ha més dones que viuen el mateix que ella, explicar-li que hi ha persones que poden ajudar-la... Dir-li que la violència és un delictes i que té dret a denunciar -ho, mesures de protecció, ATENPRO. Avisar de risc futur. Explicar-li el comportament de la violència, risc de violència futura (cicle, conseqüències, etc.). Repercussions sobre la salut i el benestar d'ella i de la seva família (especialment menors i persones dependents)
- Informar-la dels drets i mesures de protecció. Recomanacions per minimitzar el risc. Pla de sortida.
- Valorar i garantir la protecció dels menors i persones dependents.

Treball a consulta (seguiment)

- **Atenció i tractament integral o interdisciplinari.** considerar la Interconsulta dels professionals implicats (amb el consentiment de la dona) i elaborar un pla de tractament comú i consensuat per abordar el tractament dels problemes físics, psíquics i emocionals i atenció a la problemàtica social de la dona i/o família. Oferir visites de seguiment per als problemes de salut trobats, a fi de no perdre el contacte.
- **Derivar al professional de Treball Social** per acompanyar en el reconeixement de la situació de violència i en la presa de decisions, afavorint l'autonomia, treballant les pors, els sentiments de culpabilitat, etc. Informant del dret a posar denúncia, dels recursos i prestacions amb que pot comptar del risc valorat segons RVD-BCN. Fent atenció i tractament per promoure les mesures de seguretat (recomanacions per minimitzar el risc, Pla de sortida, ATENPRO, recomanacions per minimitzar el risc, etc.) Valorant i abordar l'impacte en els infants i garantint la seva protecció.

Oferir, si és possible, la participació en intervencions de recuperació a nivell psicològic individuals i grupal.

Derivar i acompanyar (si s' estima necessari i previ consentiment) als recursos de la xarxa que s' estimin necessaris segons el pla de treball interdisciplinari adequat a la situació valorant la idoneïtat de cada recurs gestionant la cita i coordinant la intervenció.

Actuació amb les persones dependents.

Si té fills i filles menors s'ha d'informar de la situació a pediatria i aplicar el protocol d'actuació adreçat a aquesta població (valoració del risc, intervenció, derivació, aplicació de les mesures de protecció, etc...) per garantir la seva protecció.

Valorar la repercussió de la violència en altres persones dependents que conviu amb la dona, i intervenir-hi o derivar- les si s' estima necessari.

SI ABANDONA SEGUIMENT: Intent de localització (PL, GAV), Notificació GAV si té ordre protecció, Notificació dispositiu protecció infància si hi ha perjudici greu en el desenvolupament infants / adolescents per violència masclista.

ALT RISC

Cal que sigui atesa amb caràcter d'urgència independentment de les mesures que s'adoptin en funció de cada situació. Cal tenir en compte el cost que té per a la dona, i pels seus fills i filles si en té, l'aplicació de les mesures de protecció necessàries.

Dona que afirma partir violència i es troba en perill extrem.

REGISTRAR EN LA HISTÒRIA CLÍNICA - Data de la manifestació. - Pla de seguiment. (Aquest registre pot servir com a prova en un procés judicial). - Incloure, si cal, l'informe social incloent els indicadors, el diagnòstic i la valoració social segons el nivell de risc valorat mitjançant el RVD-BCN. EMETRE PART DE LESIONS Hi ha l'obligació legal de posar en coneixement de l'autoritat judicial. L'existència de lesions o d'altres símptomes davant de la constatació de violència, obligació que es compleix mitjançant la notificació al jutjat del comunicat o informe mèdic. S'ha de lliurar una còpia del document a la dona i se l'ha d'informar de les implicacions que té. A més, s'ha d'establir estratègies perquè aquesta notificació no posi en perill la vida de la dona ni la dels seus fills i les seves filles.	CRITERIS GENERALS: Fer una reflexió conjunta de la situació en la qual es troba, fent-la conscient del perill i plantejant possibles estratègies a seguir, i a més: - Explicar el risc valorat i plantejar-li estratègies a seguir. Informar dret a posar denuncia. Allunyar-se de l'agressor (mitjans propis o acolliment d'urgències). La dona ha d'informar a Mossos d'incompliment ordre de protecció. ATENPRO. Abordar i valorar impacte violència en els fills i filles i repercussions violència en la salut i benestar familiar. Col·laborar amb ella per vetllar per la seva seguretat. SI NO PREN MESURES PROTECCIÓ: Comunicat Fiscalia, comunicat protecció infants si perjudici greu per violència masclista. SI ABANDONA SEGUIMENT Localització urgent. Comunicat Fiscalia. Notificació Mossos Esquadra si té ordre protecció. Notificació protecció infància si hi ha perjudici greu en el menors per violència masclista.	
	Treball a consulta (seguiment) - Tractament dels problemes físics, psíquics i emocionals i atenció a la problemàtica social de la dona i/o família. - S'ha de transmetre a la dona que no està sola. - Cal plantejar-li les possibles estratègies a seguir i actuar segons la seva decisió. - Es convenient posar-la en contacte amb el personals de treball social d'urgències. Si n'hi ha, o serveis de suport de 24 hores per a emergències per a dones maltractades. - S'ha d'elaborar un pla de seguiment adaptat a la situació de la dona, en qualsevol dels tres escenaris. Cal considerar la interconsulta de tot el personal sanitari implicat (amb el consentiment de la dona) i elaborar un pla de tractament comú, en què professional de la salut tingui assignades responsabilitats i tasques, així com el seguiment posterior.	
Si decideix anar-se'n del domicili familiar el mateix dia Explorar la situació familiar, els recursos i suport social i familiar. Si no disposa de suport, activar els serveis d'atenció d'urgència del circuit.	Si decideix tornar al domicili Seguiment per treballar àrees que dificulten la presa de decisions (pors, etc.). Pla sortida. Recomanacions minimitzar risc. Garantir protecció infants.	Si ja se'n va anar del domicili i segueix en perill extrem Ha de comunicar als Mossos incompliment de mesures de protecció. Dret a denúncia. Comunicació a fiscalia i al circuit. Activar serveis d'atenció d'urgències, si escau.
Actuació amb les persones dependents que conviuen amb la dona. Si la dona té fills i filles menors informar de la situació a pediatria i aplicar el protocol d'actuació adreçat a aquesta població (valoració del risc, intervenció, coordinació SSB, derivació, etc...). Valorar la repercussió de la violència en altres persones dependents que conviuen amb la dona, i intervenir-hi, coordinar o derivar segons situació.		

ACTUACIÓ EN CASOS D'AGRESSIÓ SEXUAL

Entenem per agressió sexual l'ús de la violència física i sexual exercida contra les dones i els i les menors d'edat està determinada per l'ús premeditat del sexe com a arma per demostrar poder i abusar-ne.

La violència sexual envers les dones pot ser exercida per part de la seva parella o exparella, o per part d'altres homes, de l'àmbit familiar, social o comunitari. En general les dones consulten quan l'agressor no és la parella, i és poc freqüent que ho facin per agressió sexual dins l'àmbit de la parella. És en aquests casos que la violència sexual sol romandre oculta i resulta, per tant, difícil de detectar.

Cal reduir al màxim el nombre d'impactes psíquics que pugui patir la dona després de l'agressió han de garantir la valoració física, psíquica i social de la dona¹⁹.

És per aquest motiu que l'avaluació ginecològica i la medicoforense s'ha de realitzar en un sol acte, amb independència entre les actuacions sanitàries i les pericials, però intentant que no calguin nous reconeixements. En aquest sentit, és necessària la comunicació immediata a través del telèfon amb el jutjat de guàrdia corresponent, que ha d'acordar l'assistència del metge o la metgessa forense, o ha d'encomanar al o la professional de la salut que estigui de guàrdia la recollida de mostres d'interès legal²⁰.

La comunicació al jutjat es fa mitjançant l'enviament de l'informe de lesions directament al fax del Jutjat de guàrdia de Mataró.

Un cop s'ha atès la pacient és molt important concertar una visita amb la treballadora social del mateix centre de salut o bé derivar-la Serveis Socials Municipals per tal que la dona pugui accedir al servei social, jurídic, psicològic, o d'altres; i poder fer seguiment del cas.

ACTUACIÓ PER PREVENIR LA MUTILACIÓ GENITAL FEMENINA²¹

La mutilació genital femenina (MGF) implica l'extirpació total o parcial dels genitals externs femenins o altres agressions als òrgans genitals de les dones per raons culturals sense una finalitat terapèutica. Quan un o una professional sospita, cal derivar-la per tractar de confirmar o descartar-ho. Es realitzen les següents accions:

- **Fase indagadora:** Permet conèixer que pensa la persona sobre l'MGF.
- **Fase educadora** (roda de reflexió): intervenir sobre els motius que duen la persona a defensar l'MGF. Cal promoure la reflexió personal a través de la informació i l'educació en la salut.
- **Fase informadora:** Pediatria proporciona informació detallada sobre les greus conseqüències de la MGF en la vida i la salut de les nenes/dones, exposant el context legal vigent a l'Estat espanyol i les conseqüències legals derivades de la seva realització.
- **Exploració genital:** Si és possible duta a terme per personal sanitari femení per confirmar o descartar el diagnòstic de mutilació. Valoració del risc existent i actuació preventiva activa per tal d'evitar l'MGF: La proximitat de vacances al país d'origen representa una situació d'alt risc per a la nena. Recomanacions a seguir: **Visita pediàtrica prèvia** abans de marxar per garantir la integritat genital i pactar la preservació al retorn. Signar el compromís informat d'evitació de l'MGF. En aquesta visita, Pediatria demana el compromís per escrit del pare i la mare conforme no es mutilarà la nena.
- **Pla de prevenció personalitzat:** Ha d'incloure les estratègies preventives plantejades abans del viatge de vacances, explicant les conseqüències físiques i psicològiques vinculades a la mutilació, així com les conseqüències legals.
- **Visita pediàtrica posterior:** programada amb dia i hora, per explorar-la nena a la tornada.

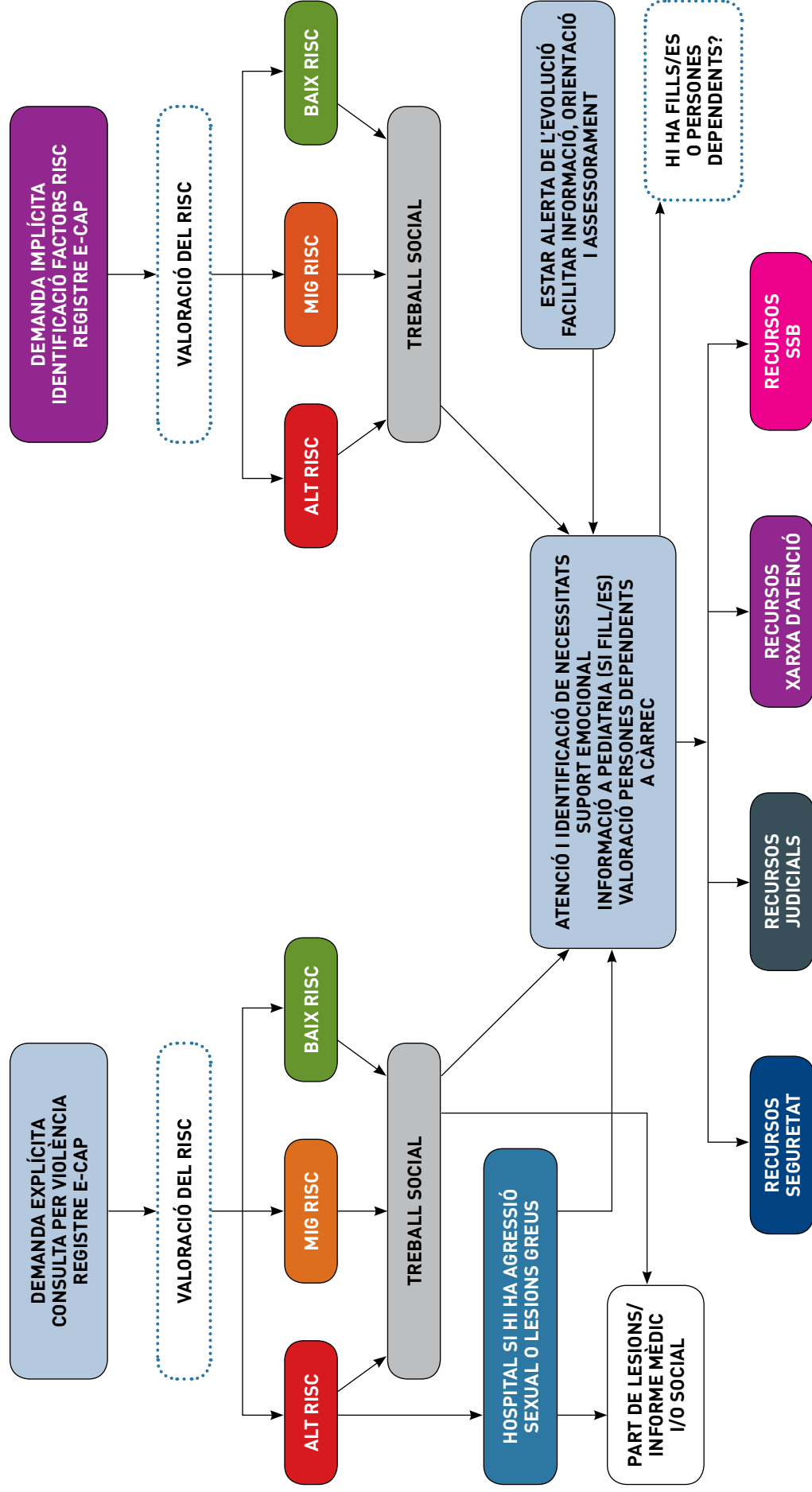
Si hi ha un Risc elevat de MGF s'ha de comunicar a l'Equip d'Atenció a la Infància i la Adolescència (EAIA) i la Unitat de Detecció i Prevenció del Maltractament Infantil (UDEPMI), o bé amb el cos de Mossos d'Esquadra, per tal que hi intervinguin de manera urgent.

19. Davant d'una situació urgent en cas d'abús sexual cal derivar la víctima adulta i els infants i adolescents a l'Hospital de Mataró. En situacions no urgents o quan no cal una actuació immediata en situacions d'infants i adolescents per abús crònic o de més de 72 hores, s'ha de derivar a les Unitats Especialitzades en abús sexual de l'Hospital Germans Trias i Pujol o Sant Joan de Déu.

20. Per procedir penalment és necessària la denúncia de la persona, la del seu representant legal o la querrela del Ministeri Fiscal (quan la víctima sigui menor d'edat, incapacitada o desvalguda n'hi ha prou amb la denúncia del Ministeri Fiscal). Tot i que la dona manifesti el desig de no presentar denúncia en aquell mateix moment, cal comunicar els fets al jutjat de guàrdia, de manera que pugui incoar el procediment judicial corresponent i disposar de mesures d'investigació per si la resta de persones legitimades, o la mateixa dona en el futur, volen exercir l'acció penal.

21. Protocol per l'abordatge de la violència masclista en l'àmbit de la salut a Catalunya Document operatiu de mutilació genital femenina.

EQUIP D'ATENCIÓ PRIMÀRIA SALUT

5.8. ÀMBIT HOSPITALARI

5.8.1. LA INTERVENCIÓ DES DE L'HOSPITAL DE MATARÓ

L'objectiu principal és la **protecció, atenció i informació a la dona**, mantenint la confidencialitat però assegurant una adequada coordinació amb altres serveis i dispositius.

Accions per àmbit d'actuació:

PREVENCIÓ I SENSIBILITZACIÓ

- Participar en la formació específica adreçada als professionals referents.
- Propiciar sessions de treball per sensibilitzar als professionals dels diferents serveis implicats.
- Revisar i actualitzar els protocols de la institució.

DETECCIÓ

- Aplicar pautes i orientacions per a una bona atenció en l'entrevista.
- Utilitzar els indicadors d'ajuda a la detecció de signes i símptomes físics, psíquics...
- Realitzar la valoració de risc, mitjançant els instruments validats científicament com ara (RVD-BCN).

ATENCIÓ I RECUPERACIÓ

- Actuar en funció del risc detectat.
- Atenció urgent de la situació sanitària de la dona afectada.
- Atenció urgent per especialistes segons el tipus de maltractament (traumatologia, psiquiatria, treball social...).
- Derivació i programació de visita ambulatoria per especialistes.
- Facilitació d'informació per a la dona després de la seva atenció a l'hospital (centres i serveis d'atenció, ABS, SSB, cossos de seguretat on posar la denúncia,...).
- Comunicació al Jutjat adjuntant als informes mèdics, socials i la valoració del risc.
- Actuar d'acord amb el protocol marc pels casos d'agressió sexual.
- Registrar en la història clínica.

COORDINACIÓ INTERDEPARTAMENTAL

- Participar i col·laborar amb altres institucions (ONG, ajuntaments...) per l'establiment de circuits de connexió i coordinació per assegurar una adequada atenció de la dona afectada.
- Coordinació i derivació, si cal, per a l'atenció individual de la dona i llurs fills i filles (serveis socials, ABS, PASSIR...).

Qualsevol situació de maltractament encara que només sigui una sospita es comunica a la Unitat de treball Social que té assignat/da un/a professional que dóna atenció i suport a les situacions que ho requereixen valorant i actuant en funció del risc detectat segons l'instrument RVD-BCN.

L'hospital disposa d'un registre específic, en el sistema informàtic, per derivar a la Unitat de Treball Social els casos de violència que es detecten. En l'informe mèdic de l'assistència és recull el relat complet i l'exploració física i psíquica de les lesions que presenti la víctima. També s'acompanya quan es valori adequat de la valoració del risc i de l'Informe Social.

Es diferencien quatre tipologies de situacions:

TIPUS A:

QUAN UNA DONA ÉS CONSCIENT DE REBRE MALTRACTAMENT FÍSIC I DEMANA AJUDA

Correspon a aquells casos en què s'han detectat **maltractaments físics** i la víctima **vol denunciar-ho**.

S'aplicaran les pautes assistencials pertinents, segons l'especialitat.

- **S'ha de realitzar una Història Clínica completa afegint un Informe de successos de la pròpia pacient recollint i salvaguardant proves.**
- S'aïllarà la víctima del possible agressor, afavorint que hi hagi un espai per a què es pugui expressar lliurement. Estudi interdisciplinari de la situació de maltractaments.
- En cas d'abús sexual, el ginecòleg haurà de contactar urgentment amb el metge forense per realitzar l'exploració a la víctima i evitar duplictat de valoracions i destrucció de proves.
- Es tramitarà el Comunicat Mèdic de Lesions, adjuntant l'informe mèdic, social i la valoració del risc, detallant al màxim l'agressió: si és el primer cop o repetició, l'estat emocional, si la víctima ha demanat ajuda, si hi ha amenaces, factors de risc, si hi ha hagut testimonis, o si ha posat denúncia anteriorment per fets semblants, etc.
- Descripció de lesions amb imprès de comunicat o Informe mèdic del consorci.

- Suport i assessorament a la víctima per fer la denúncia, que pot tramitar-la ella mateixa o delegar en un familiar. Quan els casos es produeixin els caps de setmana o a les nits i no estigui present a l'hospital la treballadora social, el metge responsable podrà contactar amb l'equip del Mossos d'Esquadra o la Policia Local, que es poden desplaçar a l'hospital i fer l'acompanyament a la víctima.
- Si es considera que pot haver-hi un risc important per a la integritat de la dona i llurs fills i filles, es promouran les corresponents mesures de protecció: ingrés, cases d'acollida, allotjament, etc.
- En cas d'ingrés hospitalari, la víctima pot fer constar els noms de les persones amb les que no desitja tenir contacte durant la seva estada a l'hospital.

TIPUS B

QUAN UNA DONA ÉS CONSCIENT DE REBRE MALTRACTAMENT PSÍQUIC I DEMANA AJUDA

Correspon a aquells casos en què s'han detectat **amenaces i/o maltractaments psíquics** i la víctima **vol denunciar-ho**.

- S'aplicaran les pautes assistencials pertinents. Valoració social i psicològica i Informe que es presentarà al Jutjat, tenint en compte que aquest tipus de maltractaments són difícilment demostrables.
- S'aïllarà la víctima del possible agressor, afavorint que hi hagi un espai per a què es pugui expressar lliurement.
- Derivació de la dona a SSB per tal que rebi assessorament jurídic, psicològic i social i per interposar denúncia si s'escau. Sempre que es consideri que pot haver-hi un risc important per a la integritat de la dona i llurs fills i filles, s'establiran les corresponents mesures de protecció: ingrés, cases d'acollida, allotjament, etc.
- En cas d'ingrés hospitalari, la víctima pot fer constar els noms de les persones amb les que no desitja tenir contacte durant la seva estada a l'hospital.

TIPUS C

QUAN HI HA SOSPITA DE MALTRACTAMENT FÍSIC O PSÍQUIC PERÒ LA DONA NO ÉS CONSCIENT O NO VOL AJUDA

Correspon a aquells casos en què l'equip assistencial sospita o detecta l'existència de **maltractaments físics o psíquics**, però la dona **no ho vol reconèixer, no és conscient o no ho manifesta**.

- S'aplicaran les pautes assistencials pertinents.
- S'aïllarà la víctima del possible agressor, afavorint que hi hagi un espai per a què es pugui expressar lliurement.
- Es derivarà a la Unitat de Treball Social per valoració de la situació i, si no és possible, s'elaborarà informe notificant la sospita, per tal que es pugui fer la valoració des de l'Unitat de Treball social.
- Es derivarà a SSB i a l'ABS de referència.
- Es sensibilitzarà i explicarà a la dona la valoració realitzada segons els indicadors detectats perquè prengui consciència de la situació de maltractament en que es troba.
- Es donarà suport, assessorament i informació envers la problemàtica i els recursos específics per rebre assessorament social, psicològic i legal i mesures de protecció, si és necessari.

TIPUS D

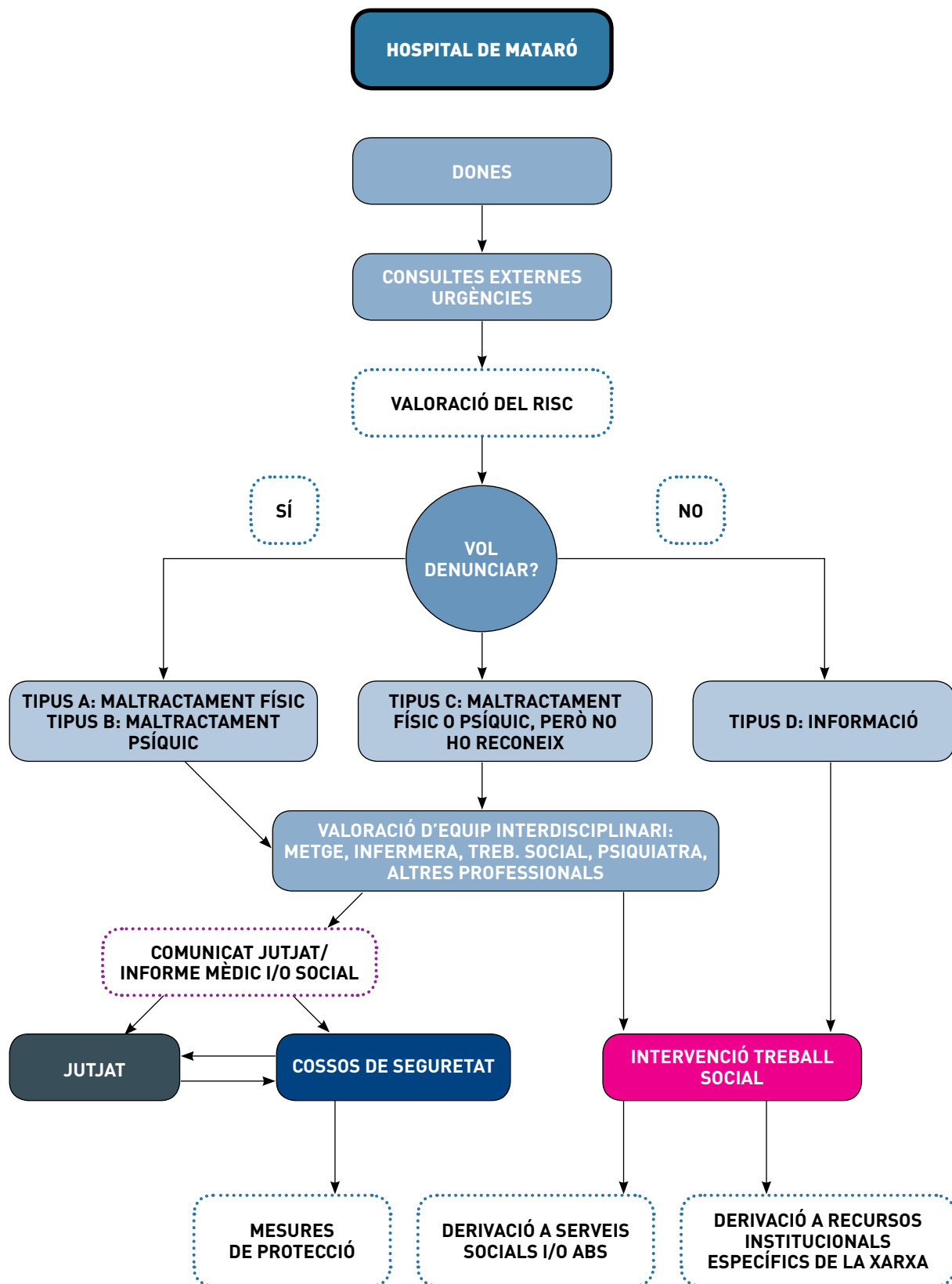
QUAN UNA DONA VOL DEMANAR INFORMACIÓ, PERÒ NO VOL DENUNCIAR.

Són casos en que la dona **demana informació** sobre què pot fer i on pot dirigir-se en cas de maltractament, però en els quals no hi ha denúncia.

Actuacions, segons tipologia del cas i que es pot donar en les tres àrees assistencials: urgències, consulta externa i hospitalització.

Davant d'un cas de maltractament la conducta a seguir serà:

- S'aplicaran les pautes assistencials pertinents.
- Es realitzarà la valoració del risc seguint el RVD-BCN.
- Sensibilitzar la dona per tal que agafi consciència del que és un maltractament i donar-li suport per ajudar-la a sortir d'aquesta situació.
- Es donarà informació a la víctima dels recursos i serveis on poden assessorar-la des del punt de vista social, psicològic i legal.

5.9. ÀMBIT COSSOS DE SEGURETAT

Aquest protocol es centra en definir quines són les actuacions que s'han de dur a terme en la detecció i atenció amb les víctimes de gènere i familiar, contra menors i persones especialment vulnerables.

Totes aquestes tasques policials s'han de desenvolupar en el marc jurídic determinat per la Llei 5/2008 en l'àmbit de la prevenció, la detecció, l'atenció i la recuperació integral d'aquestes víctimes així com les lleis estatals vigents en la matèria, especialment les previsions establertes al Codi penal i a la Llei d'enjudiciament criminal i d'acord amb el que disposa la LO 1/2004, la violència de gènere comprèn tot acte de violència física i psicològica, incloses les agressions contra la llibertat sexual, les amenaces, les coaccions o la privació arbitrària de la llibertat.

5.9.1. ACCIONS PER ÀMBIT D'ACTUACIÓ

PREVENCIÓ I SENSIBILITZACIÓ

- Realitzar xerrades a escoles i instituts encaminades a prevenir als joves sobre determinades conductes i actituds i estereotips de gènere (GAV - ABP Mataró del Mossos d'Esquadra)
- Seguiment i control dels incidents de violència de gènere i familiar amb denúncia o sense. (prèviament s'acordarà des dels dos cossos de seguretat el seguiment i control per evitar duplicitats i coordinar accions)
- Sensibilització als *briefings*²² dels casos de VIDO per a la resta d'agents que formen part de la comissaria.

DETECCIÓ

- Aplicar les pautes i orientacions per a una bona atenció en l'entrevista.
- Recollir i tramitar les denúncies instruïdes segons els protocols establerts relacionades amb la violència masclista.
- Realitzar l'assessorament a aquelles persones que ho sol·licitin.
- Utilitzar el protocol per a la valoració de risc, mitjançant (RVD-BCN), instrument validat científicament que ens ajudarà a valorar la situació expressada o detectada per les dones. (model i metodologia adjunta en eines per a la detecció).

ATENCIÓ I RECUPERACIÓ

- Realitzar la primera atenció, informació, assessorament i tramitació dels recursos i mesures de protecció adients al cas (judicials, socials, econòmiques...), mitjançant les actes N02, N02.b, N02.c, N02.e, N02.d, N04 i se li oferirà el tríptic de mesures de protecció i les adreces dels serveis per a la seva atenció recuperació.
- Seguiment personalitzat de la víctima: el seu estat, la seva derivació a altres serveis, la reincidència de les agressions, l'aplicació de mesures, conèixer si va assistir a la visita al servei que se li hagués proposat. **Sol·licitud de presència d'advocat per assistir a la víctima abans d'interposar denúncia.** En el cas que la víctima no vulgui denunciar, els fets es posaran igualment en coneixement del jutjat corresponent
- Acompanyament a l'ABS, Hospital, al domicili (realitzada per PL)
- Derivació al servei especialitzat per a la recuperació de la dona (Serveis Socials, ABS, Centre d'Atenció a la Dona, etc.).
- Acompanyament a la víctima a judici oferint contenció i suport emocional.

COORDINACIÓ INTERINSTITUCIONAL

- Realitzar un treball transversal amb salut, educació, serveis socials, entitats, etc.

5.9.2. CRITERIS D'ACTUACIÓ

ACTUACIÓ AMB LA VÍCTIMA

- Separar la víctima de l'autor/-a dels fets. Parlar amb la víctima sense que l'autor/-a dels fets hi estigui present, de manera que no tinguin contacte visual (podria intimidar-la amb gestos i/o verbalment).
- Tranquil·litzar i escoltar a la víctima, recopilant la informació necessària per realitzar una primera valoració dels fets.
- Gestionar, quan sigui necessari, per a la víctima, l'assistència mèdica immediata, el servei d'ambulància o oferiment d'acompanyament policial a un centre sanitari.
- Quan es consideri oportú es pot fer constar a la minuta policial l'estat emocional de la víctima i totes aquelles valoracions sobre el seu estat emocional que els agents actuants observin o considerin rellevants, sempre de manera objectiva i sense fer interpretacions.

22. Reunions prèvies a l'inici de cada torn de servei.

- En la primera assistència al carrer per part dels efectius policials, formalitzar Acta de manifestació oberta dels fets succeïts i comunicar-ho a SSB.
- Els agents actuants han d'adreçar a la víctima a SSB. Si posteriorment la víctima no es presenta es fa constar i es comunica.

ACTUACIÓ AMB ELS TESTIMONIS

Per la instrucció d'atestats en matèria de violència de gènere, és rellevant la declaració dels testimonis.

ACTUACIÓ AMB ELS MENORS D'EDAT

En cas que s'hagi d'escoltar en declaració a un/a menor d'edat, o quan aquest/a vulgui presentar una denúncia, s'ha de fer en presència d'un dels seus pares, tutors/es, familiars o representant legal.

En casos de declaracions de menors d'edat víctimes de delictes de maltractaments s'ha de tenir present qui n'és l'autor/a, per saber en presència de quina persona major d'edat convé escoltar-lo/la en declaració (evidentment no pot ser l'autor/a de l'agressió). En cas que no se sàpiga, s'ha de posar en coneixement del fiscal de guàrdia. En aquest sentit s'ha de tenir present que sota cap concep-

te s'escoltarà en acta d'exploració a cap menor de 8 anys.

Una vegada finalitzada la declaració i totes les gestions i en el cas de no localitzar cap persona del nucli familiar que es pugui fer càrrec del benestar del menor es comunicarà a SSB o es lliurarà a la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA).

S'inclourà en les diligències policials informació sobre la situació legal del denunciat, si l'agressor té armes a casa o no (per procedir al seu comís preventiu), si es troba sota efectes de l'alcohol o substàncies psicotròpiques, si és la primera vegada que pateix aquestes agressions psíquiques o físiques, grau de perillositat de l'agressor, trastorns psíquics que pugui patir, mitjà de vida d'ambdues persones, etc.

5.9.3. TRACTAMENT PENAL DE LA VIOLÈNCIA MASCLISTA

L'article 37 de la LO 1/2004, de 28 de desembre, de Mesures de Protecció Integral contra la violència de gènere modifica la redacció de l'art 153 de CP, i tipifica el delictes de maltractaments, tant físics com psicològics, inclosa la violència ocasional, distingint-se així de l'art 173 que contempla l'element d'habitualitat.

QUADRE DEL TRACTAMENT PENAL

Delicte	Norma	Víctima	Característiques	Penalitat
Maltractaments	Article 153	(153.1) Dones, sempre que existeixi o hagi existit una relació conjugal o relacions similars d'afectivitat, tot i sense convivència.	Violència física i psicològica Violència ocasional	Presó de 6 mesos a 1 any o treball en benefici de la comunitat per 31 a 80 dies
		(153.2) Els altres subjectes passius contemplats a l'art. 173.2 del CP.		Presó (3 mesos a 1 Any) treball benefici comunitat 31-81 dies
Maltractaments habituals	Article 173.3	Subjectes recollits a l'art. 173.2 CP ²³ .	Violència habitual	Presó de 6 mesos a 3 anys

23. El que habitualmente ejerza violencia física o psíquica sobre quien sea o haya sido su cónyuge o sobre persona que esté o haya estado ligada a él por una análoga relación de afectividad aun sin convivencia, o sobre los descendientes, ascendientes o hermanos por naturaleza, adopción o afinidad, propios o del cónyuge o conviviente, o sobre los menores o incapaces que con él convivan o que se hallen sujetos a la potestad, tutela, curatela, acogimiento o guarda de hecho del cónyuge o conviviente, o sobre persona amparada en cualquier otra relación por la que se encuentre integrada en el núcleo de su convivencia familiar, así como sobre las personas que por su especial vulnerabilidad se encuentran sometidas a custodia o guarda en centros públicos o privados (...)

5.9.4. IL·LÍCITS PENALS EN L'ÀMBIT DE LA VIOLÈNCIA MASCLISTA

El catàleg d'infraccions penals que es relacionen més freqüentment amb la violència masclista comprèn més tipus d'infraccions penals que els relatius a les lesions i a la violència física/psíquica habitual. En aquest sentit, podem fer referència a les següents tipologies penals:

- Homicidi o assassinat (art. 138-142 CP).
- Inducció al suïcidi (art. 143 CP).
- Avortament (art. 144 o 146 CP).
- Lesions i maltractament d'obra (art. 147-150 CP i 153 CP).
- Lesions al fetus (art. 157 o 158 CP).
- Mutilació genital (art. 149.2 CP).
- Detencions il·legals (art. 163 CP).
- Amenaces (art. 169, 171 i 620.2 CP).
- Coaccions (art. 172, 620.2 CP).
- Delictes contra la integritat moral: vexacions (art. 173 i 620.2 CP) i violència física/psíquica habitual (art. 173.2 CP).

- Delictes contra la llibertat i indemnitat sexuals (art. 178 i següents CP).
- Violació de domicili (art. 202 CP).
- Calúmnies (art. 205 a 207 CP).
- Injúries (art. 208, 209 i 620.2 CP).
- Delictes contra els drets i els deures familiars (art. 223 i següents) (art. 618, 619 i 622 CP).
- Alguns delictes contra el patrimoni: furt o robatori (art. 234-242 i 623 CP), robatori i furt d'ús de vehicles (art. 244 i 623.3 CP), apropiació indeguda (art. 252 i 623.4 CP) i danys (art. 263 i 625 CP).

Trencament de condemna, mesura de seguretat o mesura cautelar (art. 468 CP).

En qualsevol cas, cal tenir present, en relació a la violència de gènere, que els Jutjats de violència masclista no seran competents en tot cas per a la instrucció o enjudiciament de tots els tipus penals anteriors.

QUADRE DE TIPIFICACIONS

Conducta realitzada	Àmbit Violència de gènere	Àmbit Violència domèstica
Menyscapte psíquic o maltractament d'obra sense causar lesió.	Art. 153.1 CP Art. 153.3 Si delictes perpetrats en presència de menors, utilitzant armes, en el domicili comú o de la víctima o trencant una pena o mesura cautelar de l'art. 48).	Art. 153.2 o 153.1 Quan la víctima sigui persona especialment vulnerable que conviu amb l'autor. (Art. 153.3 Si el delictes és perpetrats en presència de menors, utilitzant armes, en el domicili comú o de la víctima o trencant una pena o mesura cautelar de l'art. 48).
Lesió no definida com a delictes als arts. 147 i següents (només requereix una primera assistència facultativa).	Art. 153.1 CP (Art. 153.3 Si el delictes és perpetrats en presència de menors, utilitzant armes, en el domicili comú o de la víctima o trencant una pena o mesura cautelar de l'art. 48).	Art. 153.2 CP o art. 153.1 quan la víctima sigui persona especialment vulnerable que conviu amb l'autor. (Art. 153.3 Si el delictes és perpetrats en presència de menors, utilitzant armes, en el domicili comú o de la víctima o trencant una pena o mesura cautelar de l'art. 48).
Amenaça		Art. 171.5 CP Amenaça lleu amb armes o altres instruments perillosos, quan no es tracti de persona especialment vulnerable que conviu amb l'autor
Coaccions	Art. 172.1 CP Coacció greu	Art. 172.1 CP Coacció greu
	Art. 172.2 CP Coacció lleu	Art. 172.2 CP Coacció lleu

5.9.5. TÈCNiques PER EVITAR LA SEGONA VICTIMITZACIÓ

Per evitar la segona victimització, els agents actuant, tant al lloc dels fets com a les dependències policials, han de:

- Proporcionar una atenció personalitzada a la víctima, amb el menor nombre possible d'agents. L'ideal és que un únic/a agent sigui l'interlocutor/a per a tots els tràmits i les diligències. Han de ser agents especialitzats en l'àmbit de la violència domèstica i violència de gènere o especialment sensibilitzats amb aquesta problemàtica.
- Establir un clima professional adequat d'atenció psicològica, contenció emocional i assessorament.
- Permetre l'expressió de sentiments i donar temps a la víctima per reordenar les seves idees i resituar-se.
- Adequar el llenguatge a la víctima a la qual s'atén i evitar l'expressió de tecnicismes jurídics i policials.
- Evitar la desorientació de la víctima per manca o excés d'informació, i intentar establir un feed-back que ens permeti confirmar que entén la informació que se li transmet.
- Transmetre la importància de la formulació de la denúncia. **Sol·licitud de presència d'advocat per assistir a la víctima abans d'interposar denúncia.** S'ha de tenir en compte que la persona víctima de violència de gènere és qui ha de decidir en última instància si denuncia o no la situació. Cal informar la víctima que, encara que no vulgui denunciar els fets, la PL-ME igualment actuen d'ofici, excepte, per raons processals, quan els fets siguin constitutius d'injúries i calúmnies.
- Evitar comentaris que puguin posar en dubte el relat de la víctima i no fer noves interpretacions dels fets. És important transcriure el que la persona ens diu, de la manera més ordenada i estructurada possible.
- No s'ha de tenir pressa a l'hora de recollir la informació. Cal tenir present que els fets relatats poden resultar poc clars en primera instància, a causa de l'estat psicològic o emocional de la víctima.
- Adaptar-se al ritme de cada persona i portar l'actuació d'una manera modelada segons la situació que es dona.

5.9.6. CIRCUIT LOCAL COSSOS DE SEGURETAT

QUI FA L'ATENCIÓ?

Les persones referents de l'Oficina formades específicament en violència masclista.

En el cas que a la seu de PL no hi hagi les persones referents, es derivarà GAV - ABP Mataró del Mossos d'Esquadra prèvia coordinació per demanda de servei d'assistència a la situació de VIDO.

HI HA PRESÈNCIA DE LESIONS?

SÍ: S'informa a la víctima de la conveniència de ser assistida en un centre sanitari i obtenir un comunicat facultatiu amb la descripció de les lesions. Es valorarà possible acompanyament a L'ABS o l'Hospital de Mataró; i se li recomana que demani hora de visita a SSB.

NO: Es recomana a la dona que vagi a SSB s'envia comunicat d'actuació i ofici al jutjat.

VOL PRESENTAR DENÚNCIA?

SÍ: Els Cossos de Seguretat sol·liciten la presència d'assistència d'advocat mitjançant el servei d'assistència especialitzada en assistència a la víctima de VIDO del Col·legi d'Advocats per rebre assessorament jurídic de tot el procés. Es tramita la denúncia dels fets, un cop explorat el motiu de la denúncia.

Es pren declaració a possibles testimonis de l'agressió o d'altres agressions que s'hagin produït amb anterioritat. S'informa i assessora la víctima dels seus drets, dels recursos dels serveis socials i de Salut i se li ofereix els tríptics específics. En el cas que la dona estigui hospitalitzada, es recollirà la denúncia des de l'Hospital.

NO: Cas que la víctima no vulgui presentar una denúncia, el cossos de seguretat actuen d'ofici, i informen a la dona sobre aquesta actuació. Cal informar-la dels drets que té i de les accions que pot emprendre mitjançant les actes policials. També se li dona informació de serveis socials i de l'ABS. Se li dona en mà els tríptics específics.

Davant d'una situació on es detecta una agressió, els cossos de seguretat valoren els fets i la detenció o imputació del presumpte agressor.

S'HA DETINGUT L'AGRESSOR?

SÍ: Es fan les diligències per formalitzar un judici ràpid en els casos que la llei ho permeti i es posa el detingut a disposició judicial.

NO: Si es valora l'existència de risc elevat per a la integritat física de la víctima, es recomana a la dona que vagi a viure a casa d'amistats o familiars o s'activa l'allotjament d'urgència.

LA DONA VOL MARXAR DE LA LLAR FAMILIAR?

SÍ: Acompanyament policial, si escau, al seu domicili perquè hi reculli objectes de caire personal i de primera necessitat.

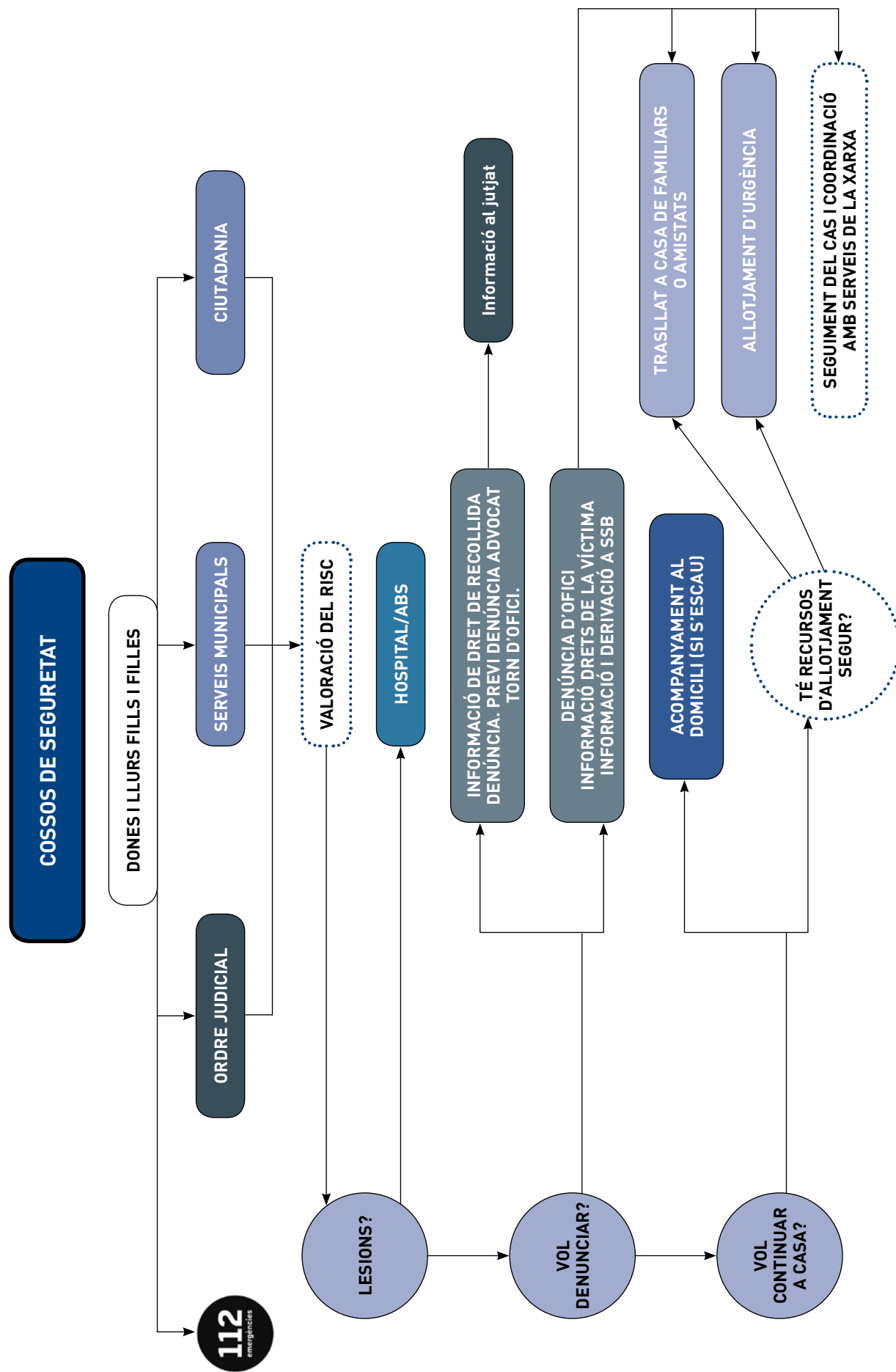
NO: S'han de valorar els recursos de la dona

- Té recursos segurs?: se l'acompanya, si es considera necessari, a casa de familiars o amistats
- No té recursos: es tramita allotjament d'urgència

ALLOTJAMENT D'URGÈNCIA

En el cas que s'adreci a l'oficina de Mossos d'esquadra, aquests derivaran a la dona, prèvia coordinació, a la Policia Local d'Argentona, els quals faran les gestions necessàries per tramitar l'allotjament d'urgència, únicament si la denúncia s'efectua fora de l'horari de Serveis Socials, és a dir, actuen en horari de tarda o cap de setmana.

La Policia Local d'Argentona, prèvia valoració, informará i tramitarà a la dona el recurs municipal (activant el procediment del Protocol d'urgència Social Municipal i el Pis d'urgència d'AGI). És un recurs d'acolliment per a situacions d'urgència limitat en les que les dones han de sortir de la seva llar i romandre uns dies protegides, a un lloc el més normalitzat possible, mentre es tramenten altres recursos de llarga estada o surt la sentència del judici.

5.10. ÀMBIT JUDICIAL

La LO 1/2004 regula, al capítol IV, la matèria relativa a les mesures judicials de protecció i seguretat de la víctima.

En l'àmbit jurídic, la tutela judicial correspon als jutjats de violència sobre la dona però, en tot cas, intervenen en la detecció, atenció, acompanyament i derivació diversos subjectes com cossos de policia, organismes o entitats assistencials (públics o privats), el mateix Ministeri Fiscal, lletrats/des i altres professionals que puguin tenir un paper determinant en l'activació de les mesures de protecció de la víctima.

En el partit judicial de Mataró hi ha un Jutjat de Violència (JV) que té competències civils i penals, per donar una atenció adequada davant dels problemes relacionats amb la violència de gènere. La creació de jutjats especialitzats és una de les novetats més destacables de la LO 1/2004, per evitar la descoordinació jurisdiccional civil i penal centralitzant actuacions i millorant l'agilitat del procés per garantir la seguretat jurídica de la víctima.

5.10.1. COMPETÈNCIES DELS JUTJATS DE VIOLÈNCIA SOBRE LA DONA

Tenen atribuïdes les competències civils i penals en aquest àmbit; coneixen l'Ordre de protecció, sens perjudici de les competències atribuïdes al Jutjat de Guàrdia, i també les següents:

COMPETÈNCIA PENAL:

- Determinats delictes: homicidis, avortaments, delictes contra la llibertat, la integritat moral, contra la llibertat i la indemnitat sexual. Qualsevol altre delicte contra drets i deures familiars comès amb violència o intimidació.
- Determinades faltes i faltes connexes (les comeses com a mitjà per perpetuar faltes o delictes de la seva competència, facilitar la seva execució o procurar impunitat).
- Quan existeixi relació entre l'autor i la víctima.
- Quan constitueixi expressió de violència de gènere.

COMPETÈNCIA CIVIL:

Exerceixen les seves competències d'una manera exclusiva i exclouent i, en tot cas, de conformitat amb els procediments i els recursos que preveu la Llei d'enjudiciament civil quan hi concorrin simultàniament els requisits següents:

- Que es tracti de matèries de procediment civil específic.

- Ha d'existir un procediment penal per violència de gènere.
- Víctima i autor han de ser parts en el litigi civil
- Serà competent el Jutjat de Violència sobre la Dona del domicili de la víctima, quan concorrin simultàniament els següents requisits:
 - Que es tracti de matèries de procediment civil específic.
 - Ha d'existir un procediment penal per violència de gènere.
 - Víctima i autor han de ser parts en el litigi civil.

5.10.2. CONFLICTES DE COMPETÈNCIA

Quan un Jutjat de Primera Instància estigui instruint una causa civil, i tingui coneixement de la comissió d'actes de violència de gènere, es procedirà a la pèrdua de competència objectiva per part d'aquest a favor del Jutjat de Violència. Es poden donar dos casos:

- Si ja s'ha iniciat el procés penal o s'ha dictat Ordre de Protecció: remissió de les actuacions al JV sense necessitat que aquest ho demani.
- Si no s'han iniciat les actuacions ni s'ha dictat Ordre de Protecció: citació a les parts i al Ministeri Fiscal a una compareixença. El Ministeri Fiscal decideix en 24 h si denuncia i demana ordre de protecció i, si ho fa, el JV requereix la inhibició al jutge civil.

5.10.3. ORDRE DE PROTECCIÓ

Mitjançant una resolució judicial ordena la protecció de la víctima mitjançant l'adopció de mesures cautelars penals i civils, a més d'activar una sèrie de mesures d'assistència i protecció social.

Confereix a la víctima un estatut integral de protecció que pot fer valer davant de qualsevol autoritat i administració pública; això implica l'obligació dels jutjats de comunicar totes les Ordres de Protecció a l'Oficina d'atenció a la víctima del delictes. L'ordre de protecció implica, a més, el dret de la víctima a ser informada permanentment sobre la situació processal de l'agressor i la seva situació penitenciària.

Legitimació: Podrà sol·licitar l'ordre de protecció, la víctima, qualsevol persona que tingui amb la víctima alguna de les relacions de parentiu descrites a l'art. 173 CP i el Ministeri Fiscal.

Els organismes o entitats assistències (públics o privats) estan obligats a posar en coneixement del Jutge o del Ministeri Fiscal els fets que puguin do-

nar lloc a una Ordre de Protecció, quan tinguin coneixement o indicis que la víctima es troba en situació de risc.

Lloc de presentació: A qualsevol comissaria de policia (en aquest cas anirà acompanyada de l'atestat policial), al jutjat, a la fiscalia, a les oficines d'atenció a la víctima, als serveis d'orientació jurídica dels col·legis d'advocats.

A la pràctica, el lloc més idoni és la comissaria de policia, donat que permet la confecció d'un atestat policial que facilita la tramitació de la causa com a diligències urgents de judicis ràpids. Els altres casos determinen la incoació de diligències prèvies.

Els Jutjats de Violència sobre la dona no actuen de Guardia. Les diligències i resolucions que conegui aquest Jutjat hauran de ser practicades durant les hores d'audiència i serà la policia judicial qui realitzi les citacions en el dia hàbil més pròxim. Un cop rebuda la sol·licitud, el jutge haurà de convocar les parts a una audiència urgent, que es celebrarà en un termini màxim de 72 hores, on seran citats la víctima, l'agressor i el Ministeri Fiscal. La no-assistència de la víctima o de la persona sol·licitant de l'Orde de Protecció no determinarà necessàriament la suspensió de l'audiència.

Audiència de les parts: Es realitzarà mitjançant la declaració separada de víctima i agressor, els seus fills i la resta de membres de la família.

Resolució: el Jutge dictarà **auto** en el que resoldrà el que procedeix i les mesures civils i penals que consideri. En cas que consideri insuficients les diligències practicades, ordenarà que el procediment continuï com a diligències prèvies del procediment abreujat.

5.10.4. MESURES PENALS: ART 544 BIS LECR

Són mesures de caràcter provisional; la vigència l'establirà el jutge. En principi, es mantindran fins que es dicti sentència i, en tot cas, mentre es tramitin els eventuais recursos.

- Prohibició de residir en determinats llocs
- Prohibició d'aproximar-se a determinats llocs
- Prohibició d'aproximar-se o comunicar-se amb la víctima
- Suspensió del dret a la tinença i ús d'armes
- Presó provisional

5.10.5. MESURES CIVILS: ART 544. 7 LECR

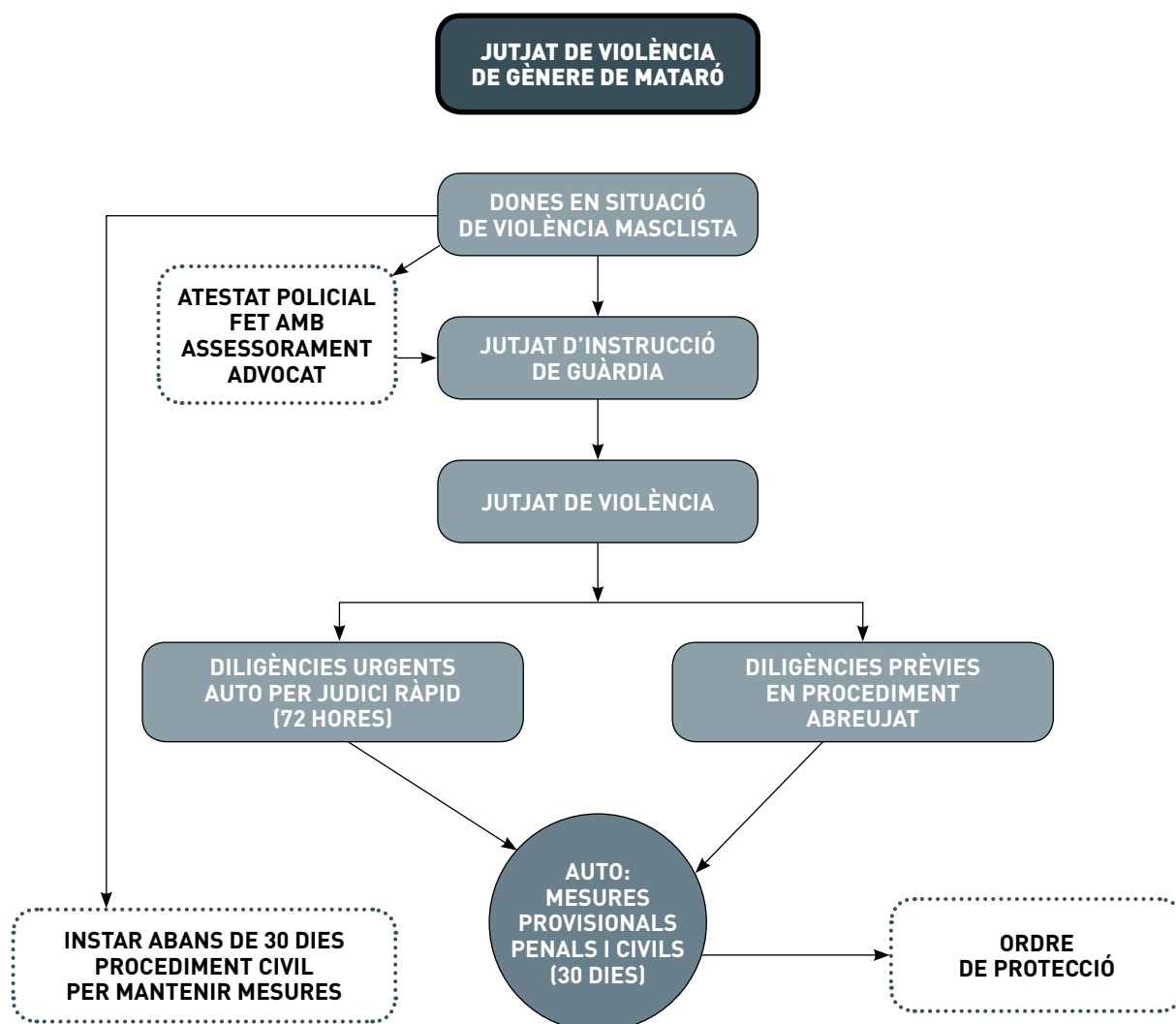
- Atribució de l'ús de l'habitatge familiar
- Determinació del règim de custòdia i visites i comunicació amb els fills/es
- Règim de prestació d'aliments
- Qualsevol altra mesura que es consideri

Aquestes mesures s'han de sol·licitar a instància de part, mai d'ofici. Per aprovar aquestes mesures és imprescindible que no hagin estat acordades amb anterioritat per cap òrgan de jurisdicció civil ja que, amb caràcter general, l'ordre penal no pot modificar mesures adoptades en la jurisdicció civil.

Aquestes mesures tenen limitada la seva vigència en 30 dies. En aquest termini han de ser ratificades, modificades o deixades sense efecte pel jutge civil. Si en el termini de 30 dies la víctima no insta un procediment civil, aquestes queden sense efecte. Però si dins d'aquest termini es presenta la demanda les mesures es poden prorrogar durant 30 dies més, a contar des de la presentació de la demanda.

A més de les mesures penals i civils, l'Orde de Protecció permet adoptar les següents:

- Sortida obligatòria de l'imputat del domicili on hagi estat convivint amb la víctima o residència de la unitat familiar, i prohibició de tronar-hi.
- Excepcionalment, autorització a la víctima perquè concertí amb una agència o societat pública d'arrendament d'habitatges, la permuta de l'habitatge familiar per un altre, durant el temps i les condicions que es determinin.
- Suspensió de l'exercici de la pàtria potestat i/o de la guarda i custòdia de menors.
- Suspensió del règim de visites o establiment d'un règim de visites vigilat en algun servei especialitzat.

5.11. COL·LEGI D'ADVOCATS DE MATARÓ

Com un agent més en la lluita contra la violència masclista, el Col·legi d'Advocats de Mataró, es dona assistència a les dones en situació de violència masclista en els torns d'assistència especialitzada per assistir a les víctimes, així com un torn especialitzat per donar cobertura als procediments civils i/o de família derivats de l'àmbit de la violència masclista. És a dir, es dona assistència especialitzada en tots els àmbits i les branques del dret en tots aquells procediments que tinguin causa directa o indirecta amb la violència. En compliment de l'establert amb l'article 20 de la Llei de protecció integral contra la violència de gènere (LO 1/2004 de 28 de desembre) en aquests supòsits, serà el mateix lletrat el que haurà d'assumir la defensa de la víctima.

Respecte a l'àmbit d'actuació de l'ICA Mataró, aquest es troba limitat a la seva competència territorial, és a dir, des de Sant Vicenç de Montalt a Tiana prestat per 74 advocats especialitzats en el torn d'assistència i/o ofici, a les víctimes de violència de gènere durant les 24 hores del dia.

5.11.1. RECONeixEMENT DEL DRET A L'ASSISTÈNCIA JURÍDICA GRATUÏTA

En tot cas, la LO 1/2004 no exigeix l'acreditació prèvia de la manca de recursos en sol·licitar l'assistència jurídica gratuïta en casos de violència de gènere, ja que aquesta assistència es presta immediatament.

SERVEI ESPECIALITZAT EN ASSISTÈNCIA A LA VÍCTIMA DE VIOLÈNCIA MASCLISTA 24 HORES

"Amb l'entrada en vigor de la llei 38/2002 i 8/2002 s'ha posat en marxa el Torn especial de guàrdia 24 hores per atendre a les víctimes de maltractaments. Aquest servei garanteix un advocat de guàrdia 24 hores al dia, cada dia de la setmana per poder atendre les dones que presentin denúncia a la Comissaria o el Jutjat de guàrdia des de l'inici del procediment. Aquest torn afavoreix no només l'assessorament immediat a la víctima, sinó el que la seva causa es pugui tramitar pel nou procediment de Judici ràpid, o si és el cas, de Judici de faltes immediat, i la víctima estigui assistida d'advocat en tot moment. Per això l'advocat que assisteix a la víctima des del moment de la presentació de la denúncia davant els cossos de seguretat, també té l'obligació d'assistir-la en el judici ràpid per pre-

sumpte delictiu i, fins i tot, en el judici de faltes si el Jutge considera que el fet denunciat és constitutiu de falta i no de delictiu. Aquest mateix advocat serà qui resultarà designat posteriorment per l'assessorament i tramitació del procediment de separació matrimonial, si procedeix, i té l'obligació d'instar el procediment de família corresponent (separació, divorci, demanda en sol·licitud de guarda i custòdia i aliments, etc.).

Està integrat per professionals del món de l'advocacia especialitzats en matèria de dret penal i de família, que s'han format en cursos homologats i tenen una experiència mínima de cinc anys en aquests àmbits.

Es caracteritza per la unitat de defensa, és a dir, per tal d'evitar l'anomenada "peregrinació de la víctima", una vegada una dona ha sol·licitat l'assistència Lletrada, se li designarà un professional que la defensarà en tots els temes que tinguin relació amb la seva situació de violència masclista, és a dir, en els procediments penals que es derivin de la pròpia agressió, com els que s'iniciïn arrel de l'incompliment d'una ordre de protecció, així com en els procediments civils de divorci, guarda i custòdia dels fills o filles, mesures provisionals, i l'execució de tots ells.

ATENCIÓ I ACOMPANYAMENT

El servei està pensat per assistir la víctima de violència des del primer moment en què aquesta es presenta a qualsevol centre de detenció dins del nostre àmbit territorial, ja que serà el propi centre de detenció qui es posarà en contacte amb el lletrat de guàrdia per assistir la víctima. En aquest primer moment, l'advocat s'entrevistarà amb la víctima abans d'interposar denúncia per tal de preservar els seus drets i l'acompanyarà i assessorarà en el moment de la interposició de la denúncia, assegurant-se de representar els seus interessos durant tot el procediment.

Aquest lletrat, i en compliment del que estableix la Llei, serà qui la representarà en tots els procediments que es derivin de la violència de gènere.

SERVEI D'ASSISTÈNCIA EN SITUACIONS DE VIOLÈNCIA DOMÈSTICA I/O FAMILIAR

El Col·legi també disposa d'un torn d'ofici d'assistència a l'imputat de VIDO, així com a l'imputat en els casos de violència domèstica i/o familiar, per a membres del seu nucli familiar i/o de convivència.

En aquests casos, la víctima, si vol ser assistida per un advocat com a acusació particular, ho ha de sol·licitar expressament, ja que no es troba emparada per la Llei de protecció integral contra la violència de gènere.

ASSISTÈNCIA A MENORS I ADOLESCENTS EN SITUACIÓ DE VIOLÈNCIA MASCLISTA²⁴

Els menors i adolescents que pateixen violència masclista es troben en una situació de més vulnerabilitat per la seva edat a més de suposar una amenaça o dany a la salut física, psíquica o sexual.

Tot i això, els menors d'edat no podem accedir de forma directa a la justícia i necessitem el consentiment dels titulars de la pàtria potestat per a fer els tràmits tot i que hi ha una disparitat de criteris jurisprudencials²⁵.

Quan l'agressor és menor d'edat, la competència per tractar el cas correspon als jutjats de menors, que no poden decidir qüestions relatives a assumptes civils o de família. A més, en aquests tipus de processos, intervé l'equip tècnic i el Minis-

teri Fiscal, i al no haver una resolució immediata, comporta que víctima i agressor hagin de continuar compartir barri, escola, llocs d'oci, amistosats, etc., fet que dificulta la convivència i la protecció efectiva. El Ministeri Fiscal com a part ha de vetllar pels interessos de la víctima i de l'agressor a l'hora.

ON ES SOL·LICITA?

Al Servei d'Orientació Jurídica del Partit Judicial de Mataró, ubicat a l'edifici del Jutjat de MATARÓ on s'ha de tramitar el procediment judicial, al jutjat del domicili de la persona sol·licitant o en les comissaries en el moment d'interposar la denúncia.

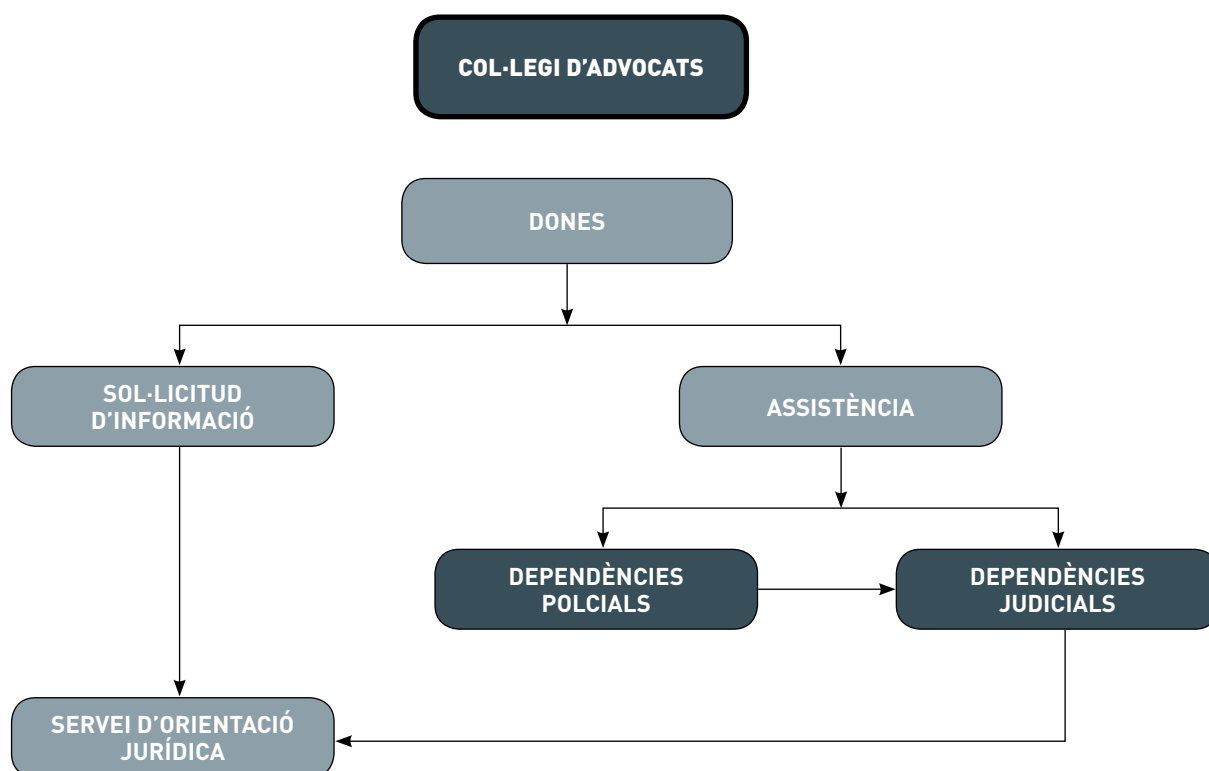
Servei d'Orientació Jurídica (SOJ) a Mataró

Plaça Francisco Tomás i Valiente, s/n

Planta Baixa, 08301 Mataró

Telèfon 93 741 54 44

Horari d'atenció de dilluns a divendres,
de 9.00 a 13.00 h

24. Informe jurídic drets de les dones adolescents davant la violència masclista en les relacions de parella o situacions anàlogues.

25. Les discrepàncies en la jurisprudència sobre què s'entén per relació anàloga a la convivència o matrimoni, la *coacció* (l'aprofitament del major d'edat de la situació de prevalença social i relacional, en el cas d'altres figures penals), són rellevants quan es tracta de relacions de parella entre noies menors d'edat i joves que ja són majors d'edat.

6

ANNEXOS

6.1. FORMES DE VIOLÈNCIA I TIPOLOGIA DE MALTRACTAMENTS²⁶

6.1.1. VIOLÈNCIA FÍSICA

Es considera violència física qualsevol acte o omisió de força contra el cos d'una dona, amb el resultat o el risc de produir-li una lesió física o un dany.

EXEMPLES DE FORMES D'ABÚS FÍSIC:

- Apropar-se de manera intimidadora, acusar-la amb el dit davant els ulls.
- Perseguir-la o assetjar-la.
- Terroritzar-la o amenaçar-la amb objectes o armes.
- Fer-li la traveta amb el peu perquè caigui.
- Donar-li cops de puny i de peu.
- Prémer, retorçar o pessigar-la fort.
- Estirar-la o arrossegar-la pels cabells.
- Aixafar-li la cara contra el plat del menjar.
- Tallar-la, ferir-la o punxar-la amb ganivets o altres objectes.
- Llançar-li objectes contra el cos o pegar-li amb aquests.
- Immobilitzar-la contra la paret, els mobles o el terra.
- Donar-li empentes o sacsejar-la.
- Arrossegar-la pel terra, llançar-la per les escales.
- Pegar-li o donar-li puntades de peu al ventre, sobretot durant l'embaràs.
- Ferir-la als genitals o als pits.
- Colpejar-li el cap contra la paret o el terra.
- Lligar-la o encadenar-la, cremar-la amb cigarets, submergir-li el cap a l'aigua, etc.
- Qualsevol contacte físic no desitjat per ella.
- Tancar-la a la cambra de bany o al dormitori, deixant-la a les fosques.
- Tancar-la a casa.
- Obligar-la a prendre medicaments, psicofàrmacs, alcohol, drogues, etc.
- Fer-li menjar o empassar a la força aliments, escombraries, papers o altres elements.
- Embrutar-li el cos.
- Arrancar-li o estripar-li la roba.
- Despertar-la a cada moment per no deixar-la dormir.
- Fer-la fora de casa a la força.
- Llançar-li substàncies tòxiques, menjar o líquids al cos o la cara.
- Provocar-li cremades amb combustibles o amb objectes calents.

- Desfigurar-la perquè no pugui sortir de casa.
- Llançar-la des del cotxe.
- Abandonar-la en llocs desconeguts.
- Intentar estrangular-la o asfixiar-la.
- Assassinar-la.

6.1.2. VIOLÈNCIA PSICOLÒGICA, EMOCIONAL O VERBAL

Es considera violència psicològica tota conducta o omisió intencional que produeixi en una dona desvaloració o patiment, per mitjà d'amenaques, d'humiliació, de vexacions, d'exigència d'obediència o submissió, de coerció verbal, d'insults, d'aïllament, o qualsevol altra limitació del seu àmbit de llibertat. Tenen un objectiu de control, submissió i imposició de comportaments. Sol ser el tipus de violència més difícil de detectar.

EXEMPLES DE FORMES D'ABÚS PSICOLÒGIC I EMOCIONAL:

- Li manifesta menyspreu per ser dona.
- La insulta, l'anomena amb sobrenoms o adjectius degradants.
- La fa sentir ximple, inútil, feble, ignorant i incompetent.
- La ignora, no li contesta, no li parla, fa com si no existís.
- La mira amb menyspreu, amb sorna, amb burla.
- Critica i troba defectes en tot el que fa o diu.
- Profereix humiliacions, burles o bromes feridores.
- Ridiculitza sempre els seus gustos, opinions o sentiments.
- La humilia o l'avergonyeix davant d'altres persones.
- Es mostra cínic, prepotent i insolent amb ella i les criatures.
- La rebaixa recordant-li successos del passat.
- Fa comentaris sobre la seva aparença o característiques físiques.
- L'escriu i li dona ordres.
- L'obliga a fer coses sota amenaça.
- La culpa de tot el que passa i també de coses absurdes.
- Desconfia de forma evident de tot el que fa o diu.
- Exigeix que endevini el seu pensament, desitjos o necessitats.
- Exigeix submissió i obediència.
- Li exigeix atenció constant i competeix amb la resta de la família.

26. "Vincula't. Materials per treballar amb dones maltractades, creat per l'equip de Tamaia amb la col·laboració de la Diputació de Barcelona (2000) amb la finalitat d'oferir una eina de treball pels professionals que tenen contacte amb dones que viuen o han viscut situacions de violència masclista dins l'àmbit de la parella.

- Li exigeix que mantingui el rol d'esposa i mare que ell imposa.
- La fa obeir amb gestos, mirades, senyals amb el cap o sorolls.
- La té ocupada contínuament, no li deixa temps per a ella.
- Tergiversa les paraules o fets en contra d'ella.
- La deixa amb la paraula a la boca quan ella li parla.
- Es nega a discutir els problemes. No parla mai amb ella.
- Vol tenir sempre la raó, vol tenir sempre l'última paraula.
- L'obliga a escoltar-lo durant hores.
- La confon amb arguments contradictoris.
- Li demostra odi i amor alternativament.
- Manifesta gelosia i sospita contínuament.
- Interroga els fills i filles sobre les activitats de la mare.
- No dóna mai explicacions, ni diu quan arribarà, i exigeix que ella sempre hi sigui.
- Dóna indicis que va amb altres dones.
- S'exhibeix desendreçat, mal vestit o brut per molestar-la.
- Es nega a acompanyar-la a fer les coses que ella demana o necessita.
- No li passa els missatges que són per a ella.
- L'acusa de traïdora i deslleial si explica el que li passa o ho denuncia.
- En cas de separació, li truca per telèfon a cada moment durant la nit.
- No compleix les promeses, els pactes o els acords.
- Amenança de suïcidar-se per controlar-la.
- L'amenança (de mort, d'emportar-se els nens, de fer-la fora, etc.).
- La tortura mostrant-li com castiga o maltracta les seves criatures.
- La terroritza dient-li el que pensa fer amb ella o les seves criatures.
- Prepara un clima de terror que la immobilitza.
- La indueix al suïcidi.

EXEMPLES DE FORMES D'ABÚS PSICOLÒGIC SOCIAL:

- La humilia en públic, criticant-la, rebaixant-la o actuant com si ella no hi fos.
- Boicoteja els aniversaris, les reunions nadalenques o les trobades familiars.
- La desqualifica o es burla de les seves opinions.
- Es mostra interessat per altres dones de manera oberta davant d'ella.
- Es mostra desconfiat, intolerant o desagradable amb les amistats o persones de la feina d'ella.
- La tracta com si fos la seva minyona i no col·labora en cap tasca domèstica i de cura.

- Munta "espectacles" o la deixa plantada davant els altres.
- En públic es mostra amable amb ella.
- Es fa la víctima en públic, declarant que ella el maltracta.
- Tracta malament les amistats i la família d'ella.
- Imposa la seva presència a la força en actes socials de la dona.
- No permet que la dona l'acompanyi a activitats socials.
- No permet que treballi o estudiï.
- L'obliga a maquillar-se o no ho permet.
- Prohibeix el contacte amb veïns i veïnes, les seves amistats o la família.
- L'obliga a vestir-se com ell vol.
- No la deixa practicar la seva religió.
- Provoca que l'acomiadin de la feina.
- Impedeix que gaudeixi tranquil·lament de qualsevol situació.
- No la deixa participar en les festes familiars.
- No li permet parlar de segons quins temes.
- L'obliga a votar el partit polític que ell vol.
- Si estan separats, l'espera a la sortida de la feina, li truca per telèfon, la segueix pel carrer, vigila on va i amb qui.
- Apareix de sobte als llocs on ella va normalment amb les seves amistats, companys i companyes de feina o amb la seva família per molestar-la.
- No es fa responsable dels fills i filles.
- L'obliga a consultar metges o psiquiatres dient que està boja, trastornada o malalta.
- La fa internar, la denuncia a la policia o busca aliats en contra seva.
- Segresta els fills o filles.

EXEMPLES DE FORMES D'ABÚS PSICOLÒGIC AMBIENTAL:

Inclou la privació d'espai propi, intromissió en la intimitat de l'altre i falta de respecte pels seus objectes personals.

- Trenca coses o llença objectes.
- Trenca o llença la roba o els objectes personals d'ella.
- Colpeja les portes o les coses quan discuteixen.
- Fa malbé el cotxe d'ella.
- Trenca les portes i els vidres, estripa les cortines, estira de les estovalles tirant-ho tot per terra i mou els mobles.
- Trenca plantes, llibres, fotografies, cartes, documents, records o qualsevol propietat afectiva d'ella.
- Amaga o trenca elements de treball o d'estudi d'ella i dels fills i filles.
- Posa la ràdio o el televisor amb el volum molt

fort per molestar-la quan està malalta, estudia o dorm, o quan està adormint el nadó.

- No permet que ella vegi els seus programes preferits.
- Omple la casa d'escombraries recollides del carrer.
- Embruta i desordena el que ella acaba d'endregar, escampa les deixalles.
- Desconnecta el telèfon quan marxa per tal que ella no pugui parlar.
- Desconnecta o trenca la ràdio o la TV per tal que ella no els pugui utilitzar quan ell no hi és.
- Menja el que està destinat als fills o filles.
- Envaeix la casa amb materials o coses que a ella li desagraden o l'atmoreixen (armes de foc, pornografia, pertinences d'un familiar mort etc.)
- Revisa els calaixos o pertinences d'ella.
- Obre les cartes o escolta els missatges telefònics d'ella.
- Toca el timbre o apareix a cada moment sense motiu per fer sentir el seu control.
- Parla malament d'ella o difon dades íntimes seves.
- Si estan separats, intenta entrar a la força a casa d'ella.
- Mata els animals de companyia d'ella o els fa mal.
- Ensenya productes inflamables per indicar que pot cremar la casa en qualsevol moment.
- Corre a gran velocitat amb el cotxe, amenaçant d'estimbar-se amb tota la família.

6.1.3. VIOLÈNCIA ECONÒMICA

Una privació intencionada i no justificada de recursos per al benestar físic o psicològic d'una dona i, si s'escau, dels seus fills o filles, i una limitació en la disposició dels recursos propis o compartits en l'àmbit familiar o de parella.

També són formes de maltractament econòmic conèixer el patrimoni familiar, prendre decisions unilaterals sobre el seu ús, apoderar-se dels béns, dificultar-li tenir un treball assalariat, assignar-li una quantitat i exigir-li explicacions detallades de totes les despeses realitzades.

És important tenir en compte que la pobresa i la manca d'independència econòmica són factors que impedeixen a les dones fugir de les altres formes de violència i les fan més vulnerables.

EXEMPLES DE FORMES D'ABÚS ECONÒMIC:

- Es gasta els diners de la família en ell mateix.
- Gasta grans quantitats de diners en coses superflues i en nega de petites per a coses necessàries.
- Menteix sobre les seves possibilitats econòmiques.
- Lliura diners als fills i filles i no a la dona.
- Fa les compres ell per no donar-li efectiu.
- Nega diners per a medicaments o consultes mèdiques.
- Protesta contínuament per l'ús dels diners.
- Desqualifica la dona en la realització de les tasques de manteniment i administració de la llar.
- En cas de divorci no compleix les pensions alimentàries.
- Ven pertinences personals d'ella sense el seu consentiment.
- Li revisa el moneder o la cartera de manera contínua.
- Declara contínuament que tot és seu.
- Oculta el patrimoni familiar.
- Deixa que ella es faci càrrec de les despeses i ell es guarda el que guanya.
- Li pren la targeta de crèdit o els documents bancaris.
- L'obliga a donar-li els diners que ella guanya.
- S'apodera il·legalment dels béns heretats per ella.
- L'obliga a vendre els seus béns i es queda amb els diners.
- Utilitza en el seu benefici estalvis prèviament destinats a vacances, tractaments mèdics, reformes de la llar, etc.
- L'obliga a sol·licitar préstecs o avals bancaris.
- L'obliga a treballar més o en el que ell vol per quedar-se els diners.
- L'obliga a endeutar-se per ell amb la família, les amistats o el veïnatge

6.1.4. VIOLÈNCIA SEXUAL

Es considera violència sexual qualsevol acte de naturalesa sexual no consentit per les dones, inclosa l'exhibició, l'observació i la imposició, per mitjà de violència, d'intimidació, de prevalença o de manipulació emocional, de relacions sexuals, amb independència que la persona agressora tingui amb la dona una relació conjugal, afectiva, de parella o de parentiu.

EXEMPLES DE FORMES D'ABÚS SEXUAL:

- Exigeix tenir relacions sense importar-li els seus desitjos.
- No accepta les negatives.
- La viola.
- La fereix introduint-li objectes a la vagina o l'anus.
- L'obliga al coït anal.
- La toca sense miraments.
- No respecta ni satisfà els gustos d'ella.
- L'obliga a veure pornografia i a copiar-ne els models.
- Pren represàlies si no mantenen relacions sexuals.
- La tracta com si fos una cosa sense sensibilitat.
- Li parla de manera insultant durant el coït.
- Li demana relacions en llocs i moments inoportuns.
- Utilitza el sexe per denigrar-la o iniciar discussions.
- La compara amb altres dones.
- No la sedueix ni espera que ella obtingui plaer.
- L'obliga a tenir relacions sexuals davant les criatures o altres persones.
- Vol fer-li fotos despullada sense el seu consentiment.
- L'obliga a vestir-se de manera excitant per a ell.
- L'obliga a realitzar gestos o actituds que la humilien o la incomoden.
- L'acusa de frígida o de nimfòmana segons les circumstàncies.
- L'obliga a tenir relacions quan està deprimida, cansada, malalta, immediatament després del part o d'un avortament, després de la mort d'un ésser estimat, després d'una agressió, d'un èxit laboral o social d'ella, etc.
- La utilitza com a descàrrega sexual hostil després d'un disgust laboral o familiar.
- No es mostra afectuós, ni li parla, ni la besa durant l'acte sexual.
- L'obliga, amb armes, a mantenir relacions.
- Pretén mantenir relacions quan està brut i pudent.
- Contagia a l'esposa infeccions i malalties voluntàriament.

6.2. MITES ENTORN A LA VIOLÈNCIA MASCLISTA. ARGUMENTS PER A LA SEVA DECONSTRUCCIÓ²⁷

Tal com diu la Declaració de l'Assemblea General de l'ONU sobre l'eliminació de la violència contra les dones, la violència masclista neix dels valors mateixos que la cultura ha establert per a la convivència social; és el que s'anomena "violència estructural".

En conseqüència, la violència masclista s'ha proveït de mites que la legitimen i de mecanismes que l'oculten i que estan presents en la cultura sota diverses formes. Aquests mites i mecanismes justifiquen, minimitzen o oculten l'exercici de la violència masclista; en definitiva, mantenen la seva impunitat i la reproduïen.

D'aquests mites i mecanismes d'ocultació tothom n'està impregnat: qui rep la violència, qui l'exerceix, familiars, amistats, mitjans de comunicació, i també els i les professionals dels serveis.

Reconèixer i identificar aquests mites forma part ineludible d'un abordatge de la violència que pretén la seva eradicació. Vegem-ne uns quants a tall d'exemple:

27. Guia de recomanacions per a la detecció de violència masclista en homes. Circuit Barcelona contra la violència vers les dones. Comissió de treball sobre homes que exerceixen violència masclista.

6.2.1. RESPECTE DE LA VIOLÈNCIA MASCLISTA EN GENERAL:

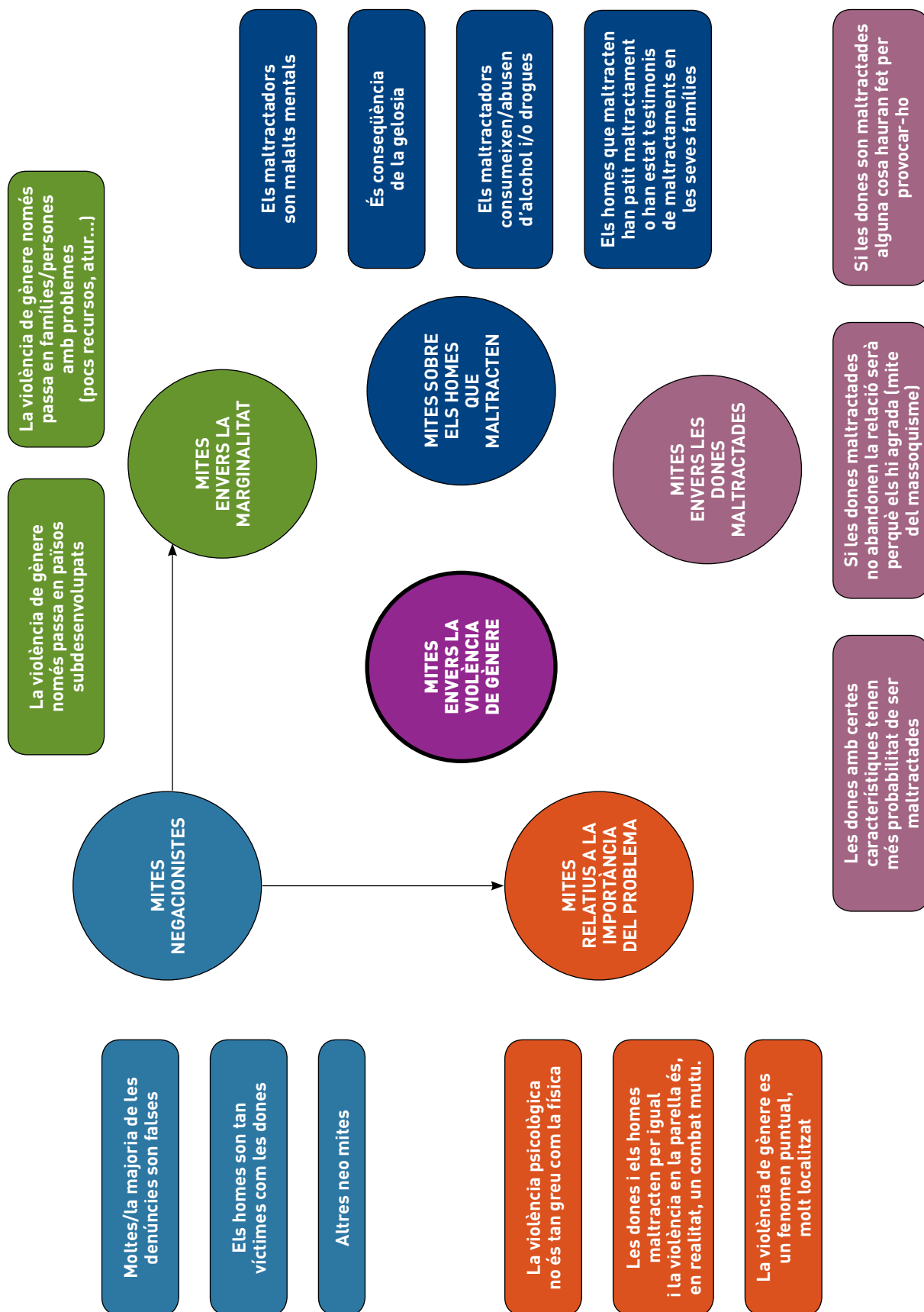
Mites	Arguments per a la seva deconstrucció
Es dona entre gent de baix nivell cultural i econòmic.	La violència masclista es dona en totes les classes socials, però les persones afectades de classe baixa i mitjana s'adrecen més als serveis públics (serveis socials, salut, etc.). La violència masclista és transversal a totes les capes socials. Afecta dones i homes de tots els nivells formatius (licenciatures, estudis superiors, estudis obligatoris completats, estudis primaris i ESO inacabada, etc.). No són els coneixements racionals els que impedeixen la violència.
Es un problema superat, fora de casos aïllats d'immigrants estrangers amb costums i valors masclistes que aquí ja tenim superats.	Les dones ateses tenen majoritàriament nacionalitat espanyola i moltes recorren als seus propis recursos personals i familiars, mentre que moltes immigrades estrangeres solen estar mancades de xarxes de suport, de manera que han de recórrer als serveis públics. Això no és obstacle per constatar que determinades creences d'algunes cultures fomenten la desigualtat home/dona i justifiquen o disculpen la violència exercida per l'home contra la dona. Però aquest fet no pot amagar que la majoria dels casos atesos pels serveis socials ambulatoris de titularitat pública són de dones maltractades espanyoles i que la majoria dels homes maltractadors són també espanyols.
Freqüent en famílies problemàtiques. Pot passar quan les parelles se separen, quan hi ha conflictes de parella	En les relacions és normal que hi pugui haver conflictes, però aquests no justifiquen la violència. En les relacions entre iguals els conflictes es resolen dialogant i negociant, a vegades a favor d'un i a vegades a favor de l'altre. Quan hi ha una de les parts que sempre surt perdent, i ni tant sols cal conflictes perquè hi hagi agressions amb regularitat (verbals, físiques, sexuals...) estariem parlant de relacions abusives, parlem de relacions de poder.

6.2.2. RESPECTE DE LES DONES

Mites	Arguments per a la seva deconstrucció
Una dona normal no es deixa maltractar, si ho suporten és perquè volen. Quan la dona fa anys que suporta violència i no el deixa per alguna cosa deu ser.	Sortir-se'n d'una situació de violència masclista "és difícil, ja que aquestes situacions generen por, inseguretat, vergonya, problemes econòmics, dependència, aïllament, sentiments de culpa... Moltes vegades es pensa erròniament que si es té fills o filles val més aguantar, però els nens i nenes també en són víctimes i cal protegir-los. Tot i les dificultats, hi ha moltes dones que aconsegueixen sobreviure aquestes situacions i tirar endavant".
La violència masclista es dona sobretot en un determinat perfil de dones més passives i insegures. Hi ha dones a qui els agraden els homes violents.	Les situacions de violència generen inseguretat i por. A més, pensar que només hi ha un tipus de dona que es pot trobar en aquesta situació estigmatitza les víctimes de violència i fa que a moltes altres dones els sigui més difícil identificar-la. Un dels mecanismes d'ocultació és la desacreditació o la culpabilització: les sospites i els dubtes sobre el comportament 'adequat' de l'esposa o la xicota (ella sempre surt, alguna cosa deu haver fet, sempre està provocant, si aguanta és perquè vol). Generalment, els agressors culpen de manera subtil però directa i constant de les seves agressions les mateixes víctimes, aprofitant les debilitats i inseguretats ja siguin de la parella o dels fills i filles, i aconsegueixen no només el silenci i la paràlisi de la víctima, sinó que fins i tot s'autoinculpi.

6.2.3. RESPECTE DE L'HOME QUE EXERCEIX LA VIOLÈNCIA

Mites	Arguments per a la seva deconstrucció
Un home normal no maltracta	La gran majoria dels homes que maltracten mostren un comportament totalment normalitzat socialment. Cal recordar que la violència masclista és selectiva i que la gran majoria de maltractadors solament exerceixen la violència contra les seves parelles o exparelles i, potser, també de manera directa contra els infants i adolescents i contra altres persones significatives per a la dona. Són persones que en l'àmbit públic no tenen comportaments agressius, violents o conflictius. Només una proporció molt minsa la dels maltractadors tenen un llindar molt baix de tolerància a la frustració i reaccionen de manera agressiva o violenta de manera indiscriminada, no solament en l'àmbit privat, sinó també en l'àmbit públic.
Es tracta d'homes que tenen algun problema mental.	Entre els homes que exerceixen violència contra les seves parelles no hi ha més malalts mentals que entre la població general. No és possible considerar que la causa del maltractament en general és la presència d'un trastorn mental, tot i que pot ser així en alguns casos concrets. El maltractador és conscient dels seus actes i sap el dolor que infringeix (Bosch i Ferrer, 2002).
És el resultat de l'alcoholisme.	L'alcohol i les drogues no fan que les persones es tornin violentes. Aquestes substàncies poden actuar com a facilitadors, però no en són la causa. Les dades informen d'una important presència d'alcohol o drogues en els incidents violents de la violència masclista, però aquesta segueix sent selectiva contra les "seves" dones. Alhora, també s'informa que la majoria dels homes amb problemes d'alcohol o drogues no maltracta les seves dones (Bosch i Ferrer, 2002). L'home consumidor que exerceix violència sol posar l'alcohol o les drogues com a excusa per no responsabilitzar-se del seu comportament violent.

28. Imatge dissenyada per Virginia Ferreiro Basurto. Tècnica del grup d'investigació "Estudis de Gènere" de la UIB.

6.3. LA CONSTRUCCIÓ SOCIAL DE LA MASCULINITAT I L'APRENENTATGE DE LA VIOLÈNCIA

La identitat masculina és una construcció psicosocial emmarcada en un context històric i social concret que es conforma a través de la socialització de gènere diferenciada, on el sexe biològic ha servit històricament per construir la identitat i el rol de gènere. Aquesta construcció sexe-gènere configura una construcció de rols i d'identitats tancades. Des d'aquesta perspectiva allò que és propi de les dones és impropri dels homes i viceversa. Evidentment, aquests motlles tan rígids no són representatius de les conductes ni de les possibilitats de dones i homes, sinó que legitimen relacions de poder construïdes històricament.

Dones	Homes
Dependència	Poder/domini
Sensibilitat	Força
Debilitat	Independència
Fragilitat	Iniciativa
Cura	Agressivitat
Tendresa	Valentia
Sentimentals	Competitivitat
Importància de la imatge	Autoritat
Tasques de la llar	Importància del sexe
Comprensives	Impulsivitat
Rancunioses	Decisió
Xafarderes	No-expressió de sentiments
Intuïció	No-intimitat entre homes
No-expressió de desitjos sexuals	Racionalitat

6.3.1. LA VIOLÈNCIA EN ELS HOMES

Per entendre com funciona la violència en els homes, ens recolzen en la proposta teòrica de Michael Kaufman (1994; 1999) per entendre aquest fenomen complex relacionat amb el context social i històric concret i en relació amb “la tríada de la violència dels homes”: la que exerceixen els homes contra les dones, contra altres homes (sobretot aquells que no segueixen la masculinitat hegemònica descrita anteriorment) i cap a si mateixos (conductes de risc, autodestructives, etcètera). La violència exercida pels homes és el resultat, entre altres aspectes, de les característiques següents:

- **El poder patriarcal:** és utilitzada per guanyar o mantenir el poder, el control i l'ordre jeràrquic sobre les dones, sobre altres homes, sobre nens i nenes i sobre un mateix (autocontrol). És in-

tencional i es converteix en un mitjà per adquirir poder i privilegis.

- **La percepció del dret al privilegi:** pot ser el resultat de la percepció subjectiva del dret a tenir certs privilegis (dret a obtenir serveis, dret al plaer físic, a ser atès emocionalment...) establerts unilateralment.
- **Permís social:** es manté perquè hi ha un permís i tolerància explícita o implícita per part del sistema social.
- **Aprenentatge d'un model tradicional sobre la masculinitat:** les formes en què els homes han construït la seva masculinitat és en si mateix una font de temor, aïllament i dolor per als mateixos. Les exigències del model de masculinitat hegemònic són inassolibles per a la majoria d'homes i requereixen vigilància i treball constant. La inseguretat que provoca no poder assolir aquest model de masculinitat implica por, aïllament, autorebuig i agressió als altres i a un mateix. Per tant, la violència dels homes també és el resultat de la por (o la certesa) de no tenir poder.
- **La violència com a element reforçador de la masculinitat:** és utilitzada pels homes com un element reforçador de la masculinitat o per reafirmar-la. Per exemple, durant l'adolescència els joves, per distanciar-se del model femení, s'han de barallar, competir, ser poderosos, ser violents, dur a terme conductes de risc, etcètera.
- **Armadura psíquica:** la masculinitat es construeix com a rebuig a tot allò femení, concretament a tot allò relacionat amb la cura dels altres i dels afectes.
- **Analfabetisme emocional:** la “castració” emocional des de ben petits a través de la socialització comporta dificultats per reconèixer i expressar les emocions pròpies i alienes. L'única emoció que es permet expressar és la ira o la ràbia. Per tant no només manca d'empatia, sinó dificultats per expressar sentiments d'impotència, tristor, por, incertesa, etc. perquè es considera un símptoma de feblesa i vulnerabilitat. **Fins i tot, sovint els homes transformen emocions com la por o la tristesa des de l'única emoció permesa socialment: la ràbia.** A més, aquest procés de repressió continu genera una tensió que pot donar origen a episodis o explosions de violència descontrolada

6.3.2. CLASSIFICACIONS TIPOLÒGIQUES

Proposades des de la proposta de Gottman et al. (1995) i de Holtzworth-Munroe i Stuart (1994), que estableixen tres grans categories en funció de les característiques psicològiques/psicopatològi-

ques, l'extensió de la violència i la gravetat d'aquesta violència:

- A) **Limitats a l'àmbit familiar:** format per homes que solen ser violents només amb la parella o els fills/es, amb violència de menor freqüència i gravetat, poca psicopatologia associada i baixa influència de factors de risc com els antecedents de violència en la família d'origen.
- B) **Borderline/disfòrics:** homes que solen utilitzar una violència d'intensitat mitjana o alta, incloent-hi l'abús físic, psicològic i sexual, limitada a l'àmbit familiar però no exclusivament. Són els subjectes que presenten més problemes psicològics (impulsivitat, inestabilitat emocional, dependència, irascibilitat i no-control de la ira), que sovint encaixen en un trastorn de personalitat límit. Solen tenir problemes amb l'alcohol o les drogues i antecedents de violència en la família d'origen.
- C) **Violents en general/antisocials:** format per homes que fan un ús instrumental de la violència de manera generalitzada, i no limitada a la família, és de major freqüència i intensitat que la dels altres grups, presenten nivells més greus de trastorns de personalitat antisocial i psicopatia, molt sovint amb historial delictiu. Solen haver estat exposats a nivells alts de violència en la seva família d'origen, amb actituds sexistes força arrelades, així com una actitud positiva envers la violència, sense cap tipus de remordiment per la seva violència.

6.4. EINES PER A LA DETECCIÓ

6.4.3. INFÀNCIA I ADOLESCÈNCIA. TIPUS D'EXPOSICIÓ A LA VIOLÈNCIA MASCLISTA

- **Perinatal:** per violència física o psicològica cap a la dona durant l'embaràs)
- **Intervenció:** Per exemple, quan els nens intenten fer o dir alguna cosa per protegir la víctima.
- **Victimització:** Ser objecte de violència psicològica o física en una agressió adulta.
- **Participació** per exemple vigilar la mare a petició de l'agressor, col·laborar en les desvaloritzacions cap a ella.
- **Testimoni presencial:** Durant l'agressió els menors són a la mateixa cambra o en ocasions a la porta observant.
- **Escolta** per exemple, des d'una altra habitació.
- **Observació** de les conseqüències immediates a l'agressió: veure blaus, ferides, objectes i mobiliari trencats; ambulàncies i policia; reaccions emocionals intenses en adults, etc.
- **Experimentar les seqüeles:** La simptomatologia materna a conseqüència de la violència; separació i fi de la convivència; canvis de residència, etc.
- **Escoltar sobre els fets:** per exemple, havent o no presenciats l'agressió, pot tenir coneixement sobre l'abast de les conseqüències, i fets concrets de la violència al sentir converses entre adults.

El desenvolupament dels menors es veu afectat per l'impacte i l'exposició al model de creences i estil parental de l'agressor durant la seva vida diària i quan la violència que l'agressor s'exerceix després de la separació (els menors es poden veure reexposats durant el règim de visites) o quan l'incompliment premeditat de la pensió d'aliments té efectes importants, **la violència de gènere és un factor de risc important per a l'infant que viu en aquest context.**

Generalment, es fa referència a **dos tipus de problemes:**

- **Externalitzats:** agressió, problemes de conducta, dificultats en les relacions socials entre iguals, conductes agressives, dificultats en el rendiment escolar
- **Internalitzats:** ansietat, depressió, baixa autoestima...

Aquests infants també puntuen baix en escales de competència social i aprenen que és legítim fer l'ús de la violència per resoldre els conflictes. Presenten dificultats en la gènesi de les relacions que

impliquen un vincle on la violència és el model d'aprenentatge en les seves pautes de conducta en les seves interaccions socials i/o de parella.

6.4.4. INDICADORS O FACTORS DE RISC EN ELS MENORS

- **Edat** (quan més petits més vulnerabilitat i més risc).
- **Gènere** (les dones presenten més risc pels patrons apresos).
- Presentar **trastorns de conducta**, estratègies d'afrontament i de resolució de conflictes inadequades.
- Dificultats en l'exercici de la parentalitat, (sistemes de càstig basats en el poder).
- Freqüència i severitat de la violència.
- **Situacions de canvi freqüents i no desitjades:** quantes i quines situacions de canvi existeixen (canvis constats de domicili, de ciutat, d'amics, separació, etc.,) i les conseqüències percebudes per els menors com a conseqüència d'elles.
- **Impacte** esdeveniments vitals estressants en la vida del menor.
- **Existència o no de xarxa de suport social i familiar:** presència de figura adulta competent i una forta relació amb ella, relacions fraternals. Xarxa de suport social i comunitari.
- **Exposició i testimoniatge** continuat d'episodis de violència en l'àmbit familiar, el menor presencia situacions de violència en el seu entorn familiar, o envers una persona estimada que pot comportar l'aparició de reaccions traumàtiques en nenes i nens i problemes de desenvolupament.
- **El grau de supervisió familiar** es pot veure afectat quan la mare es veu involucrada en situacions d'abús i violència. El bloqueig emocional, d'una banda, i el consum de temps en la recerca de recursos i solucions, de l'altra, pot minvar el seu coneixement sobre les activitats i emocions dels seus fills. Les dones maltractades viuen sota una situació d'estrès continuat que pot incrementar el risc que elles maltractin també als seus fills, ja sigui de forma física o de manera psicològica.
- La violència masclista tapa **pactes implícits o explícits de silenci**. Els menors viuen la seva situació com una cosa que ha de ser mantinguda en **secret i amb vergonya**. La **negació i l'ocultació** són una constant que dificulta la possibilitat de poder expressar, compartir i cercar ajuda en els iguals comportant la pròpia victimització del menor.

Per altre banda, presenten problemes amb els seus iguals per situacions d'aïllament i restriccions. Per això, implicar-se socialment en altres xarxes socials a més de la família és important, donat que a vegades l'estil interpersonal del maltractador impedeix la implicació dels seus fills en xarxes socials de suport –com els amics–.

La violència masclista afecta als menors i es converteix en violència psicològica, i va modelant el comportament violent i l'actitud masclista cap al gènere femení –misogònica– considerant-los com normals i reproduint-los en la vida adulta.

6.4.5. RECOMANACIONS PER L'AVALUACIÓ DE MENORS²⁹

L'exposició a violència domèstica és un tipus d'abús (psicològic) que **sol coocórrer amb altres tipus de maltractament de l'Infant** (per ex. físic, altres formes d'abús psicològic i / o negligència).

- Protegir la privacitat durant la recollida de dades. Situar la **victimització** del menor dintre de la categoria de **maltracte i de protecció de l'infant**. Incloure la **victimització no violenta**
- Avaluar la **victimització per part de la família** i d'altres perpetradors de l'àmbit social
- Incloure **ofenses** que són específiques de la situació de dependència del menor.
- Utilitzar **preguntes concretes** sobre comportaments, utilitzar un **vocabulari senzill**.
- Utilitzar la informació dels cuidadors en algunes circumstàncies, recollir dades sobre incidents ocorreguts en un període d'un any, atendre possibles diferències ètniques, de classe o de gènere.

29. Intervenció amb infants i adolescents en situació de violència masclista des del sistema públic de serveis socials a la ciutat de Barcelona (2012). Consorci de Serveis Socials de Barcelona. Ajuntament de Barcelona.

Tipus de posicionament de l'infant

La violència com a pauta normalitzada de conducta: l'infant viu en un entorn on aquella violència forma part de les pautes socials normalitzades i, per tant, considera que no passa res que sigui reprovable o que calgui canviar. "No passa res"; "és natural", "és normal".

La negació com a mecanisme de defensa: l'infant no accepta l'existència de violència en la seva vida perquè és tan dolorós que no la pot entomar.

L'infant se sent la causa de la violència: L'infant està convençut que sense ell/ella no hauria violència. Ell/ella és el detonant. N'és l'únic responsable.

L'infant triangulat: Aquests infants es troben en mig de la relació parental, no prenent partit ni per la mare ni pel pare. L'infant està triangulat:

- Perquè els pares l'utilitzen com a intermediari entre ells.
i/o
- Perquè els pares el col·loquen enmig i l'infant se sent responsable d'influir en la dinàmica familiar per evitar els esclats de violència.

L'infant es situa al costat de la mare: Es tracta d'infants que es veuen forçats a fer una elecció clara sobre amb qui volen estar i que, en aquesta tipologia, se situen al costat de la mare. Però a la vegada es poden col·locar en dues posicions diferents:

- **Davant la mare:** per protegir-la de l'agressor. Però també pot passar que aquest infant en la seva relació amb la mare reproduïxi el rol de l'agressor.
- **Darrera la mare:** Són infants que se senten indefensos; tenen un sentiment d'abandó, de desemparament. Tenen por ja sigui perquè han començat a ser objecte directe d'agressions, o senzillament pels sentiments que els provoca la violència viscuda.

L'infant es situa al costat del pare: Es tracta d'infants que es veuen forçats a fer una elecció clara sobre amb qui volen estar i que, en aquesta tipologia, se situen al costat del pare. Aquest posicionament es pot donar per diversos motius. Els més freqüents són:

- Perquè els fa pena i el consideren víctima de la situació (ha tingut que marxar de casa, ha ingressat a presó, s'ha quedat sense feina, està sol, pateix, etc.)
- Perquè sent que el pare té raó i és la mare la causa de la situació de violència viscuda

6.4.6. QUADRE DE TIPOLOGIES DE MALTRACTAMENTS³⁰

Maltractament físic	És qualsevol acció no accidental per part dels pares o de les persones que tenen cura dels menors que els provoqui danys físics o malalties.
Maltractament per negligència i abandonament	Són les situacions en les quals les necessitats bàsiques del menor (físiques, socials i psicològiques) no són ateses de manera temporal o permanent, per cap dels membres del grup on conviu (alimentació, higiene, atenció mèdica, educació, vestit, vigilància, seguretat).
Maltractament psicològic o emocional	És la situació crònica en la qual les persones adultes responsables del menor, amb actuacions o privacions, li provoquen sentiments negatius envers la pròpia autoestima i li limiten les iniciatives que té (menyspreu continuat, refús verbal, insult, intimidació, discriminació, etc.).
Maltractament sexual	És la situació en què un infant o adolescent és utilitzat per satisfer els desitjos sexuals d'un adult, sigui presenciant activitats sexuals que violen els tabús socials i legals de la societat i que el menor no comprèn o per a les quals no està preparat d'acord amb el seu desenvolupament i respecte de les quals, per tant, no pot donar el seu consentiment (incest, violació, tocaments, seducció verbal, masturbació en presència d'un menor, pornografia, etc.) o participant en aquestes activitats.
Maltractament prenatal	Es produeix quan una dona en procés de gestació no té cura, de manera conscient o inconscient, de les atencions que demana el seu estat, amb risc de perjudicar el fetus
Violència masclista	Es tracta de situacions en què s'exerceix la violència —sigui física, psicològica, sexual o econòmica— com a manifestació de la discriminació i de la situació de desigualtat en el marc d'un sistema de relacions de poder dels homes sobre les dones.
Testimoniatge de violència en l'àmbit familiar	Es produeix quan el menor d'edat presencia situacions de violència en el seu entorn familiar, o envers una persona estimada, amb risc de patir problemes greus de desenvolupament i psicosocials
Submissió química o farmacèutica	És la situació en que se sotmet el menor a qualsevol tipus de drogues, sense necessitat mèdica, que l'incapaciten per al desenvolupament de l'autonomia, la resistència o el control. Pot ser causat per l'anomenada síndrome de Münchausen per poders, que es dona quan els pares o les persones cuidadores simulen malalties al menor, i se sotmet el menor a exploracions mèdiques o a ingressos hospitalaris continus, al·legant símptomes ficticis o generats de manera activa per l'adult mateix.
Maltractament institucional	Per maltractament institucional s'entén qualsevol legislació, procediment, actuació o omissió procedent dels poders públics o bé derivada de l'actuació individual del professional relacionada directament o indirectament amb el món del menor que pot generar situacions, per acció o omissió, que impedeixin el millor desenvolupament dels infants i joves.
Explotació laboral	Situació en què s'utilitza un menor en edat no laboral per a treballs on s'obtingui qualsevol tipus de guany. Pot anar des de la duresa física fins a la utilització passiva o activa per a la mendicitat.
Explotació sexual	Es dona quan l'infant és obligat o induït a activitats de prostitució o pornografia.

30. Del Protocol per a l'abordatge de la violència masclista en l'àmbit de la salut a Catalunya. Document operatiu de maltractament infantojuvenil que constata els menors exposats a situacions de violència masclista implicats en situacions de violència masclista en l'àmbit familiar.

Indicadors actitudinals i conductuals dels adults referents –pare, mare o tutor–

Amenaces de dany cap a l'infant.
 L'infant manifesta actituds defensives o de rebuig davant l'apropament físic.
 L'infant es mostra aprensiu quan altres infants ploren.
 Sembla tenir por dels seus pares.
 Informa que el seu pare o la seva mare li han causat alguna lesió.
 Dificultats en el control d'esfínters en edats en què ha d'estar assolit.
 Actitud hipervigilant, d'alerta o amb recel
 Presenta fabulacions (explica històries inventades sobre la seva realitat i se les creu).
 L'infant rep una disciplina severa, inapropiada per a l'edat, la falta comesa i la condició d'infant.
 L'infant rep una disciplina rígida, autoritària i amb càstigs físics.
 El pare, la mare o el tutor no dona cap explicació respecte a la lesió de l'infant, o bé aquesta és poc coherent o contradictòria.
 El pare, la mare o el tutor prova d'ocultar la lesió de l'infant o protegir la identitat de la persona responsable de la lesió.
 El pare, la mare o el tutor té una percepció significativament negativa de l'infant (el veu dolent, pervers).

Indicadors de sospita d'abandonament físic o negligència. Indicadors en el menor:

Presenta una alimentació deficient, manca d'higiene o roba inadequada per a l'època de l'any.
 Mostra cansament o apatia permanent.
 Presenta problemes físics o necessitats mèdiques no ateses (per exemple, ferides sense curar).
 Hi ha una manca en l'atenció no acudeix a les reunions, entrevistes.
 Diu que no hi ha ningú que en tingui cura.
 La vida a la llar és caòtica (per exemple, absència de pautes, d'horaris, etc.).
 Mostra una manca de supervisió constant (com ara accidents domèstics freqüents, llargues estones al sol, etc.).
 Expressa sentiments d'inutilitat.

Indicadors de sospita de maltractament o negligència emocional. Indicadors en el menor

Sembla excessivament complaent, passiu, gens exigent.
 És extremadament agressiu, exigent o rabiós de manera persistent (mostra manca d'autocontrol).
 Mostra relacions hostils i distants.
 Mostra problemes alimentaris (menja de manera compulsiva o bé té pèrdua de gana).
 Mostra retards en el desenvolupament físic, emocional i intel·lectual.
 S'autolesiona o mostra intents de suïcidi.
 Mostra una simptomatologia depressiva (tristesa, inhibició, apatia, no juga, es mostra absent, etc.).
 Mostra regressions conductuals (conductes molt infantils per la seva edat) o bé conductes massa adultes (fa el paper de pare amb altres infants).
 És testimoni de violència en l'àmbit familiar.
 Presenta conductes d'autoestimulació (balanceig, xumar-se el dit, masturbació) inapropiades per a l'edat i no atribuïbles a altres causes.

Indicadors en el pare, la mare o el tutor:

Culpa o menysprea l'infant, o bé mostra un rebuig explícit envers aquest.
 Mostra un tracte desigual cap als germans.
 No sembla preocupat pels problemes de l'infant.
 Es mostra exigent amb l'infant, per sobre de les seves possibilitats físiques, psíquiques o intel·lectuals.
 Tolera tots els comportaments de l'infant sense posar-li cap límit.
 Compensa amb béns materials l'escassa relació afectiva que manté amb el seu fill.
 Insulta l'infant, el menysprea en públic, es burla del seu patiment.
 Instrumentalitza l'infant o l'implica en conflictes familiars.
 Rebutja les mostres d'afecte de l'infant.

31. Generalitat de Catalunya, 2008, i DGAIA, 2009

Indicadors de sospita de maltractament o abús sexual

Indicadors en el menor d'edat:

Dificultat per caminar o seure.

Roba interior esquinçada, tacada o amb sang.

Es queixa de dolor o coïssor a la zona genital.

Mostra contusions o sagnat als genitals externs, la zona vaginal o anal.

Presenta una infecció de transmissió sexual.

Té les zones genitals externes inflamades o vermelles.

Té semen a la boca, als genitals o a la roba.

En cas que sigui una nena, està embarassada (especialment a l'inici de l'adolescència).

Presenta dolors freqüents sense causa aparent.

Mostra una conducta sexual explícita, coneixements de conductes sexuals no apropiats per a la seva edat, o coneixements sexuals sofisticats, inusuals o estranys.

Sembla reservat, mostra rebuig o té fantasies o conductes infantils extremes.

Presenta comportaments d'aïllament persistents.

Diu que ha patit abusos per part d'un progenitor o guardador.

Indicadors en el pare, la mare o el tutor:

Es mostra extremadament protector o gelós de l'infant.

No permet la socialització de l'infant.

6.4.8. QUADRE D'EFECTES DE LA VIOLÈNCIA MASCLISTA EN L'ÀMBIT FAMILIAR EN ELS INFANTS³²**1. Problemes de socialització:**

Aïllament.
Inseguretat.
Agressivitat.
Reducció de les competències socials.

2. Síntomes depressius

Plor. Tristesa.
Autoestima baixa.

3. Pors:

Pors específiques.
Pressentiments que passarà alguna cosa dolenta.
Por a la mort. Por a perdre la mare. Por a perdre el pare.

4. Alteracions del son:

Malsons.
Por a dormir sol.
Terrors nocturns

5. Síntomes regressius:

Enuresi, Encopresi.
Retard en el desenvolupament del llenguatge. Actuar com a infants més petits del que són.

6. Problemes d'integració a l'escola:

Problemes d'aprenentatge. Dificultats de concentració i atenció.
Disminució del rendiment escolar. Dificultats per compartir amb altres infants.

7. Respostes emocionals i de comportament:

Ràbia. Canvis sobtats d'humor. Ansietat.
Sensació de desprotecció Sentiments de culpa (per ser responsable dels conflictes entre els pares o per no haver fet res per evitar la violència).
Dificultat en l'expressió i el maneig de les emocions.
Negar o treure importància a la situació violenta.
Tendència a assumir el patiment i l'agressió com a formes naturals de relació.
Aprenentatge de models violents i possibilitat de repetir-los, tant en el paper de víctima com en el d'agressor, amb la interiorització de rols erronis de gènere.
Relacions conflictives i addiccions.
Comportaments de risc i d'evasió.
Comportaments violents dins de la llar i respostes violentes davant d'altres persones com a defensa.
Fugida de la llar.

8. Síntomes d'estrès posttraumàtic:

Insomni. Malsons recurrents.
Fòbies. Ansietat.
Experimentació reiterada del trauma.
Trastorns dissociatius

9. Parentalització:

Assumir rols parentals i protectors envers els germans petits.
Assumir rols parentals de protecció envers la mare.

10. En alguns casos, la mort

32. Orjuela, Perdices, Plaza i Tovar, 2009

6.4.9. ADOLESCENTS I JOVES. PREGUNTES DE TECCIÓ DE VIOLÈNCIA MASCLISTA EN PARELLES HETEROSEXUALS

Atès que la violència en l'àmbit de la parella es tracta d'un dels àmbits més freqüents, i que en joves acostuma a manifestar-se de manera subtil i a través de violència psicològica, sovint en forma de conductes de control i aïllament difícils d'identificar, a continuació s'ofereixen algunes eines que poden facilitar la detecció d'aquest tipus de situacions. Les preguntes que s'exposen a continuació poden plantejar-se com a preguntes directes vers la persona que se sospita que pateix violència o bé com a respostes o comentaris que aquesta pot manifestar i que us poden fer sospitar d'una possible situació de violència.

Aquesta bateria de preguntes pot ser susceptible de ser ampliada o utilitzada de manera parcial, depenent de cada cas concret, però **no ha de ser utilitzada com un test**. És a dir, **no és recomanable que formuleu tot el conjunt de preguntes ni que les formuleu de manera seguida, a tall d'interrogatori**. La finalitat és que pugueu tenir presents exemples i recursos que us facilitin la identificació de situacions de violència masclista en joves.

PREGUNTES D'AJUDA A LA DETECCIÓ. BATERIA DE PREGUNTES PER EXPLORAR LA SITUACIÓ DE VIOLÈNCIA EN QUÈ ES TROBA LA NOIA (VIOLÈNCIA EN L'ÀMBIT DE LA PARELLA)³³

La teva parella...

- Et fa comentaris sobre com et vesteixes, com et pentines o com et pintes?
- Et fa comentaris sobre les altres noies, o sobre les dones en general, qualificant-les despectivament segons el seu aspecte extern o sobre les seves actituds?
- Et suggereix que deixis de sortir amb les teves amigues perquè amb ell ja en tens prou?
- Et critica les teves amistats com si no fossin bones companyies?
- Et diu que t'estima tant que només et vol per a ell?
- Posa pegues perquè coneguis la seva família o ell la teva i evita participar en reunions familiars o altres?
- Et diu que quan visqueu junts no farà falta que treballis, que ell s'encarregarà de tot?
- No vol ni que treballis ni que estudiïs?
- Et diu que tu ets l'únic amor de la seva vida i que serà per sempre?
- Et diu que l'amor és patiment i plaer alhora?
- Tens la sensació d'haver d'anar amb molt de compte per evitar que la teva parella s'enfadi?
- Tens la sensació d'haver fet alguna cosa malament però no saps ben bé quina? Et tracta molt bé generalment, fins i tot de manera exagerada, quan esteu en públic o acompanyats d'altres persones?
- La teva parella, sense saber per què, és cruel i pervers amb tu?
- Et fa culpable de posar-lo nerviós o d'obstaculitzar els seus desitjos?
- Es disgusta si quan arriba a casa les coses no estan com a ell li agraden?
- Trenca o llença objectes significatius per tu?
- Et diu que ets insuportable, pesada, que no hi ha qui t'aguanti?
- Et diu que de tant en tant et mereixeries una bufetada?
- Et dona empentes?
- Alguna vegada t'ha pegat i algun cop has hagut d'anar al metge per culpa seva?
- Et culpa de totes les coses negatives, incloent-hi la seva feina, les seves relacions exteriors o els seus esports preferits?
- Davant de la gent en general i dels teus amics et tracta com a ximple i desacredita la teva opinió?
- Fa comentaris negatius sobre la teva intel·ligència, les teves habilitats personals i socials i la teva aparença física i atractiva?
- Després d'humiliar-te en públic, et demana disculpes, diu que no tornarà a passar?
- T'ha deixat plantada en algun lloc aïllat, o t'ha fet baixar del cotxe, o marxar d'algun lloc sense explicacions, i l'endemà t'ha dit que era una broma, o que no va ser tan greu, que ell és així?
- De vegades i sense saber per què és cruel i pervers amb tu o et tracta extremament bé sense raó aparent?
- T'ha bufetejat i t'ha insultat davant els amics i l'endemà et porta un ram de flors o un perfum?
- Després d'agredir-te físicament, et demana perdó, plora, diu que mai més no ho tornarà a fer, malgrat que no sigui la primera vegada?
- Després d'haver-te pressionat i/o manipulat psicològicament, diu que et convida al cinema o a sopar, per oblidar el que ha passat?
- Després d'haver-te agredit físicament i psíquicament, et demana que l'ajudis, et diu que et necessita, que tot depèn de tu perquè ell canviï?
- Després d'haver-te agredit, et demana tenir relacions sexuals per oblidar tot el que ha passat?
- És molt poc respectuós amb els teus sentiments i no té mai un moment per escoltar-te i parlar de les vostres coses?
- T'ignora sempre, no et parla ni comparteix les teves opinions amb tu?
- Et diu que per tu mateixa no ets ningú, que no saps fer res sola?
- Sovint et dona ordres i t'exigeix que l'obeeixis al seu gust?

- Et va al darrere controlant tot el que fas?
- Controla tots els diners i no te'n deixa disposar?
- Manifesta molta gelosia, sempre sospita de les teves amistats? S'enfurisma si li dius que beu o menja massa? Et diu constantment que et necessita per canviar certes actituds o hàbits no saludables (drogues, alcohol...)?

6.4.10. ESCALA VEC: QÜESTIONARI DE PERCEPCIÓ FEMENINA DE LA VIOLÈNCIA PSICOLÒGICA EN LES RELACIONS DE PARELLA JUVENIL HETEROSEXUAL³⁴

Està plantejada com un autoinforme per a noies (d'entre 15 i 25 anys) en parella heterosexual.

Es una eina per detectar la sensibilitat o tolerància cap a conductes de violència de tipus psicològic exercides per les seves parelles per ajudar-vos a identificar la seva percepció i el grau de tolerància respecte a la violència masclista en l'àmbit de la parella.

No és recomanable passar el qüestionari si tenim sospites que aquella noia pot estar vivint o haver viscut abusos, atès que podria sentir-se intimidada, coaccionada i produiria un efecte contraproduent. En canvi, **sí que pot ser utilitzat per treballar de forma grupal, no com un qüestionari individual, sinó dins d'una activitat o dinàmica, com una estratègia de prevenció específica amb un grup de joves.**

ESCALA VEC		
CONDUCTES	És una conducta violenta	
	SÍ	NO
Et diu amb qui has de sortir i amb qui no.		
Et diu que canviïs la teva forma de vestir, pentinar-te o maquillar-te.		
Vol saber tot el que fas, on estàs o amb qui estàs quan no estàs amb ell.		
Vigila les teves trucades, els missatges del mòbil o del correu electrònic.		
No vol que vegis les teves amistats.		
T'acusa de coquetejar quan et veu parlant amb altres nois.		
Últimament, es presenta sense avisar als llocs on vas habitualment.		
Crítica el teu aspecte, la teva manera de vestir o pensar.		
Es burla de tu i et diu coses que et fan mal.		
Nega els seus errors o no demana perdó.		
Et deixa plantada sense explicacions.		
T'acusa d'antiquada, posa en dubte els teus sentiments o et critica si no vols tenir relacions sexuals amb ell.		
No es responsabilitza del mètode anticonceptiu ni se'n preocupa.		
Decideix pel seu compte sense consultar-te ni demanar-te l'opinió.		
T'ha posat trampes per esbrinar fins a quin punt l'estimes.		
Es burla o parla malament de les dones en general.		
Revisa sense el teu permís els teus objectes personals (bossa, agenda, correus...).		
T'amenaça amb deixar-te quan no fas el que ell vol.		
Es posa gelós si et truquen per telèfon.		
Imposa les regles de la relació (els dies de sortir, l'horari, el tipus de sortides, etc.).		
Et fa més de deu trucades perdudes i missatges al dia. Fa coses que sap que t'avergonyeixen.		
T'ignora quan t'enfades o ho considera una ximpleria		
Si heu deixat la relació en algun moment o durant algun període de crisi de la vostra relació:		
Et va amenaçar amb fer-te alguna cosa si no tornaves amb ell.		
Repeteix les promeses de canviar per aconseguir que tornis amb ell		

34. Vazquez, N.; Estébanez, I., i Cantera, I., 2008. Violència psicològica en las relaciones de noviazgo.

6.4.11. INDICADORS DE DETECCIÓ EN CONSULTA SANITÀRIA

La forma més freqüent d'abús és la psicològica o emocional, que, tot i que no és la violència més invisible a la primera vista, va deixant marques profundes en la salut física i mental de les dones que la pateixen. Té un caràcter insidiós que va destruint de manera progressiva l'autoestima de la dona. Es recomana a l'hora de fer diagnòstic diferencial, prestar atenció especialment als aspectes següents:

Antecedents conductuals de la dona

- Haver patit o presenciat maltractaments a la infantesa (s'ha de preguntar sobre aquest aspecte).
- Informació sobre situacions de maltractaments passats o presents per part de familiars, amistats o altres professionals o institucions.
- Història d'abús de medicació, psicofàrmacs, evasió amb abús d'alcohol i drogues, TCA
- Història d'intent/s de suïcidi, accidents repetits (domèstics, caigudes, fent esport, etc.).

Antecedents ginecoobstètrics

- Lesions en els genitals, abdomen o pits (principalment durant l'embaràs).
- Disparèunia, dolor pelvià i infeccions genitals de repetició.
- Absència de control de la fecunditat: embaràs no desitjat o no acceptat, retard atenció prenatal.
- Història d'avortaments o IVE de repetició. VIH+ o sida.

Motius de consulta

- No es troba un diagnòstic que pugui justificar els símptomes.
- Símptomes somàtics repetitius: principalment dolors crònics, molèsties gastrointestinals.
- Símptomes psicològics repetitius: trastorns del son, crisis de pànic i ansietat, depressió i ansietat

Presentació de lesions durant la consulta

- Retard en la demanda d'assistència per lesions físiques.
- Incongruència entre el tipus de lesió i l'explicació del motiu.
- Distribució central de les lesions, o lesions en llocs normalment amagats per les robes.
- Lesions en genitals.
- Hematomes o contusions en zones sospitoses: cara i cap, cara interna dels braços i cames

- Lesions en diferents moments de curació (violència al llarg del temps).
- Lesions per defensa (per exemple, cara interna de l'avantbraç).
- Lesions de sospita de passivitat extrema: cremades per cigarretes.

Actitud i/o estat de la dona durant la consulta

- Trets depressius i de desànim amb baixa autoestima i culpabilitat inexplicables.
- Actitud de temor o evasió, dificultat d'explicar-se i incomoditat.
- Vergonya, comunicació difícil i evitació de la mirada.
- Estat d'ansietat o ansietat, indignació fora de context, agressivitat amb el/la professional que l'atén.
- Aïllament: falta de relacions amb altres persones.
- Manca de cura personal.
- Justificació de les lesions o treure importància d'aquestes.
- Si la parella és present: busca aprovació i denota temor en les respostes.

Actitud de la parella

- Demana estar present en tota la visita.
- Control sobre tot el que diu la dona: contesta ell o la interromp per precisar o matisar el seu relat.
- Necessitat de demostrar excés de preocupació o cura.
- Pot presentar-se nerviós i fins i tot hostil o agressiu amb ella o amb el/la professional.

6.4.12. INDICADORS PER A LA VALORACIÓ DEL RISC

Valoració biopsicosocial

- Lesions i símptomes físics.
- Situació familiar.
- Situació econòmica, laboral i ocupacional.
- Xarxa de suport social de la dona.
- Situació emocional.

Valoració de la situació de violència

- Tipus, durada, freqüència i intensitat de la violència.
- Comportaments familiar i social de la persona agressora; si hi ha hagut agressions a altres persones
- Mecanisme d'adaptació desenvolupat per la dona.
- Fase del procés de violència en la qual es troba.

Valoració de la seguretat i avaluació del risc

- Cal determinar si la dona es troba o no es troba en perill extrem, entenent per perill extrem la situació actual de patir un esdeveniment imminent amb risc cert per a la vida de la dona o la dels seus fills i les seves filles. Indicadors de perill extrem (aquesta valoració s'ha de fer conjuntament amb la dona):
 - Amenaces amb armes o ús d'armes.
 - Agressions físiques en presència d'amics o familiars
 - Amenaces o intents d'homicidi a la dona i els seus fills i les seves filles.
 - Amenaces o intents de suïcidi de la dona.
 - Violència envers fills i filles o altres membres de la família.
 - Lesions greus, que requereixen fins i tot hospitalització.
 - Amenaces o persecució malgrat haver-hi separació.
 - Augment de la intensitat i la freqüència de la violència en els últims mesos.
- Agressions durant l'embaràs. Abusos sexuals repetits. Comportament violent.
- Trencament de les mesures establertes en l'ordre de protecció per part de l'agressor.
- Separació actual o recent (especialment si l'agressor no l'accepta) i disputes.
- Obsessió de l'agressor amb la parella, assetjament, comportament controlador, gelosia extrema.
- Negació o justificació de la violència i disminució o absència de remordiments de l'agressor.
- Historial de l'agressor de violència contra parelles anteriors o maltractaments a altres.
- Presència de patologia dual (consum drogues i salut mental) en l'agressor.
- En el cas d'agressors consumidors, el consum augmenta el risc d'exercir violència.
- Vulnerabilitat especial de la víctima (per manca de suport, de recursos econòmics o personals, per malaltia, disminució o dependència, etc.).
- Intent de suïcidi de l'agressor just després de cometre una agressió.

6.4.13. CONSEQÜÈNCIES DE LA VIOLÈNCIA EN LA SALUT

SALUT FÍSICA	- Mort immediata (per homicidi o suïcidi). - Mort per conseqüències tardanes o cròniques (lesions, suïcidi, VIH/SIDA, etc.). - Lesions, contusions, traumatismes, ferides, cremades, etc., que poden arribar a causar incapacitat. - Deteriorament funcional (dolor crònic, budell irritable, trastorns gastrointestinals, queixes somàtiques...) - Síntomes físics inespecífics (per exemple cefalàlgies). - Pitjor salut subjectiva. - Obesitat o primesa extrema. - Trastorns cardiovasculars. - Trastorns metabòlics o endocrinològics. - Incompliment dels tractaments de salut. - Desinterès per la cura personal.
SALUT SEXUAL I REPRODUCTIVA	- Per relacions sexuals forçades: pèrdua de desig sexual, trastorns menstruals, malalties de transmissió sexual inclòs VIH/SIDA, dessagnament i fibrosi vaginal, dolor pelvià crònic, infecció urinària, embaràs no desitjat, avortament, etc. - Per violència durant l'embaràs: hemorràgia vaginal, amenaça d'avortament, embaràs de risc, part prematur, baix pes en néixer, etc
SALUT PSÍQUICA	- Depressió. - Ansietat. - Trastorns del son. - Trastorn per estrès posttraumàtic. - Trastorns del comportament alimentari. - Intent de suïcidi. - Ús, abús i dependència d'alcohol, drogues i psicofàrmacs.
SALUT SOCIAL	- Aïllament social. - Pèrdua d'ocupació. - Absentisme laboral.
SALUT DELS FILLS I LES FILLES	- Risc d'alteració del desenvolupament integral. - Sentiments d'amenaça. - Dificultats d'aprenentatge i socialització. - Adopció de comportaments violents amb les companyes i els companys. - Augment de la freqüència de malalties psicosomàtiques. - Amb freqüència són víctimes de violència per part del pare. - Violència transgeneracional amb alta tolerància a situacions de violència. - La violència pot afectar també altres persones dependents de la dona i que conviuen amb ella. - Comportaments de risc com l'ús de drogues i alcohol

6.5. INSTRUMENT DE VALORACIÓ DE RISC (risc-bcn)³⁵

El Protocol de valoració de risc (RVD-BCN), és un instrument validat científicament l'any 2012 pel Grup d'Estudis Avançats en Violència (GEAV) de la Universitat de Barcelona i el Comitè Ètic d'Investigació Clínica de l'IDIAP Jordi Gol i Gurina (Institució que vetlla per la recerca i la investigació d'excel·lència en l'Atenció Primària de Salut a nivell nacional i internacional). Hi han participat professionals i serveis de tots els àmbits implicats: de justícia, educació, sanitari, serveis socials i cosos policials.

El protocol RVD-BCN pretén ser una eina senzilla, a la vegada eficaç i objectiva per detectar els diferents graus de risc que corre una persona de patir violència per part de la seva parella o exparella. És un instrument indicat per a dones adultes, i no per a dones adolescents.

La valoració del grau de risc es fa a base de la puntuació de 16 factors reagrupats en 6 categories a més de la recollida de les circumstàncies particulars per les que passa la dona en el moment de ser atesa.

6.5.1. INSTRUCCIONS ABREVIADES D'ÚS DEL RVD-BCN

Proporcionar als i a les professionals que atenen dones que viuen situacions de violència masclista una eina que ajudi a valorar el risc que succeeixin a curt termini actes violents greus per part de la seva parella o ex-parella.

6.5.2. CARACTERÍSTIQUES

- Incorpora factors de risc contrastats i vàlids per valorar la probabilitat i immediatesa del risc que succeeixin actes violents.
- Té un caràcter indicatiu i no pas probatori. Ajuda al i a la professional a valorar el risc que succeeixin actes violents.

6.5.3. FUNCIONS

- Valorar el risc.
- Registrar quina actuació es realitza en funció de la valoració del risc actual existent.
- Alertar sobre possibles circumstàncies previsible que poden augmentar el nivell de risc en el futur.

6.5.4. QUAN CAL UTILITZAR EL RVD-BCN

- Quan el o la professional té coneixement que la dona viu una situació de violència o la dona ho expressa.
- Sempre que es modifiquin les circumstàncies de la situació en que es troba la dona i que puguin fer variar el risc de violència. Preventivament cada 3 mesos.

6.5.5. QUAN NO CAL UTILITZAR EL RVD-BCN

- Quan ja hi ha una valoració actual del risc i no disposem d'informació addicional. *(Per exemple: la dona té protecció policial les 24 hores per mandat judicial; quan ja hi ha un altre servei que ha aplicat el protocol en l'últim mes i les circumstàncies no han canviat des d'aleshores, etc.)*
- L'agressor es troba ingressat a presó sense permisos, llevat que: Hi hagi la possibilitat que pugui induir l'agressió per part de tercers (família o d'altres). Estigui prevista la sortida de la presó (permisos o sortida definitiva) i calgui activar la funció d'alerta del RVD-BCN.

6.5.6. ESTRUCTURA

VALORACIÓ DEL RISC

- **Llistat de factors de risc:** S'han seleccionat un total de 16 factors de risc amb tres opcions de resposta (Sí, No o es desconeix). Estan agrupats en **cinc categories**:

El qüestionari/fitxa inclou 6 factors que s'han de tenir tots en compte:

- Història de conducta violenta del presumpte maltractador
- Amenaces i/o abusos greus contra la dona
- Circumstàncies agreujants
- Factors de vulnerabilitat de la dona
- Percepció de la situació de risc per part de la dona

La puntuació total ens permet valorar el grau de risc:

- D'1 a 7 punts: **Baix risc**
- De 8 a 9 punts: **Mig risc**
- De 10 a 16 punts: **Alt risc**

- **Quantitat de factors de risc sobre els que es disposa d'informació:** Aquest protocol és útil si es disposa d'informació respecte de 7 o més

35. El RVD-BCN està dissenyat perquè qualsevol tipus de professional que forma part de la xarxa, disposi d'una guia de valoració de risc rigorosa, validada i eficaç en la predicció del risc de violència per determinar el grau baix, mig i alt.

factors de risc. En cas contrari es recomana no fer valoracions definitives fins a completar el nombre mínim de factors de risc esmentats.

- **Presència d'altres factors de risc claus:** per valorar el risc i que el o la professional troba a faltar en el llistat anterior: Hi ha factors de risc que, tot i ser importants, es donen solament en alguns casos motiu pel qual s'ha desestimat incorporar-los en el llistat anterior, però sí cal tenir-los en compte a l'hora de fer la valoració final del risc existent. *Per exemple: Està embarrassada, hi ha indicis o intenció de matar-la*

DESCRIPCIÓ ACTUACIÓ REALITZADA EN FUNCIO RISC

Breu descripció de la intervenció realitzada directament vinculada a la valoració de risc.

CIRCUMSTÀNCIES PREVISIBLES QUE PODEN AUGMENTAR EL NIVELL DE RISC EN EL FUTUR (ALERTA)

Per exemple: Sortida de presó de l'agressor (permisos o sortida definitiva), retorn de l'agressor dels país d'origen o d'altres destins, etc.

METODOLOGIA

- El complimenta el o la professional que està atenent la dona.
- Ho fa a partir de la informació que li proporciona la mateixa dona i, si en té accés, també a partir de la informació que li proporcionen altres serveis i la documentació disponible (sentències judicials, etc.).
- Les preguntes no s'han de formular com si es tractés de l'administració d'un qüestionari. Sovint la dona proporciona de manera espontània informació útil pel protocol, i/o be és el o la professional qui pregunta a la dona al respecte d'una manera flexible i en el moment oportú en el context d'una entrevista, o segons el tipus de servei de que es tracti i com es trobi la dona, en el decurs de diverses entrevistes.
- No està dissenyat com un qüestionari a omplir directament per la dona.

DESCRIPCIÓ DELS FACTORS DE RISC

HISTÒRIA DE CONDUCTA VIOLENTA DE LA PARELLA O EX-PARELLA.

1. Agressions o violència física i/o sexual en els últims 18 mesos cap a la dona o cap a parelles anteriors.

- Acció no accidental que durant els últims 18 mesos ha provocat dany físic i/o sexual. S'entén per violència física qualsevol agressió (cops de puny, bufetades, esgarrapades, empentes, patades,...), amb el resultat o el risc de produir-li una lesió física o un dany. S'entén per violència sexual qualsevol acte de naturalesa sexual no consentit per les dones, inclosa l'exhibició, l'observació i la imposició de relacions sexuals, per mitjà de violència, d'intimidació, de prevalença o de manipulació emocional.

Si es vol més informació sobre aquest factor de risc es pot consultar el Manual del RVD-BCN a la pàgina 48.

2. Agressions o violència vers terceres persones siguin familiars (fills/filles o d'altres) o no.

El presumpte agressor va exercir agressió física, sexual o intent real d'agressió a:

- Membres de la família (tant família consanguínia com política)
- Coneguts/des (amics/gues, companys/es de feina, veïns/nes)
- Persones desconegudes.

Si es vol més informació sobre aquest factor de risc es pot consultar el Manual del RVD-BCN a la pàgina 49.

3. Agressions a la dona quan estava embarassada

- Agressió física i/o sexual durant el període de gestació de la dona per part de la seva parella/ex-parella. S'inclou també l'agressió psicològica greu i persistent.

Si es vol més informació sobre aquest factor de risc es pot consultar el Manual del RVD-BCN a la pàgina 50.

4. Antecedents policials/judicials de violència vers la parella/ex-parella (parella actual o d'altres parelles en episodis anteriors).

- En l'història delictiu i/o policial del presumpte agressor consten antecedents per haver agredit físicament, sexualment o emocionalment a qualsevol parella sentimental que hagi tingut o té en l'actualitat.

Si es vol més informació sobre aquest factor de risc es pot consultar el Manual del RVD-BCN a la pàgina 50.

5. L'agressor ha trencat mesures judicials de protecció de la dona.

- L'agressor ha trencat una mesura de protecció. Per exemple: té condemnes o diligències policials com a conseqüència d'haver trencat una mesura de protecció vers la parella o ex-parella.

Si es vol més informació sobre aquest factor de risc es pot consultar el Manual del RVD-BCN a la pàgina 51.

6. La dona ha rebut amenaces greus i creïbles, i/o amb ús d'armes, respecte la seva integritat física.

- El presumpte agressor amenaça, intimida o coacciona amb o sense ús d'armes a la dona.

Si es vol més informació sobre aquest factor de risc es pot consultar el Manual del RVD-BCN a la pàgina 52.

7. La dona ha patit un abús emocional i verbal greu en els últims 6 mesos.

- Acció no accidental que durant els últims 6 mesos provoca dany emocional. S'entén per abús emocional i verbal greu: desvaloritzacions, humiliacions, insults, amenaces, crítiques, menyspreus, burles, vexacions, exigència d'obediència i submissió, de coerció verbal o qualsevol altre limitació del seu àmbit de llibertat.

Si es vol més informació sobre aquest factor de risc es pot consultar el Manual del RVD-BCN a la pàgina 53.

CIRCUMSTÀNCIES AGREUJANTS

8. La dona comunica al presumpte agressor la voluntat de separar-se o fa menys de sis mesos que s'ha produït la separació.

- En el moment de la valoració i/o de l'incident la dona ha informat al presumpte agressor de la seva intenció de trencar la relació sentimental o ja es troben separats des de fa menys de 6 mesos. Si es vol més informació sobre aquest factor de risc es pot consultar el Manual del RVD-BCN a la pàgina 53.

9. Increment en els últims sis mesos en la freqüència o gravetat dels episodis de violència.

- Increment en la freqüència i/o gravetat de les conductes agressives vers la parella o ex-parella al llarg dels últims 6 mesos.

Si es vol més informació sobre aquest factor de risc es pot consultar el Manual del RVD-BCN a la pàgina 54.

10. El presumpte agressor abusa de drogues i/o alcohol.

- El presumpte agressor és depenent o abusa de substàncies tòxiques legals i/o il·legals (cocaïna, alcohol, haixix, heroïna, psicofàrmacs...).

Si es vol més informació sobre aquest factor de risc es pot consultar el Manual del RVD-BCN a la pàgina 55.

11. Diagnòstic o història de trastorn mental sever del presumpte agressor.

- Diagnòstic o història de trastorn mental sever del presumpte agressor, considerant com a tal, per exemple:
 - Trastorn de personalitat amb ira, impulsivitat o inestabilitat emocional.
 - Trastorn esquizofrènic, depressió major, trastorn bipolar, trastorn paranoic i similars.

Si es vol més informació sobre aquest factor de risc es pot consultar el Manual del RVD-BCN a la pàgina 56.

12. Tinença o fàcil accés a armes per part del presumpte agressor.

- El presumpte agressor té permís d'armes, disposa d'elles o té la possibilitat real d'accés a les mateixes.

Si es vol més informació sobre aquest factor de risc es pot consultar el Manual del RVD-BCN a la pàgina 57.

13. Intents o idees de suïcidi per part del presumpte agressor.

- El presumpte agressor ha intentat, ha tingut o té idees de suïcidi.

Si es vol més informació sobre aquest factor de risc es pot consultar el Manual del RVD-BCN a la pàgina 57.

14. Control extrem de la conducta de la dona per gelosia o similar.

- El presumpte agressor manifesta conductes de control, assetjament i limitació de les llibertats de la dona motivades per la presència de gelosia o similars (per exemple, per creences culturals o d'altres).

Si es vol més informació sobre aquest factor de risc es pot consultar el Manual del RVD-BCN a la pàgina 58.

FACTORS DE VULNERABILITAT DE LA DONA

15. Aïllament social i/o manca de recursos personals de la dona, i/o la dona justifica la violència exercida pel presumpte agressor, i/o presència de fills/filles menors i/o dependents de la dona.

- La dona no té, o no pot disposar, de recursos personals, socials, familiars, econòmics i/o laborals, o aquests són molt escassos. Presenta un aïllament en alguna o varies de les àrees esmentades. i/o
- La dona justifica, minimitza o nega que el presumpte agressor hagi exercit algun tipus de violència vers la seva persona (és bona persona, però quan beu perd el control i es torna violent; ell no vol fer-ho però a vegades es posa nerviós; és que jo no faig les coses bé i ell s'empipa, ell actua d'acord a les seves costums i creences, ...). i/o

- La dona té al seu càrrec fills/filles menors i/o dependents d'ella, que són comuns/es o no amb el presumpte agressor. Si es vol més informació sobre aquest factor de risc es pot consultar el Manual del RVD-BCN a la pàgina 59.

PERCEPCIÓ DE LA SITUACIÓ DE RISC PER PART DE LA DONA

16. La dona creu que el presumpte agressor és capaç de matar-la personalment o a través de terceres persones.

- La dona té la percepció real de l'elevat risc al qual es troba exposada tenint la convicció de que el presumpte agressor és capaç de matar-la o de fer complir les amenaces de mort a través d'altres persones (familiars, amistats, sicaris, etc.).

Si es vol més informació sobre aquest factor de risc es pot consultar el Manual del RVD-BCN a la pàgina 60.

6.5.7. SERVEIS QUE PODEN UTILITZAR EL RVD-BCN

El RVD-BCN està validat per ser utilitzat en els àmbits:

- Departament de Justícia (Oficina d'Atenció a la Víctima del Delicte, Equip d'Assessorament Tècnic Penal, i d'altres)
- Fiscalia Coordinadora de Violència Domèstica (TSJ)
- Cossos Policials
- Serveis de Salut (Urgències, Serveis d'Atenció Primària, Hospital)
- Serveis Socials
- Institut Català de les Dones (ICD).

6.6. FITXA DE VALORACIÓ DEL RISC RVD-BCN

6.6.1. PROTOCOL DE VALORACIÓ DEL RISC DE VIOLÈNCIA DE PARELLA CONTRA LA DONA

Núm. Expedient / Núm. Història: Data de la valoració: Nom i cognoms de la dona: DNI / NIE / Passaport: Data de Naixement:			
Història de conducta violenta de la parella o ex-parella	Sí	No	Es desconeix
1. Agressions o violència física i/o sexual en els últims 18 mesos cap a la dona o cap a parelles anteriors.			
2. Agressions o violència vers terceres persones siguin familiars (fills/filles o d'altres) o no.			
3. Agressions a la dona quan estava embarassada.			
4. Antecedents policials/judicials de violència vers la parella/ex-parella (parella actual o d'altres parelles en episodis anteriors).			
5. L'agressor ha trencat mesures judicials de protecció de la dona.			
Amenaces i/o abusos greus contra la dona	Sí	No	Es desconeix
6. La dona ha rebut amenaces greus i creïbles, i/o amb ús d'armes, respecte la seva integritat física.			
7. La dona ha patit un abús emocional i verbal greu en els últims 6 mesos.			
Circumstàncies agreujants	Sí	No	Es desconeix
8. La dona comunica al presumpte agressor la voluntat de separar-se o fa menys de sis mesos que s'ha produït la separació.			
9. Increment en els últims sis mesos en la freqüència o gravetat dels episodis de violència.			
10. El presumpte agressor abusa de drogues i/o alcohol.			
11. Diagnòstic o història de trastorn mental sever del presumpte agressor.			
12. Tinença o fàcil accés a armes per part del presumpte agressor.			
13. Intents o idees de suïcidi per part del presumpte agressor.			
14. Control extrem dels actes de la dona per gelosia o similar.			
Factors de vulnerabilitat de la dona	Sí	No	Es desconeix
15. Aïllament social i/o manca de recursos personals de la dona, i/o la dona justifica la violència exercida pel presumpte agressor, i/o presència de fills/filles menors i/o dependents de la dona.			
Percepció de la situació de risc per part de la dona	Sí	No	Es desconeix
16. La dona creu que el presumpte agressor és capaç de matar-la personalment o a través de terceres persones.			
SUMA DE RESPOSTES AFIRMATIVES / VALORACIÓ DEL RISC			
BAIX RISC (d'1 a 7 respostes afirmatives)			
RISC MITJÀ (de 8 a 9 respostes afirmatives)			
ALT RISC (de 10 a 16 respostes afirmatives)			

Altres factors clau per valorar el risc que viu aquesta dona i que el o la professional troba a faltar al llistat anterior (enumerar però no puntuar)

- Està embarassada en el moment de fer aquesta valoració.
- Hi ha indicis que la parella o ex-parella té intenció de matar-la.
- Altres (especificar):

VALORACIÓ DEL RISC PER PART DEL O DE LA PROFESSIONAL

La valoració del risc per part del o de la professional es fa a partir dels apartats anteriors (puntuació obtinguda, quantitat de factors de risc sense informació i presència d'altres factors de risc importants per aquesta valoració).

BAIX RISC ☐

MIG RISC ☐

ALT RISC ☐

Observacions d'interès:

CIRCUMSTÀNCIES PREVISIBLES QUE PODEN AUGMENTAR EL NIVELL DE RISC EN EL FUTUR (ALERTA)

(Per exemple: Sortida presó de l'agressor, retorn de l'agressor del país d'origen o d'altres destins, etc.)

Professional que fa la valoració:
 Nom i cognoms o núm. identificació:
 Servei i/o Organisme
 E-mail:
 Telèfon/s:

6.7. FITXA DE DERIVACIÓ A SERVEIS SOCIALS

Dades del centre:			
Nom del centre:			
Professional:		Telèfon:	
Correu electrònic:		Data derivació:	
Dades de la víctima:			
Nom i cognoms:			
Data de naixement:		Edat:	
Adreça:			
Telèfon de casa:		Mòbil:	
Dades de les persones que formen part del nucli de convivència:			
Nom i cognoms:	Edat:	DNI:	Relació:
Nom i cognoms:	Edat:	DNI:	Relació:
Nom i cognoms:	Edat:	DNI:	Relació:
Nom i cognoms:	Edat:	DNI:	Relació:
Indicadors per avaluar el risc:			
Tipologia de maltractament:			
Psicològics ☐	Físics ☐	Sexuals ☐	Econòmics i socioambientals ☐
Anys d'evolució:			
Entre 1 mes i 1 any ☐	1-2 anys ☐	Entre 2 i 5 anys ☐	Més de 5 anys ☐
Efectes psicològics emocionals:			
Depressió ☐	Angoixa ☐	Sentiments de culpabilitat ☐	Por paralitzant ☐
Agressivitat ☐	Problemes de conducta ☐	Dificultats d'aprenentatge ☐	Altres ☐
Existència del cicle de violència física (tensió-agressions-perdó):			
Freqüència i durada del cicle (entre tensió i reconciliació)			
Sí ☐		No ☐	
Existència de reconciliació:			
Sí ☐		No ☐	
Membres de la família implicats: els menors com a testimonis:			
Sí ☐	No ☐	Quins:	
Els menors com a destinataris directes de la violència:			
Sí ☐		No ☐	
Existència de lesions:			
Sí ☐		No ☐	
Actuacions dels adults abans, durant i després de l'episodi:			
Efectes directes o indirectes en: salut, seguretat, educació i món laboral:			
Sí ☐		No ☐	

Descripció:

Tipus de posicionament davant la situació de violència:

- ☐ La violència com a pauta normalitzada de conducta: considera que no passa res que sigui reprovable o que calgui canviar. "No passa res"; "és natural", "és normal".
 - ☐ La negació com a mecanisme de defensa: no accepta l'existència de violència en la seva vida perquè és tan dolorós que no la pot entomar.
 - ☐ Se sent la causa de la violència: està convençut que sense ell/ella no hauria violència. Ell/ella és el detonant. N'és l'únic responsable.
 - ☐ L'infant triangulat: es troba al mig de la relació parental.
 - ☐ Perquè els pares l'utilitzen com a intermediari entre ells.
 - i/o
 - ☐ Perquè els pares el col·loquen enmig i l'infant se sent responsable d'influir en la dinàmica familiar per evitar els esclats de violència.
 - ☐ L'infant es situa al costat de la mare: Es veuen forçats a fer una elecció:
 - ☐ Davant la mare: per protegir-la de l'agressor. Però també pot passar que en la seva relació amb la mare reproduïxi el rol de l'agressor.
 - ☐ Darrera la mare: Són infants indefensos; amb sentiment d'abandó, de desemparament. Tenen por ja sigui perquè han començat a ser objecte directe d'agressions, o senzillament pels sentiments que els provoca la violència viscuda.
 - ☐ L'infant es situa al costat del pare: Es veuen forçats a fer una elecció:
 - ☐ Perquè els fa pena i el consideren víctima de la situació (ha tingut que marxar de casa, ha ingressat a presó, s'ha quedat sense feina, està sol, pateix, etc.)
 - ☐ Perquè sent que té raó i és la mare la causa de la situació de violència viscuda.
-

CONSENTIMENT DE DADES PERSONALS

Jo,....., amb NIF/NIE núm.,
resident al
municipi de....., carrer, núm.

DECLARO QUE

Prèviament a la recollida de les meves dades personals, he estat informat/da de l'existència del fitxer de Serveis Socials Bàsics, de l'Ajuntament d'Argentona, amb la finalitat de la gestió de la informació dels usuaris i de les seves sol·licituds als Serveis Socials Bàsics municipals.

Dono el meu consentiment a tractar les meves dades personals per tramitar la meva sol·licitud, així com a dur a terme la comunicació de les dades personals que siguin necessàries, als efectes de la correcta atenció personal i assistencial a Serveis Socials Bàsics i a tots aquells altres professionals i entitats que es considerin necessaris per a la globalitat de les intervencions i per la coordinació entre els equips de professionals. En tots els casos es garantirà el deure de secret i la confidencialitat de la informació tractada.

Així mateix autoritzo a l'Ajuntament d'Argentona a efectuar les consultes necessàries amb l'Agència Estatal d'Administració Tributària i a la Seguretat Social a l'efecte de comprovar que es compleixen les condicions requerides per a l'accés al recurs sol·licitat i a revisar-les fins a l'extinció del recurs.

Les dades que consten en aquest document i les que siguin facilitades verbalment amb posterioritat, així com la resta de dades necessàries per a la correcta i adequada prestació del servei, passen a formar part del fitxer esmentat i són de caràcter voluntari, tot i que la negativa a facilitar-ne algunes, pot dificultar o produir la impossibilitat de prestació del servei.

Així mateix, se m'ha informat de la possibilitat d'exercir els drets d'accés, rectificació, cancel·lació i oposició, en els termes inclosos a la legislació vigent, mitjançant escrit presentat en el Registre General de l'Ajuntament d'Argentona, situat al C/ Ramón Par, núm. 1.

Argentona, de de 2014

Signat:

6.8. RECOMANACIONS ALS MITJANS DE COMUNICACIÓ

Els mitjans de comunicació, com espais de creació i de transmissió d'imatges i d'estereotips de la societat actual han de respectar la igualtat entre dones i homes, tot evitant qualsevol forma de discriminació segons la Llei orgànica 3/2007 per a la igualtat efectiva entre dones i homes (article 39). En aquest marc les informacions sobre violència masclista que afecten a menors exigeixen un tractament especialment rigorós i acurat. En la redacció d'aquestes informacions, des de l'Ajuntament d'Argentona i d'acord al Codi deontològic en la *Declaració de principis de la professió periodística a Catalunya* seguirien les recomanacions següents:

1. Tractar la violència masclista com una violació dels drets humans i un atemptat contra la llibertat i la dignitat de les persones.

Els maltractaments són, alhora, un delicte i un problema social. Caldria no fer difusió de casos particulars a través dels mitjans si no n'existeix una denúncia prèvia per tal de protegir la integritat de les persones afectades.

2. Seleccionar i diversificar les fonts d'informació.

Evitar recollir testimonis del veïnat i dels familiars, si no tenen dades concretes i aprofitables. És recomanable l'ús de fonts qualificades, especialitzades i de solvència contrastada, que siguin les més adequades en cada cas. Identificar les fonts de manera concreta.

3. Fer visibles les aportacions de les dones i presentar-les amb tota la seva autoritat.

Es recomana que en el tractament de la informació les dones siguin presentades amb tota la seva autoritat i respecte, fent-ne visibles les aportacions en tots els àmbits de la societat i considerant l'experiència com a font documental de primera importància.

4. Respectar el dret a la intimitat de les persones agredides i la presumpció d'innocència de les persones agressores.

Preservar l'anonimat de les persones afectades i respectar sempre la decisió sobre la difusió de la seva identitat. Pel que fa als i les menors, l'article 81 de protecció de la infància i l'adolescència

de la Llei 22/2005 de la comunicació audiovisual a Catalunya prohibeix difondre'n el nom, la imatge o altres dades que en permetin la identificació en casos en què, amb el consentiment o no dels pares o tutors, en puguin quedar afectats l'honor, la intimitat o la pròpia imatge i, particularment, si apareixen com a víctimes, testimonis o inculpats amb relació a la comissió d'accions il·legals.

Cal respectar, també, la decisió dels cossos de seguretat respecte de la difusió, o no, de determinada informació que pot influir en el procés de la investigació.

S'ha d'evitar sempre que les informacions publicades permetin arribar a conclusions prematures sobre els fets abans d'una resolució judicial.

Cal tenir en compte que les dones retinudes en operatius policials sobre casos d'explotació sexual poden ser les víctimes d'aquesta explotació. Per tant, es fa necessari tenir cura en tot moment de la intimitat d'aquestes dones, de la seva presumpció d'innocència i, en particular, per raons de seguretat i de protecció, no difondre'n la imatge. En aquest sentit, es recomana evitar tota difusió d'imatges de càmera oculta i/o d'imatges sense autorització expressa.

5. Respectar la dignitat de les persones agredides i de persones del seu entorn familiar o veïnal i no mostrar-les mai sense el seu consentiment previ.

S'ha d'evitar l'assetjament de la persona agredida i de les persones del seu entorn per part dels i de les professionals dels mitjans de comunicació. Cal esperar que la persona afectada es recuperi abans de mostrar-la als mitjans. És preferible oferir el testimoni d'altres dones o entitats expertes que poden parlar de la seva recuperació i del procés de reparació dels danys soferts.

6. Usar conceptes i terminologia que s'ajustin a la definició dels fets.

En tots els gèneres i els continguts evitar els estereotips i tòpics que frivolitzen i banalitzen el tractament dels casos de violència masclista. Cal evitar les adjectivacions que puguin contribuir a una justificació implícita de l'agressió. Recordar que l'elaboració i la difusió de continguts i de publicitat que incitin a la violència

masclista, la justifiquin o la banalitzin resten prohibides, d'acord amb l'article 22 de la Llei 5/2008 del dret de les dones a eradicar la violència masclista.

7. Fer visible la violència masclista que opera de forma més soterrada i que costa més de reconèixer

La violència psicològica, l'econòmica o la que es dona en els àmbits social i laboral, i els seus efectes devastadors en les dones i en les seves filles i fills.

8. Evitar el sensacionalisme i el dramatisme, tant pel que fa a la forma com pel que fa al contingut de les informacions sobre violència masclista.

Totes les imatges i tots els textos han de ser respectuosos amb la dignitat de les persones. Per això, s'han d'evitar les descripcions detallades, escabroses o impactants. Amb relació al fenomen de l'explotació sexual, cal emmarcar-lo sempre en el context de la violència masclista, i convé no confondre la prostitució, el tràfic i l'explotació sexual de dones i nenes. S'ha de tenir una cura especial de les informacions sobre mutilacions genitals femenines i matrimonis forçats, que normalment afecten menors.

9. En qualsevol mitjà, cal escollir només aquelles imatges que aportin informació i evitar concentrar l'atenció en les persones agredides i en les del seu entorn.

Preservant el contingut i l'objectivitat de les informacions, procurar que totes les imatges siguin impersonals, neutres, que no permetin identificar el lloc dels fets ni relacionar-hi persones concretes.

10. Evitar qualsevol relació de causa-efecte entre els fets i la procedència de les persones implicades, la seva situació sociocultural i/o les circumstàncies personals.

És contraproductiu esbiaixar la incidència dels casos de violència masclista cap a grups socials concrets, orígens culturals i circumstàncies determinades, ja que es tracta d'un fenomen universal i estructural.

11. Contextualitzar la informació.

És recomanable explicar els antecedents i els processos seguits per la persona agredida que siguin pertinents (denúncia, ordre d'allunyament, etc.) abans d'arribar a la situació actual. Cal oferir dades i aquells elements de contextualització que permetin entendre el problema i ajudin a reflexionar.

12. Cal garantir el seguiment informatiu dels casos. S'ha d'informar de la seva resolució i, si s'escau, de la recuperació de les persones agredides.

Per tal d'evitar una nova victimització i/o culpabilització de les dones agredides i facilitar-ne la rehabilitació o la recuperació, és convenient fer un seguiment dels casos tractats i donar rellevància a les informacions relacionades amb la superació de situacions de violència masclista. D'aquesta manera es pot donar una visió integral del fenomen i de la capacitat de les dones de sortir-se'n, més enllà de les agressions. Alhora que s'informa sobre situacions de violència masclista, convé difondre informes, balanços periòdics i estadístiques, així com fer visible la xarxa de recursos i de serveis específics destinats a les dones en situació de violència masclista.

13. Convé informar i mostrar que l'acte violent té conseqüències negatives per als agressors i fer-ne visibles, així mateix, les manifestacions de rebuig social que es produeixin.

14. Rectificar de manera immediata qualsevol informació errònia que s'hagi pogut difondre sobre un cas.

En cas d'error o d'equivocació el mitjà hauria de rectificar-lo amb la màxima celeritat i donant-li la màxima importància per evitar més pressió psicològica sobre les persones afectades.

15. Fomentar la formació dels i de les professionals de la comunicació.

Les empreses de mitjans de comunicació, han d'afavorir i incentivar la formació d'aquelles persones que han d'abordar continguts relacionats amb la violència masclista. Pel que fa a la professió, convé exercir la tasca periodística des de la responsabilitat personal i respectant els codis ètics i deontològics.

7

RECURSOS I SERVEIS D'INFORMACIÓ I ATENCIÓ

LÍNIA D'ATENCIÓ A LES DONES EN SITUACIÓ DE VIOLÈNCIA (900 900 120). És un servei gratuït i confidencial format per un equip de professionals especialitzats (advocacia, psicologia, treball social i la medicina) que atenen les demandes relacionades amb qualsevol forma de violència contra les dones durant les 24 hores del dia.

TELÈFON INFÀNCIA RESPON (900 300 777). Es tracta d'un servei públic d'atenció telefònica gratuïta i permanent per a la prevenció, la detecció i l'atenció de situacions de maltractament en infants i adolescents. Funciona 24 hores al dia i 365 dies l'any. Aquest servei telefònic ofereix informació, assessorament i detecció de situacions problemàtiques, així com orientació a professionals i persones particulars o bé un espai d'escolta en situacions familiars difícils o conflictives. De la mateixa manera, el Telèfon Infància Respon manté connexió i vinculació directa amb la Unitat de Detecció i Prevenció del Maltractament Infantil (UDEPMI) per donar una resposta immediata als casos de maltractament greu.

GRUP D'ATENCIÓ A LA VÍCTIMA (GAV) (93 798 65 52) són les unitats dels Mossos d'Esquadra, instal·lades a les comissaries, que tenen com a finalitat garantir el dret de les dones que es trobin en situacions de violència masclista, i també llurs fills i filles dependents, a l'atenció especialitzada, a la protecció i a la seguretat davant la violència masclista. Interactuen i es coordinen amb ens socials i agents del territori per garantir una intervenció integral. Valoren el nivell de risc, fan propostes de protecció i realitzen el seguiment. A més participen en accions de prevenció adreçades a la comunitat.

POLICIA LOCAL D'ARGENTONA (PL) (93 797 13 13) disposa del servei d'atenció assistencial per atendre a les víctimes de violència masclista.

DIRECCIÓ GENERAL D'ATENCIÓ A LA INFÀNCIA I L'ADOLESCÈNCIA. Es tracta de l'organisme encarregat de vetllar per l'interès i el benestar de la infància i l'adolescència, amb especial atenció a la població vulnerable. Consta de diferents serveis per garantir la protecció de les persones menors d'edat i la prevenció de les situacions de risc, així com per promocionar el seu benestar i la seva qualitat de vida.

SERVEIS SOCIALS (SSAP) (93 797 49 00) d'Argentona estan compostos per un equip multidisciplinari de professionals que realitzen atenció i tractament de les dones i llurs fills i filles víctimes de violència masclista, tenen assignat un professional de referència que els acompanyarà durant tot el

procés d'informació, orientació, d'atenció, suport i recuperació.

SERVEI D'ATENCIÓ PSICOLÒGICA Orientar i donar suport i tractament psicològic per a la recuperació de la dona i els seus fills i filles que pateixen o han patit situacions de maltractaments en l'àmbit familiar. Les derivacions es fan a través dels serveis socials d'atenció primària, dels cossos de seguretat, d'altres professionals de la xarxa i la pròpia dona.

SERVEI D'ALLOTJAMENT D'URGÈNCIA DE CARÀCTER TEMPORAL PER A DONES I LLURS FILLS/FILLES que no poden tornar al seu domicili, com a mesura de protecció, i que no disposin d'una xarxa familiar ni social de suport. S'accedeix a aquest servei per mitjà dels serveis socials d'atenció primària i/o dels cossos de seguretat i dels serveis específics d'atenció a la dona.

ABS ARGENTONA (93 756 10 92) L'equip de professionals de la salut ofereix atenció individual i col·lectiva en règim ambulatori, domiciliari i d'urgència, de forma coordinada amb els serveis del territori.

TELÈFON D'URGÈNCIES MÈDIQUES (061) format per professionals mèdics, d'infermeria i tècnics de transport sanitari, dona resposta a les urgències i emergències extra-hospitalàries, oferint informació sanitària, consell de salut, transport urgent i la cobertura de situacions de risc.

JUTJAT DE VIOLÈNCIA DE MATARÓ (93 758 91 21) Actuen en l'ordre penal i el civil.

COL·LEGI D'ADVOCATS DE MATARÓ (93 741 54 44 / 93 741 55 40 · 93 741 55 39) ofereix ajuda immediata a la víctima de la violència de gènere mitjançant el torn d'ofici especialitzat tant en el torn de guàrdia o de forma immediata que han d'assistir a la víctima en un termini màxim de 24 h des de la notificació de la designació.

HOSPITAL DE MATARÓ (93 741 77 63) de referència per a la nostra àrea d'influència.

CENTRE D'ATENCIÓ A LA DONES DEL CONSELL COMARCAL (93 7411616) dona resposta a les necessitats de les dones del Maresme relacionades amb l'àmbit laboral, social, familiar o de parella, facilitant informació sobre recursos, participació social, violència masclista, dificultats amb els fills... etc.

OFICINA D'ATENCIÓ A LA VÍCTIMA (900 121 884) s'acull i es dona suport a qualsevol persona que es

consideri víctima d'un delict. Si es creu convenient se la deriva als serveis especialitzats de caràcter jurídic, psicològic, sanitari, etc., i es fa l'acompanyament a la víctima durant el judici.

PROGRAMA D'ATENCIÓ A LA SALUT SEXUAL. PASSIR (93 756 21 12/93 756 21 12 línia jove). L'atenció integral comprèn l'àmbits educatiu, preventiu i assistencial on es poden detectar casos de maltractament o risc de patir-los.

CREU ROJA ARGENTONA (93 797 16 56) entitat social de la vila que dona respostes a les persones més vulnerables

CÀRITES D'ARGENTONA (680 932 665) Constitueix una xarxa de suport propera a les persones en situació de més vulnerabilitat.

SERVEI D'INTERVENCIÓ EN CRISIS GREUS EN L'ÀMBIT DE LA VIOLÈNCIA MASCLISTA que ofereix l'ICD. S'utilitza en casos extrems de violència puntual i d'impacte on l'entorn familiar, social, veïnal, professional de la víctima que requereixi un suport psicològic.

PUNT DE TROBADA. Es un servei temporal destinat exclusivament a donar compliment dels drets de relació i comunicació dels infants amb els seus familiars, en cas de separació o divorci dels progenitors o d'exercici de la tutela per part de l'Administració, que s'hagi establert mitjançant resolució judicial o ordre administrativa.

SERVEI D'INTERVENCIÓ ESPECIALITZADA (SIE) MATARÓ - MARESME: 93 796 13 00 adreçat a dones que han patit o pateixen situació de violència, i també als seus fills i filles. El recurs ofereix informació, atenció i recuperació des d'una perspectiva integral per facilitar atenció i recursos en el procés de recuperació i reparació, tant a les dones com als nens/es i adolescents al seu càrrec.

8

GLOSARI

- **Ciberassetjament/Cibermasclisme:** amenaces, fustigació, humiliació o un altre tipus de molèsties causades per un persona contra una altra per mitjà de tecnologies telemàtiques de comunicació, és a dir: Internet, telefonia mòbil, consols de joc en línia, etc. Diem cibermasclisme quan la causa d'aquest ciberassetjament és el masclisme.
- **Detecció:** Posada en funcionament d'instruments per identificar i fer **visible** la violència masclista, tant si apareix de forma precoç com de forma estable, i que permetin també conèixer les situacions en les quals s'ha d'intervenir, per tal d'evitar-ne el desenvolupament i la cronicitat.
- **Estereotips:** són conjunts de creences o imatges mentals molt simplificades i amb pocs detalls sobre un grup determinat de gent que són generalitzats a la totalitat dels membres del grup. El terme sol usar-se en sentit pejoratiu, ja que es considera que els estereotips són creences il·lògiques que només poden ser desmuntes per mitjà de la sensibilització, la reflexió i, sobretot, l'educació (Secretaria Tècnica del Projecte Equal, 2007).
- **Gènere:** construcció social i cultural de la identitat femenina i masculina. El seu ús emfatitza el fet que les diferències observades a la societat no s'expliquen per les diferències biològiques entre homes i dones (sexe), sinó per les diferències en la construcció social de les identitats femenines i masculines.
- **Indefensió:** Manca de defensa, abandonament, desamparament.
- **Indefensió apresada:** Síndrome mitjançant el qual la persona aprèn que, faci el que faci, sempre serà maltractada, que no pot controlar ni detenir la conducta de la parella i que qualsevol acció d'ella pot provocar un mal pitjor envers a sí mateixa o envers altres.
- **Micromasclisme:** són pràctiques de violència i dominació masculina en allò quotidià, algunes considerades normals, algunes invisibilitzades i altres legítimes (Luis Bonino).
- **Microviolència:** són aquelles pràctiques o comportaments quotidians que tenen com a finalitat oculta mantenir el domini i el control sobre la dona, però mantenint-se dins d'aquella zona tot just perceptible, i per tant difícilment detectable i encara més difícil de nomenar, de la vida quotidiana.
- **Masclisme:** Discriminació sexual, de caràcter dominant (lleis, normes, actituds i trets socio-culturals) que tenen com a finalitat mantenir i perpetuar una relació de poder de l'home sobre la dona en tots els àmbits de la vida pública i privada.
- **Misogin:** Que odia les dones.
- **Mutilació genital femenina (MGF) o risc de patir-la:** pràctiques que impliquen l'extirpació total o parcial dels genitals externs femenins o altres agressions als òrgans genitals de les dones per raons culturals, religioses o d'altres amb finalitat no terapèutica, encara que hi hagi consentiment exprés o tàcit de la dona.
- **Perspectiva de gènere:** actuacions que pretenen fomentar dinàmiques d'actuació per part de tota la societat que permetin una igualtat real i no sols teòrica, pel que fa a les dones i els homes.
- **Prevenió:** acció per evitar un perjudici, intervenint o detectant-la de forma precoç.
- **Sexisme:** Tendència a valorar les persones segons el seu sexe. Conjunt d'actituds i comportaments que neguen els drets a la llibertat i a la igualtat a les persones d'un determinat sexe. Discriminació sexual, de caràcter dominant referida a la suposició, creença o convicció que un dels dos sexes és superior a l'altre.
- **Síndrome de la dona maltractada:** Estat de paràlisi progressiva que adquireix la dona víctima de violència després d'haver passat pel cicle de la violència.
- **Socialització:** Procés a partir del qual les nenes i els nens interioritzen les normes i els valors de la seva societat.
- **Trauma:** Efectes que desencadena en l'organització psíquica de la persona aquell esdeveniment o experiència de gran significat, davant el qual no pot respondre de manera adequada.
- **Víctima:** Persona afectada per un procés que li produeix dany, patiment o perjudici.
- **Victimització:** Procés mitjançant el qual una persona arriba a ser víctima.
- **Victimització primària:** seqüeles produïdes com a conseqüència d'un delictes d'índole física, econòmica, social i/o psicològica.
- **Victimització secundària:** Quan una institució realitza una intervenció basant-se en els mites o estereotips produint un impacte negatiu i una recaiguda en el dany o dolor patits, o quan la intervenció implica suplantar la voluntat i els drets de les dones, atès que aquestes actuacions reforcen encara més les causes de la violència.

9

BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA

- Amat, E., Cruz, E., Delgado, P., & Díaz, M. (2010-11). In Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada (Catalunya) (Ed.), *Els menors i la violència contra la parella. Aproximació a les característiques psicològiques, socio-demogràfiques i judicials de les dues parts implicades*.
- Amor, P. J., Echeburúa, E., Corral, P., Zubizarreta, I., & Sarasua, B. (2002). Repercusiones psicopatológicas de la violencia doméstica en la mujer en función de las circunstancias del maltrato. *International Journal of Clinical and Health Psychology*, 2(2), 227-246.
- Alegre Beneria, R. (2012). Más formación para una mejor prevención y detección de la violencia de género. *RTS. Revista De Treball Social*, (195), 98-102.
- Álvarez, F. M., Pueyo, A. Protocol de Valoració del Risc de violència de parella contra la dona per part de la seva parella o exparella (RVD-BCN).
- Arantes, V., & Araújo, U. (2011). Aprenentatge de resolució de conflictes de gènere a l'escola: Una experiència d'educació moral. *Temps d'Educació*, (39), 107-124.
- Bernal, J. (2009). 101 juegos Y retos para Alumn@s de educación física.
- Bonal, X. (1998). Canviar l'escola: La coeducació al pati de jocs *Universitat Autònoma de Barcelona*.
- Canal Salut. *Sexe Joves*. Generalitat de Catalunya.
- Circuit Barcelona contra la violència vers les dones. Generalitat de Catalunya.
- Castilleja, L. ((2006)). *Propuesta de estrategias transversales y métodos de trabajo para elaborar un plan integral desde una perspectiva comunitaria*. *Cuadernos De Trabajo Social*, 19, 271-285.
- Capdevila Gómez, A. (2011). Els rols de gènere, les relacions d'amor i de sexe en les sèries de ficció. el cas de sin tetas no hay paraíso. *Quaderns Del CAC*, (36), 63-69.
- Cárdenas Jiménez, I. (2006). Conseqüències de la violència de gènere sobre nens i nenes. *Àmbits De Psicopedagogia*, (17), 19-23.
- Caro, C. (2006). La concepció romàntica de l'amor, rerefons de la violència de gènere. *Perspectiva Escolar*, (301), 38-48.
- Comellas, M. ((1998)). Les valoracions tòpiques que la societat fa del gènere. *Educació*, (22), 181-188.
- De la Villa, M. (2005). *Actitudes socioconstruidas ante la violencia blying en estudiantes de secundaria*. *Anuario De Psicología, Facultad De Psicología Universitat De Barcelona*, vol 36 (nº 1), 61-81.
- del Pueblo, E. D. (2007). Violencia escolar: El maltrato entre iguales en la educación secundaria obligatoria 1999-2006. Informes, Estudios y Documentos, (22).
- Díaz-Aguado, M. J. (2003). *Adolescencia, sexismo y violencia de género. Papeles del Psicólogo*, 23(84), 35-44.
- *Elles i ells colze a colze*. Bibliografia i webgrafia de coeducació Departament d'Educació (2013) Anna Blasco, Rosa Mut, Amàlia Ramoneda.
- *Educació de las masculinidades en el SXXI*. Guia metodològica.
- "El diario azul de Carlota." Gemma Lienas (2013).
- Fabra i Fres, N. (2010). Els fills i filles de les dones víctimes de violència familiar i de gènere també són víctimes. *Icevi*, (10), 7.
- Ferrer Pérez, V. A., Fiol Bosch, E., & Palmer, M. C. (2008). *La formación de los/as profesionales de la salud para afrontar la violencia contra las mujeres en la pareja*. *Clínica y Salud*, 19(1), 59-81.
- Freixenet, D. (2004). Què podem fer a l'escola davant de la violència de gènere? *Perspectiva Escolar*, (288), 9-16.
- Garcés, Eva. Il., Romita, F.(2010). *Assegura't*. [Guia didàctica per a professorat d'ESO i batxillerat: còmic de prevenció de les violències masclistes] Generalitat de Catalunya. Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació.
- Gámez-Gaudix, Manuel; Calvete, Esther. "Violencia filio-parental y su asociación con la exposición a la violencia marital y la agresión de padres a hijos". A: *Psicothema*, 2012, vol. 24, núm. 2, p. 277-283.
- García, A. (2010, maig). És possible l'horitzó de l'eradicació de la violència masclista? *Ponència Presentada En El 3r Congrés De Les Dones Del Baix Llobregat*.
- Garrido, V., & Casas, M. (2009). *La Prevención de la violencia en la relación amorosa entre adolescentes a través del taller «La Máscara del Amor»*. Madrid: Centro de Publicaciones del Ministerio de Educación y Ciencia.
- Grau Santamaria, N. (2001). In Barcelona : Oficina Tècnica del Pla d'Igualtat, 2001 (Ed.), *Implica't*. Barcelona: doi:84-7794-893-3.
- *Guia de coeducació per als centres educatius* (2008): pautes de reflexió i recursos per a l'elaboració d'un projecte de centre. Barcelona. Institut Català de les Dones: Departament d'Educació. Montserrat Roset Fàbrega... [et al.]
- *Guía de Criterios de actuación judicial frente a la violencia de género* Pleno del Consejo General del Poder Judicial (CGPJ) 2013.
- *Guía para padres y madres sobre bullying*. Jordi Collell i Carme Escudé.
- *Guia de recomanacions per a la detecció de violència masclista en homes* (2013) Ajuntament de Barcelona. Circuit Barcelona contra la vio-

- lència vers les dones. Comissió de treball sobre homes que exerceixen violència masclista.
- Harris, S., & Petrie, G. F. (2006). *Acoso en la escuela : Los agresores, las víctimas y los espectadores*. Barcelona: Paidós.
 - Hernández, L. (1999). Gènere: Intervenció educativa contra la violència escolar. *Perspectiva Escolar*, (231), 74.
 - Hernando, A. (2007). La prevención de la violencia de género en adolescentes. Una experiencia en el ámbito educativo. *Apuntes de Psicología*, 25(3), 325.
 - [Intervenció amb infants i adolescents en situació de violència masclista des de sistema públic de serveis socials](#) (2012) Consorci de serveis socials de Barcelona. Ajuntament de Barcelona
 - [Joves i violència de gènere](#). Projecte Gap Work.
 - Jiménez, A. (2007). *El maltrato entre escolares (Bullying) en el primer ciclo de Educación Secundaria Obligatoria: valoración de una intervención a través de medios audiovisuales*.
 - Jiménez, B., A. (2009). [Menores expuestos a violencia contra la pareja: Notas para una práctica clínica basada en la evidencia](#). *Clínica y Salud*, 20(3), 261-272.
 - [L'abús, l'asetjament i l'agressió sexual](#). Generalitat de Catalunya. Canal Salut- Sexe joves.
 - Lameiras, M. (2006). Evaluación De Un Programa De Educación Sexual Con Adolescentes. *Diversitas*, 2(2), 193-204.
 - Lojo Suárez, M. (2009). Gènere, violència i socialització en els centres escolars. *Educació*, (43), 23-29.
 - Lopo, M. (2005). *Sexismo y coeducación*. *Encuentro*, (15), 55-65.
 - Llebaria Samper, S. (2006). La llei contra la violència de gènere. *Aloma*, (18), 51-68.
 - [Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere](#), BOE 313 (2004).
 - [Llei Orgànica 3/2007, de 22 de març per a la igualtat de dones i homes](#). BOE núm. 71 (2007)
 - [Llei 5/2008, del 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista](#). Diari Oficial De La Generalitat De Catalunya.
 - [Llei 14/2010, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència](#).
 - Llorent, V. (1998). El taller de coeducació destinat a pares i mares. *Família y Educación*, 475-482.
 - Lloret Ayter, I. (2007). In Editorial UOC S. L. (Ed.), *La violència de gènere*. Barcelona
 - Martínez, M. (2001). *Juegos y deportes alternativos por la igualdad - coeducación física. Aspectos Didácticos De Educación Física*, 5, 23-69.
 - [Materiales para la coeducación](#). Premis atorgats per la Conselleria d'Educació de la Junta d'Andalucía.
 - Millan, P. (2001). La asertividad en las relaciones de pareja entre adolescentes desde la perspectiva de género. *Archivos Hispanoamericanos De Sexología*, 7(2), 197.
 - [Mujeres y drogas](#). Energy Control. Material per treballar amb adolescents en contacte amb el consum d'alcohol i altres drogues.
 - [Mesures d'autoprotecció per a dones](#) (2009). Generalitat de Catalunya. Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació.
 - [Ni ogros ni princesas. Guía para la educación afectivo-sexual en la ESO](#). Gobierno de Asturias.
 - [Noies i nois: tants i tants, selecció de material per a la coeducació en secundària](#) Bibliografia i webgrafia de coeducació Associació de Mestres Rosa Sensat (2010)
 - Ortega, R., Ortega, F. J., & Sánchez, V. ((2008)). Violencia sexual entre compañeros y violencia en parejas adolescentes.. *Revista Internacional De Psicología y Terapia Psicológica*, 8(1), 63.
 - Peña Koka, X. (2009). La gestió de la qualitat en les actuacions de la ertzaintza en casos de violència domèstica i de gènere. *Revista Catalana De Seguretat Pública*, (20), 135-154.
 - Peraza, C. (2006). Es normal patir per amor? *Guix Elements Daccio Educativa*, (328), 52-57.
 - [Programa d'intervenció integral contra la violència masclista PIIVM 2012-2015](#). Generalitat de Catalunya. Institut Català de les dones.
 - [Protocol d'actuació clínicoassistencial de maltractaments aguts a la infància](#). Generalitat de Catalunya. Departament de Salut (2008).
 - [Protocol de Joventut per a l'abordatge de la violència masclista](#). Guia pràctica per a professionals de Joventut per orientar l'actuació en violència masclista amb persones joves.
 - [Protocol marc d'actuacions en casos d'abusos sexuals i altres maltractaments greus a menors](#). (2006) Síndic de Greuges Generalitat de Catalunya. Departament de Benestar i Família.
 - [Protocol de Valoració del Risc de violència de parella contra la dona per part de la seva parella o exparella \(RVD-BCN\)](#). Circuit Barcelona contra la violència envers les dones. Barcelona (2011)
 - [Protocol Marc per a una intervenció coordinada contra la violència masclista](#). Generalitat de Catalunya. Institut Català de les Dones. (2009)
 - [¿Qué hacer si mi hija ha sido maltratada?](#) Comisión para la Investigación de los malos tratos a mujeres.
 - Ryan, E. (2010). Materiales y recursos para la coeducación y la prevención primaria de la violencia de género. *Coeducación*, 273-280.
 - Rohlf, I., & Valls-Llobet, C. (2003). *Actuar contra la violencia de género: Un reto para la salud pública*. *Gac Sanit*, 17(4), 263-265.
 - Romero, R. M. (2001). *La coeducación en la familia. Un elemento clave para crecer en igual*

dad. *La Educación De Las Mujeres: Nuevas Perspectivas*, 155.

- Ruiz, C. (2008). *La coeducación en el sistema educativo español*. Isagogé, (5), 14.
- Tamaia, Associació de Dones contra la Violència Familiar. (2000). *Vincula't: materials per treballar amb dones maltractades*. Guies metodològiques; 2. Barcelona: Diputació de Barcelona. Oficina Tècnica del Pla d'Igualtat.
- **Totes i tots per una bona feina : prevenim la violència vers les dones en l'àmbit laboral**: Barcelona: Spora Sinergies, DL 2009
- **La Prevenció i abordatge de l'assetjament sexual i l'assetjament per raó de sexe a l'empresa**
- [Recurs electrònic] =. La prevención y abordaje del acoso sexual y el acoso por razón de sexo en la empresa [Barcelona] : Generalitat de Catalunya, Direcció General d'Igualtat d'Oportunitats en el Treball, [2009]
- **Recomanacions: el tractament de la violència masclista als mitjans de comunicació** [Recurs electrònic] [Barcelona] : Generalitat de Catalunya, Institut Català de les Dones [2010]
- Saiz Lloret, M. (2008). Violència intrafamiliar i violència de gènere. *Barcelona Societat*, (15), 124-130.
- Saiz Lloret, M. (2012). La intervenció en situacions de violència masclista des del sistema de serveis socials. *RTS. Revista De Treball Social*, (195), 58-75.
- Sandiumenge, L. (2008). Entrevista a Montserrat Comas, presidenta de l'observatori contra la violència domèstica i de gènere i vocal del consell general del poder judicial. *Activitat Parlamentària*, (15), 85-95.
- Sebastián, A., Espanya, & Instituto de la Mujer. (2006). *La presencia de estereotipos de género en el sistema educativo como determinante del desarrollo personal y profesional: Estudio descriptivo: Síntesis de resultados*. Madrid: Dykinson.
- **Sexting, una pràctica de riesgo**, Pantallas amigas. Por una ciudadanía digital responsable.
- Tallers. col·lectiu d'homes contra la violència de gènere.(2004). *Perspectiva Escolar*, (288), 49-52.
- Serrano, Á. (2006). Acoso y violencia en la escuela: Cómo detectar, prevenir y resolver el bullying. Barcelona: Ariel.
- Tallers. col·lectiu d'homes contra la violència de gènere.(2004). *Perspectiva Escolar*, (288), 49-52.
- Vázquez, N.; Estébanez, I. i Cantera, I. (2008). **Violencia psicológica en las relaciones de noviazgo**. ¿Qué dicen ellas?, ¿Lo perciben?, ¿Lo naturalizan?. Emakunde, Gobierno del País Vasco.
- **Violència contra la parella i consum de substàncies**. Guia per a professionals de la XAD. Ge-

neralitat de Catalunya. Agència de Salut Pública de Catalunya. Subdirecció general de drogodependències.

- **Violència contra la parella i consum de substàncies. Dinàmiques per a grups mixtos ja existents**. Generalitat de Catalunya. Subdirecció general de drogodependències.

AJUNTAMENT
D'ARGENTONA

Generalitat
de Catalunya

Diputació
Barcelona